

חפתח העינים

פרק ארבעה אבות

- 1.ב. מתני' ארבעה אבות
- 2.ב. ת"ר ג' אבות נאמרו בשור
- 3.ב.ג. שן ורגל היכא כתיבי
- 4.ג.ד. תולדה דבור מאי ניהו
- 5.ג. תולדות דמבעה
- 6.ג.ד. מאי מבעה
- 7.ד. מתקיף לה רב מרי
8. סיכום האבות והתולדות בנוזיקין
- 9.ד. אבות דר' אושעיא
- 10.ד.ה. אבות ר' חייא
- 11.ה. בשלמא לתנא דידן תנא מנינא וכו'
- 12.ה. בשלמא לתנא דידן תנא אבות וכו'
- 13.ה. הפסוקים ד"תחת נתניה"
- 14.ה. רש"י ד"ה תחת נתניה ישלם כסף
- 15.ה. אמר רבי אבהו כולו כאבות - טבלה
- 16.ה.ה. לא הרי השור כהרי המבעה
- 17.ו.ו. הצד השווה שבהן
- 18.ו.ז. סוגיא דמיטב
- 19.ז.ז. רמי ליה אביי לרבא
- 20.ז.ח. סוגית בשלו הן שמין
- 21.ח.ח. ת"ר מכר לאחד
- 22.ח. מימרא דרבא
- 23.ח. מימרא ראשונה של אביי
- 24.ט. מימרא שניה של אביי
- 25.ט. דברי רב הונא לענין כסף ומיטב
- 26.ט. אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע
- 27.ט. סוגיא דהידור מצוה
- 28.ט. המשנה "כל שחבתי"
- 29.ט.י. הברייתא ד"חומר בשור מבבור"
- 30.י. שקו"ט על הברייתא דחומר בשור
- 31.י.י. סוגיא דהכשרתי במקצת נזקו
- 32.י.יא. סוגית בעלים מטפלין בנבילה
- 33.יא. הקדמה לסוגיא דשליא
- 34.יא. שאלות הקדמה לסוגיא דשליא
- 35.יא. סוגיא דשליא
- 36.יא. בכור שנטרף/בהמה גסה
- 37.יא. האחים שחלקו
- 38.יא. שומר שמסר לשומר
- 39.יא.יב. עבדים כמקרקעי או כמטלטלי
- 40.יב. שאלות הקדמה לקדשים קלים
- 41.יב. הקדמה לסוגיא דקדשים קלים
- 42.יב. סוגיא דקדשים קלים ממון בעלים
- 43.יג. המשך סוגיא דקדשים קלים (גופא)
- 44.יג. סוגית שלמים שהזיקו
- 45.יג. סוגית תודה שהזיקה
- 46.יג. נכסים שהן של בני ברית
- 47.יג.יד. סוגיא דחצר השותפין
- 48.יד. המשך סוגית חצר השותפין
- 49.יד. ביאור הברייתא דארבעה כללות
- 50.יד.טו. מתני' שום כסף - בני ברית
- 51.טו. והנשים בכלל הנזק
- 52.טו.טו. סוגית פלגא דנזקא
- 53.טו.טז. ביאור המשנה דחמשה תמין
- 54.טז. ולא לרבוץ
- 55.טז.טז. הזאב והארי
- 56.טז. דברי התורת חיים על מודים
- 57.טז. אמר שמואל ארי ברה"ר
- 58.טז.יז. מתני' מה בין תם למועד

בבא קמא דף ב' ע"א ע"ב

מתנני' ארבעה אבות נזיקין, מה הטעם שהם נקראים "אבות" (רע"ב) _____
ומדוע דוקא מזיקים אלו הם האבות (רש"י) _____
1. השור נזקי שור נחלקים לשלשה אבות:

א. "קרן" כשכוונתו להזיק ב. "שן" כשמזיק להנאתו ג. "רגל" כשמזיק בדרך הילוכו.
ולקמן בדף ג' ע"ב פליגי רב ושמואל לאיזה מהם הכוונה ב"שור" דמשנתנו.

שים לב: "שור" אין הכוונה דווקא לשור דה"ה לשאר בעלי חיים שהזיקו אלא שדבר הכתוב בהווה, פירוש בדבר הרגיל להיות. (משנה לקמן נ"ד):

2. והבור החופר בור ברשות הרבים, ונפל שמה שור או חמור, והוא הדין שאר בעלי חיים.

3. והמבעה פליגי רב ושמואל האם זה אדם המזיק או שן.

4. וההבער היינו שלא שמר על אשו ויצתה והזיקה.

מדוע נקט התנא את האבות לפי סדר זה (רש"י) _____

לא הרי השור כהרי המבעה, איזו קושיא בא התנא לתרץ בזה _____

באר את התירוץ _____

ולא הרי המבעה כהרי השור, איזו קושיא בא לתרץ בזה _____

באר את התירוץ _____

לסיכום, האם יש חומרא ב"שור" שאין ב"מבעה" והאם יש חומרא ב"מבעה" שאין ב"שור" _____

ולכן האם אפשר ללמוד מבעה משור או שור ממבעה _____

מדוע לא נקט התנא "לא הרי השור כהרי הבור" כסדר שהן שנויין בתחילה (שני תירוצים ברש"י) _____

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים, כהרי האש שאין בו רוח חיים, מי הם "זה וזה" _____

האם "רוח חיים" היא סיבה לחייב או לפטור _____

ומדוע (שיטה בשם רבינו יהונתן) _____

ולא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק, כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק, מי הם "זה וזה" _____

סיכום "לא הרי" דמשנתנו

מי החמור/ים	מה היא החומרא	מי הוא הקל	מה היא הקולא שלו	ולכן אם היה כתוב בתורה רק	את מי א"א ללמוד מזה
	יתבאר ג'א'		יתבאר ג'א'		
	יתבאר ג'א'		יתבאר ג'א'		

המשך בנא קמא דף ב' ע"א ע"ב

הצד השווה שבהן וכו', שבמי _____
 מה היא החומרא שווה בכל הנזקין דמשנתנו _____
 לאיזה צורך השמיע לנו התנא את הצד השווה שבהן (רע"ב) _____
 וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ, מה זה "מיטב הארץ" _____
 האם מכל דבר חייב המזיק לשלם את הסוג הכי טוב (רש"י) _____
 ומאיזה דבר כן חייב לשלם הסוג הכי טוב (שם) _____

גמ' מד"קת הגמ', מדקתני "אבות" מכלל דאיכא תולדות

מסתפקת הגמ' האם תולדותיהן כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן היות ולגבי שבת מצאנו שתולדותיהן כיוצא בהן, ואילו לגבי טומאות מצאנו שתולדותיהן לאו כיוצא בהן, לכן מסתפקת הגמ' לגבי נזקין.

גבי שבת תנן, אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, ומזה שהתנא קורא להם אבות מכלל דאיכא תולדות

תולדותיהן כיוצא בהן, דלא שנא אב חטאת ולא שנא תולדה חטאת, לא שנא אב סקילה ולא שנא תולדה סקילה מתי חייב חטאת ומתי חייב סקילה (רש"י) _____

שואלת הגמ', ומאי איכא בין אב לתולדה פירוש מהי הנפק"מ להלכה בזה שהם נחלקים לאבות ותולדות.

משיבה הגמ', נפקא מינה, דאילו עביד בשוגג, שתי אבות בהדי הדדי (ביחד), מתי הם נחשבים "בהדי הדדי" _____
 אי נמי שתי תולדות של ב' אבות בהדי הדדי, מחייב אפ"ל חדא וחדא, מה הוא חייב _____
 ואילו עביד אב ותולדה דידיה לא מחייב אלא חדא, האם החיוב הוא על האב או על התולדה (רש"י) _____

מה הנפק"מ אם החיוב הוא על האב או על התולדה (תפארת שמואל) _____

שואלת הגמ', ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב נמצא דלפי דבריו אין נפק"מ לדינא בין אב לתולדה א"כ אמאי קרי ליה אב ואמאי קרי לה תולדה, מה מתרצת הגמ' _____

האם טעם זה הוא גם לפי רבנן או רק לר' אליעזר _____

מה השייכות של שבת למלאכת המשכן (רש"י) _____

סיכום הנפק"מ בין אב לתולדה לענין שבת

האם יש נפק"מ לדינא בין אבות לתולדות	כמה חטאות חייב אם עשה בהעלם אחד		
	שתי אבות או שתי תולדות	אב ותולדה דידיה	
			לפי רבנן
			לפי ר' אליעזר

גבי טומאות תנן, אבות הטומאות הן השרץ והשכבת זרע וטמא מת וכו'

מהו "טמא מת" (רש"י) _____ ואיזו דרגת טומאה הוי המת עצמו _____

תולדותיהן לאו כיוצא בהן, דאילו אב מטמא אדם וכלים, ואילו תולדות אוכלין ומשקין מטמא, אדם וכלים לא

מטמא, סכס, מה האב מטמא _____ ומה התולדה מטמאה _____

מאיפה לומדים שטמא מת מטמא :

כלים (רש"י) _____ אדם (שם) _____

הכא לגבי נזקין, מאי, באר שאלת הגמ' _____

מדוע מסתפקת הגמ' בזה (רש"י) _____

ומה פשט רב פפא _____

המשך בבא קמא דף ב' ע"א ע"ב

סיכום ג' הדברים בסוגייתנו שיש בהם אבות ותולדות

לאיזה ענין יש נפק"מ אם תולדותיהן כיוצא בהן	האם תולדותיהן כיוצא בהן או לא	ומה נקרא תולדה	מה נקרא אב	
לענין הזונש				לגבי שבת
לענין איזה דברים הוא יסא לטמא				לגבי טומאות
לענין התשלום				לגבי נזיקין

אלול תשע"ה

בבא קמא דף ב' ע"ב

ת"ר ג' אבות נאמרו בשור, האם הכוונה לשור דמשנתנו (רשב"א) _____

1. הקרן 2. והשן 3. והרגל
איך השור מזיק: בקרן (רש"י) _____
בשן (רש"י) _____ ברגל (רש"י) _____
מדוע הגמ' מביאה ברייתא זו כאן (תוס') _____

מבארת הגמ', קרן מנלן, דת"ר מה שכתוב בתורה "כי יגח" אין נגיחה אלא בקרן
שנאמר "ויעש לו צדקיה בן פנענה קרני ברזל, ויאמר כה אמר ה', באלה תנגח את ארם וגו'"
ואומר "בכור שורו הדר לו, וקרני ראם קרניו, בהם עמים ינגח"
סכס, איפה כתוב המזיק "קרן" בתורה _____
ומנין שנגיחה היא בקרן א. _____ ב. _____
מקשה הגמ', מאי ואומר, באר הקושיא _____
ומנסה הגמ' לתרץ, וכי תימא שמהפסוק "ויעש לו צדקיה בן כנענה וגו'" א"א ללמוד משום דדברי תורה מדברי
קבלה לא ילפינן, לכן אומר התנא ת"ש "בכור שורו הדר לו" שזה מדברי תורה
מה הם דברי קבלה (רש"י) _____
באר את התירוץ _____
שאלת רשות: לפי זה מדוע צריכה הברייתא להביא את הפסוק הראשון (תפארת שמואל) _____
דוחה הגמ', והאי וכי ההוכחה מצדקיה בן כנענה מילף הוא, הרי גילוי מילתא בעלמא הוא, דנגיחה בקרן הוא
ולכן האם אפשר ללמוד מדברי קבלה _____ ומה א"א ללמוד מדברי קבלה _____
איזה גילוי יש בפסוק מ"ויעש לו צדקיה וגו'" (רש"י) _____
סכס, לפי מה שרצתה הגמ' לתרץ, מדוע לא מספיק הפסוק "ויעש לו צדקיה בן כנענה וגו'" _____
ואיך דחתה הגמ' את התירוץ _____

הקדמה לתירוץ הגמ' לפי המסקנא

ומנלן	כמה משלם שור שנגח שור	
(שם)	(רש"י)	תם
(שם)	(שם)	מועד

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב

מסקנת הגמ': **אלא** מדוע צריכה הברייתא להביא את הפסוק השני
דמהו דתימא כי פליג (חילק) **רחמנא בין תם למועד**, שמה החילוק בין תם למועד
הני מילי בתלושה, איזה דין הייתי אומר שהוא רק בתלושה (רש"י)
 מדוע הייתי אומר ש"כי יגח" זה בקרן תלושה (שם)
 איך שייך ששור יגח בקרן תלושה (שם)
 ומה הסברא לומר שרק בתלושה תם ישלם חצי נזק (שם)
אבל במחוברת, אימא כולה מועדת היא, פרש "כולה מועדת" (רש"י)
 ומה הסברא לומר כן (רש"י)
 וכדי שלא תאמר כן אומר התנא **ת"ש "בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְגוֹ"** האם פסוק זה איירי בדיני שור שהזיק
 אי"כ איך לומדים ממנו שתם משלם חצי נזק גם במחוברת (רש"י)
 שאלת רשות: לפי תירוץ זה מדוע צריכה הברייתא להביא את הפסוק הראשון (שיטמ"ק)
 סכס, לפי מסקנת הגמ' מה לומדים מ"ויעש לו צדקיה בן כנענה וגו'"
 מ"בכור שורו הדר לו"

מבארת הגמ', **תולדה דקרן מאי היא** 1. **נגיפה** 2. **נשיכה** 3. **רביצה** 4. **ובעיטה**

סיכום התולדות של קרן

ד	ג	ב	א	
				מה היא התולדה
(רש"י)	(רש"י)		(רש"י)	באר איך הבהמה הזיקה

מהו האב של "קרן" _____ ובמה תולדותיו דומין לו (רש"י)
 מקשה הגמ', **מאי שנא נגיחה דקרי לה אב, דכתיב "כי יגח", נגיפה נמי כתיב "כי יגף"**
 לפי קושית הגמ' האם נגיפה צריכה להיות אב או תולדה _____ ומדוע (רש"י)
 מתרצת הגמ', **האי נגיפה, נגיחה היא**, איזו נגיפה _____
 והאם היא אב או תולדה _____ ואיזו נגיפה היא תולדה _____
 ומביאה הגמ' הוכחה מברייתא שנגיפה הכתובה בתורה נגיחה היא
דתינא פתח הכתוב **בנגיפה**, מהו לשון הפסוק בפתחה (רש"י)
וסיים בנגיחה, מהו לשון הפסוק בסיום (שם)
לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה, האם שניהם עם הקרניים או ששניהם עם הגוף
 מדוע אי אפשר לומר להיפך (רש"י)

סיכום שקו"ט דגמ' לבאר מהי נגיפה

לפי מה שהבינה הגמ' בקושיא	באר "כי יגף"	לפי"ז האם דחיפה בגוף כתובה בתורה או לא	ולכן האם היא אב או תולדה

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב

שואלת הגמ' מאחר שנגיפה הכתובה בתורה היא נגיחה עם הקרניים

א"כ מאי שנא גבי שור שנגח אדם דכתיב _____ ומאי שנא גבי שור שנגח בהמה דכתיב _____

מתרצת הגמ', אדם דאית ליה מזלא כתיב "כי יגח", בהמה דלית לה מזלא כתיב "כי יגף"

פרש "מזלא" ללישנא קמא ברש"י _____ ללישנא בתרא _____

ומלתא אגב אורחיה קמ"ל, דמועד לאדם הוי מועד לבהמה, ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם

מי משמיע לנו דין זה (רש"י) _____ ואיך (רש"י) _____

ביאור תירוץ הגמ' והדינים היוצאים ממנו

האם הוא מועד גם לשני כשנגחו שלש פעמים	ולכן איזו לשון כתבה בו התורה	האם קל או קשה להמיתו	
			אדם
			בהמה

סכס, האם יש לו דין תם או מועד על הנגיחה האחרונה:

כשנגח: אדם אדם אדם ושור _____ כתוב דין זה בלשון הגמ' _____

כשנגח: שור שור שור ואדם _____ כתוב דין זה בלשון הגמ' _____

שקו"ט ברש"י ד"ה ואגב אורחיה קמ"ל

דיני שור שהרג

האם משלם כופר		האם הורגים את השור	
במועד	בתם		
			שור שהרג אדם
			שור שהרג שור

מה לומדים מהפסוקים: "ובעל השור נקי" _____ "וגם בעליו יומת" _____

ומאיפה לומדים ש"וגם בעליו יומת" אין פירושו מיתה ממש _____

כמה הם דמי כופר _____ ולמי משלמים אותו _____

איך שור יכול להיות מועד להמית אדם, והרי דינו להסקל מיד כשנגח בפעם ראשונה _____

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב

מקשה הגמ', נשיכה שאמרנו שהיא תולדה דקרן

הרי תולדה דשן היא, מדוע סברה הגמ' כך _____

מתרצת הגמ', לא, מה לא _____

שהרי שן יש הנאה להזיקה, הא נשיכה אין הנאה להזיקה, אלא תולדה של איזה אב היא _____

מקשה הגמ', רביצה ובעיטה שאמרנו שהם תולדות דקרן

הרי תולדה דרגל היא, מדוע (רשי"י) _____

מתרצת הגמ', לא אינם תולדות של רגל, שהרי רגל הזיקה מצוי, מדוע היזקה מצוי (רשי"י) _____

הני אין הזיקן מצוי, מי הם "הני" _____

אלא תולדות של איזה אב הם _____

סיכום שקו"ט דגמרא מדוע נשיכה רביצה ובעיטה הם תולדות קרן

ומדוע	אלא תולדה של איזה אב הוי	מדוע א"א לומר כן	ומדוע	לפי הבנת הגמ' בקושיא תולדה של איזה אב הוי	
					נשיכה
					רביצה ובעיטה

לאחר שפירשנו מה הם התולדות של קרן מבארת הגמ' האם עליהם אמר רב פפא "תולדותיהם לאו כיוצא בהן"

אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהיאי, פירוש על אלו תולדות אמר כן

אילימא אהני, על מי _____

אין לומר כן דמאי שנא קרן דמחייב, משום דכוונתו להזיק וממונך ושמירתן עליך

הני נמי (תולדות קרן) כוונתן להזיק וממונך ושמירתן עליך, ולכן האם דינם צריך להיות דומה לקרן _____

אלא תולדה דקרן כקרן

וכי קאמר רב פפא, אשן ורגל, שמה _____

סכס, האם תולדות דקרן הם כיוצא בהן או לא _____

ומדוע _____

אלול תשע"ה

בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

הפסוק דשן ורגל:

"כי יבער איש שדה או כרם" יוליך בהמותיו בשדה וכרם של חבירו, והבהמה הזיקה באחד משני אופנים
א. "ושלח את בעירה" דהיינו נזקי רגל ב. "ובער בשדה אחר" דהיינו נזקי שן.

לעיל אמרה הגמ' "וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן, אשן ורגל"

מבררת הגמ', שן ורגל היכא כתיבי בתורה שמשום כך הם אבות, ומביאה הגמ' ברייתא דתניא

"וְשָׁלַח אֶת בְּעִירָהּ זֶה הָרֶגֶל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "מְשַׁלְּחִי רֶגֶל הַשּׂוֹר וְהַחֲמוֹר" רואים מפסוק זה שלשון שילוח קאי ארגל

"וּבְעֵר בַּשָּׂדֶה אַחֵר" זוֹ הַשֵּׁן, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "כְּפֶאֱשֵׁר יִבְעֵר הַגָּלָל (השן) עַד תָּמוֹ"

מדוע שן נקרא "גלל":

ללישנא קמא ברש"י ללישנא בתרא

לפי רבינו חננאל (מובא בתוס')

סיכום הברייתא

ומנין דאיירי במזיק זה	היכן כתוב בתורה	
		רגל
		שן

אמר מר בברייתא "וְשָׁלַח" זוֹ הָרֶגֶל, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "מְשַׁלְּחִי רֶגֶל הַשּׂוֹר וְהַחֲמוֹר"

מקשה הגמ', טעמא, הטעם שמה הוא רק משום דכתב רחמנא "מְשַׁלְּחִי רֶגֶל הַשּׂוֹר וְהַחֲמוֹר"

הא לאו הכי בלי הראי מפסוק זה במאי מוקמת לה את איזה פסוק

אי קרן, כתיב, באיזה פסוק אי שן, כתיב, באיזה פסוק

על כרחך שעל מה קאי "ושלח"

על מי הקושיא ומה הקושיא

מתרצת הגמ', איצטריך, את הראיה מאיזה פסוק

משום שבלי הראי מהפסוק סד"א אידי ואידי אשן, מי הם "אידי ואידי"

והא דמכליא קרנא, הא דלא מכליא קרנא, פרש "מכליא קרנא" (רש"י)

איזה פסוק הייתי אומר דמיירי: ב"מכליא קרנא" ואיזה ב"לא מכליא קרנא"

איך שייך שן "דלא מכליא קרנא" (שם)

מדוע צריך לזה שני פסוקים, שהתורה תכתוב חד (ושלח) להיכא דלא מכליא דמחייב וכל שכן היכא דמכליא

(רש"י)

קמ"ל התנא על ידי הראי מהפסוק "משלחי רגל", מה הוא משמיע לנו

שואלת הגמ', והשתא דאוקימנא "ושלח" ארגל, א"כ שן דלא מכליא קרנא מנלן

משיבה הגמ', דומיא דרגל, באיזו דרשה לומדים שן מרגל

מה רגל לא שנה מכליא קרנא ולא שנה מכליא קרנא, אף שן לא שנה מכליא קרנא ולא שנה לא מכליא קרנא

איך יודעים ברגל דחייב אפילו בלא מכליא קרנא (רש"י)

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

אמר מר בברייתא, "ובער" זו השן, וכן הוא אומר "פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגֶּלֶל עַד תָּמוּז"

מקשה הגמ', טעמא ש"ובער" זו השן הוא רק משום דכתב רחמנא "פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגֶּלֶל עַד תָּמוּז"

הא לאו הכי, במאי אוקימנא לה (את "ובער"), אי קרן הרי כבר כתיב "כי יגח", אי רגל הרי כבר כתיב "ושלח"

מתרצת הגמ', איצטריך, את הראיה מאיזה פסוק

משום שבלי הראיה מהפסוק סד"א אידי ואידי ("ושלח" "ובער") ארגל, הא דאזיל ממילא, הא דשלח שלוחי

איזה פסוק הייתי אומר דמיירי: ב"דאזיל ממילא" ואיזה ב"דשלח שלוחי"

קמ"ל התנא מהפסוק "כאשר יבער הגלל עד תומוז" ש"ובער" זו השן.

שואלת הגמ', והשתא דאוקי "ובער" אשן, אם כן רגל דאזלא ממילא מנלן

משיבה הגמ', דומיא דשן (לומדים בהיקש משן)

מה שן לא שנא שלחה שלוחי, לא שנא דאזל ממילא, אף רגל לא שנא שלחה שלוחי לא שנא אזלה ממילא.

איך יודעים בשן דחייב אפילו באזלה ממילא (רש"י)

הגמ' הקשתה מדוע הוצרכה הברייתא להוכיח מהפסוקים ש"ושלח" זו הרגל "ובער" זו השן, וקשה מדוע לא

הקשתה הגמ' כן לעיל גבי קרן (תוסי' הרא"ש דף ב: ד"ה אין נגיחה).

סיכום השקו"ט מדוע הוצרך התנא להוכיח מפסוקים ש"ושלח" זו הרגל ו"ובער" זה השן

התיווך		הקושיא		
מה ההו"א לומר שפטור באופן זה	בלי ההוכחה מהפסוק במה היו מוקמינן ליה	ומדוע	ההוכחה מאיזה פסוק אינה נצרכת	
				"ושלח" זה הרגל וכן הוא אומר וכו'
				"ובער" זה השן וכן הוא אומר וכו'

סכס, מאיפה לומדים ששן ורגל חייבים באופנים הבאים

מאיפה לומדים לפי המסקנא	מאיפה היינו לומדים בלי "וכן הוא אומר"		
	"משלחי רגל השור והחמור"	דמכליא קרנא	שן
		דלא מכליא קרנא	
	"כאשר יבער הגלל עד תומוז"	דשלח שלוחי	רגל
		דאזלא ממילא	

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

מקשה הגמ', ולכתוב רחמנא "ושלח" ולא בעי "ובער", דמשמע רגל ומשמע שן

משמע רגל דכתיב _____ ומשמע שן דכתיב _____

מתרצת הגמ', אי לא קרא יתירה, איזה פסוק _____

הוה אמינא דמ"ושלח" אפשר ללמוד או הא או הא, או רגל, מדוע _____ או שן, מדוע _____

דוחה הגמ', מכדי שקולים הן, במה הם שקולים (רש"י) _____

ויבואו שניהם, מאיזה פסוק (רש"י) _____

דהי מנייהו מפקת, פרש _____

התירוץ למסקנא: איצטריך, את מה (רש"י) _____

סד"א הני מילי דשן ורגל חייבים, היינו דוקא היכי דשלח שלוחי, אבל אזלא ממילא לא

מדוע היינו אומרים כן _____

קמ"ל, מי משמיע לנו (רש"י) _____ ומה הוא משמיע לנו (שם) _____

ומנין לומדים רגל דאזלא ממילא (שם) _____

סיכום השקו"ט מדוע נצרך "ובער"

שן	רגל	כתוב לשון הגמ'	
		איך משמע מ"ושלח"	בקושיא
		מדוע שיהיה חייב רק על	בתירוץ בהו"א
		לפי זה האם אפשר ללמוד מ"ושלח"	בדחיית התירוץ
		באר התירוץ	בתירוץ לפי המסקנא

מבאר הגמ', תולדה דשן מאי היא

נתחככה בכותל להנאתה, איזה נזק נעשה ע"י זה (רש"י) _____

וטינפה פירות להנאתה, איך טינפה את הפירות (שם) _____

ומבאר הגמ' דאי אפשר לומר דעליהם אמר רב פפא שתולדותיהן לאו כיוצא בהן

משום דמאי שנא שן, ממי (רש"י) _____

דיש הנאה להזיקו וממונדך ושמירתן עליך, הני נמי (התולדות) יש הנאה להזיקן וממונדך ושמירתן עליך

אלא תולדה דשן כשן, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן אתולדה דרגל

מבאר הגמ', תולדה דרגל מאי היא

הזיקה בגופה דרך הילוכה, האם איירי שהזיקה בכוונה או שלא בכוונה (רש"י) _____

בשערה דרך הילוכה, איך שייך שתזיק בשערה (רש"י) _____

בשליף שעליה, פרש (רש"י דף יז:): _____ בפרומביא שבפיה, פרש _____ בזוג שבצווארה, פרש _____

ומבאר הגמ' דאי אפשר לומר דעליהם אמר רב פפא תולדותיהן הם לאו כיוצא בהן

משום דמאי שנא רגל מתולדותיו דהזיקו וממונדך ושמירתן עליך, הני נמי (התולדות) הזיקן מצוי וממונדך

ושמירתן עליך אלא תולדה דרגל כרגל, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן אתולדה דבור

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

סיכום האבות והתולדות דשן ורגל

ולכן האם התולדות כיוצא בו או לא	במה הם דומים לאב	ומה הם תולדותיו	מה האב	
				בשן
				ברגל

סיכום הלימודים המובאים בגמ' וברש"י בסוגייתנו לגבי קרן שן ורגל

כתוב ליד כל פסוק את מספר הלימוד המתאים

הלימוד		הפסוק	
שחייבים בשן דמכליא קרנא	.1	כי יגח וגו'	
ששור תם שהרג אדם אינו משלם כופר	.2	כי יגף וגו'	
שנגיפה הכתובה בתורה היינו נגיחה	.3	שלם ישלם שור תחת השור	
דין שור שנגח אדם	.4	ומכרו את השור החי וחצו את כספו	
ששור מועד שהרג אדם משלם כופר	.5	ובעל השור נקי	
שקרן מחוברת נקראת נגיחה	.6	וגם בעליו יומת	
שחייבים ברגל דאזלא ממילא	.7	ויעש לו צדקיה בן כנענה וגו'	
ששור מועד שהזיק משלם נ"ש	.8	בכור שורו הדר לו וגו'	
ש"וביער" היינו שן	.9	או נודע כי שור נגח הוא	
ששור תם שהזיק משלם ח"נ	.10	ושלח את בעירה	
שקרן תלושה נקראת נגיחה	.11	ובער בשדה אחר	
שחייבים בשן דלא מכליא קרנא	.12	משלחי רגל השור והחמור	
דין שור שנגח שור	.13	כאשר יבער הגלל עד תמו	
ש"ושילח" היינו רגל	.14	היקש משן	
שחייבים ברגל דשלח שלוחי	.15	היקש מרגל	

אלול תשע"ה

בבא קמא דף ג'

הגמ' לעיל אמרה וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיו"ב, אתולדה דבור

מבררת הגמ', **תולדה דבור מאי ניהו**

אילימא, אב בור י' טפחים, ותולדה בור ט' טפחים, מה הסברא לומר כן (רש"י).

דוחה הגמ', הרי **לא ט' כתיבי ולא י' כתיבי**, לפי"ז האם שתיהם אבות או תולדות.

ומדוע הם אבות.

מתרצת הגמ', **הא לא קשיא, מה לא קשה**.

שהרי **"והמת יהיה לו" אמר רחמנא, וקים להו לרבנן** (רבנן ידעו) שבור י' טפחים **עבדן מיתה**

משא"כ בור ט' טפחים, **נזיקין עבדי אבל מיתה לא עבדי**, לפי"ז איזה בור כתוב בתורה (ט' או י')

וא"כ איזה בור הוא האב. ואיזה יהיה התולדה.

מקשה הגמ', דאין הכי נמי דבור י' כתיבי, אבל **סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקין** משום דט' נמי כתיבי

איזה בור הוא אב למיתה. ואיפה הוא כתוב בתורה.

ואיזה בור הוא אב לנזקין. ואיפה הוא כתוב בתורה לליק ברש"י.

ללישנא ב' ברש"י.

לסיכום האם בור ט' הוא אב או תולדה. ומדוע.

סיכום שקו"ט דגמ' לברר האם בור ט' הוא תולדה או לא

האם הוא אב או תולדה לפי כל שלב בגמ'		שלבי הגמ'
בור ט' טפחים	בור י' טפחים	
		אילימא אב י' ותולדה ט'
		לא ט' כתיבי ולא י' כתיבי
		הא לא קשיא והמת יהיה לו אמר רחמנא וכו'
		סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקין

המשך בבא קמא דף ג'

מסקנת הגמ': **אלא** על אלו תולדות של בור אמר רב פפא שהם לאו כיוצא בהן

ואבנו וסכיננו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו, באיזה אופן הזיקו (רש"י)

ובמה הם דומים לבור

מבררת הגמ', **היכי דמי, אי דאפקרינהו בין לרב ובין לשמואל היינו בור** (ודאי דינם כבור)

מדוע באפקרינהו לכו"ע הוי תולדה דבור (רש"י)

ואי דלא אפקרינהו, אי לשמואל דאמר 'כולם' מבורו למדנו, פרש "כולם" (רש"י)

היינו בור דס"ל שכל תקלה הוא תולדה דבור

ואי לרב דאמר 'כולם' משורו למדנו, פרש "כולם" (רש"י)

במה הם דומים לשור (שם)

ומאיזה אב בשור לומדים אותם (תוס') ומה ההכרח לומר כן (שם)

והאם גם באסו"מ יש הבדל בין תם למועד (שם) ומדוע (שם)

היינו שור, מדוע לפי זה א"א לומר דהם לאו כיוצא בו (רש"י)

סכס, מה הן תולדות דבור: לרב לשמואל

ועל תולדות אלו אי אפשר לומר דתולדותיהן לאו כיוצא בהן

משום דמאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתן עליך

פרש "תחלת עשייתו לנזק" והאם "ממונך" דוקא (תוס')

הני נמי (אבנו סכיננו ומשאו) תחלת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך

איך אפשר לומר שאסו"מ תחילת עשייתן לנזק הרי מתחילת עשייתן אינם עומדים לנזק (רש"י)

אלא תולדה דבור כבור, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן אתולדה דמבעה

סיכום בענין אסו"מ שהניחן ברה"ר והזיקו

אי דלא אפקרינהו			אי דאפקרינהו			
מה ההכרח לזה	האם הם כיוצא בו	תולדה של איזה אב הם	ומדוע	האם הם כיוצא בו	תולדה של איזה אב הם	
						לפי רב
רש"י						לפי שמואל

סיכום האבות והתולדות דבור

מה התולדה	מה הוא האב	
		לפי ההו"א
		לפי המסקנא

אלול תשע"ה

בבא קמא דף ג' ע"ב

הגמ' לעיל אמרה וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיו"ב, אתולדה דמבעה

מבררת הגמ', תולדות דמבעה מאי ניהו

אי לשמואל דאמר מבעה זו השן, א"א לומר דעל זה קאי רב פפא, דהא אוקימנא תולדה דשן כשן

אי לרב דאמר מבעה זה _____ מאי אבות ומאי תולדות אית ביה, וכי תימא אב _____ תולדה _____

והתנן אדם מועד לעולם בין ער בין ישן, מה מוכיחה הגמ' ממשנה זו (תוס')

הערה: עיין רש"י ד"ה אלא, דלכאורה משמע שהוא סובר שהגמ' מוכיחה מהמשנה דישן הוי אב.

אלא מה הם התולדות דאדם שעליהן אמר רב פפא "תולדותיהן לאו כיוצא בהן", אכחו וניעו

פרש "כחור" (רש"י) _____ "ניעו" (שם) _____

מבררת הגמ', היכי דמי באיזה אופן מיירי שהזיקו

אי בהדי דאזלי קמזקי, באר איך זה הזיק (רש"י) _____

א"כ כחו הוה וחייב כאילו הזיק בגופו

אי מיירי שהזיקו בתר דנייח, באר איך זה הזיק (רש"י) _____

הרי בין לרב בין לשמואל היינו בור, מדוע זה ודאי תולדה דבור (רש"י) _____

סיכום בענין אדם שהזיק ע"י כחו וניעו

ומדוע הם כיוצא בו	תולדה של מי הם	
		בהדי דאזלי
רש"י ד"ה כחו ע"פ פנ"י		בתר דנייח

סיכום האב והתולדות דאדם המזיק:

לפי ההו"א, מה הוא האב _____ מה היא התולדה _____

לפי המסקנא, מה הוא האב _____ מה היא התולדה (רש"י) _____

אלא תולדה דמבעה כמבעה, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן אתולדה דאש

מבררת הגמ', תולדה דאש שעליהן אמר רב פפא דלאו כיוצא בהן מאי ניהו

אילימא אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו

במה הם דומים לאש (רש"י) _____

ומה הדין אם נפלו ברוח שאינה מצויה (שם) _____ ומדוע (שם) _____

מבררת הגמ', היכי דמי, אי בהדי דאזלו קא מזקי, היינו אש (ודאי דינם כאש)

וא"א לומר שהם לאו כיו"ב משום דמאי שנא אש דכח אחר מעורב בהן (בו) וממונך ושמירתו עליך

מהו הכח אחר _____ ומדוע זו סיבה לחייבו (רש"י) _____

הני נמי, כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן עליך, מי הם "הני" _____

סכס, מה הם תולדות דאש _____

והאם הם כיוצא בו או לא _____ ומדוע _____

אלא תולדה דאש כאש, וכי קאמר רב פפא שתולדותיהן לאו כיו"ב אתולדה דרגל

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב

הגמ' אמרה לעיל "וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל"

מקשה הגמ', **רגל, הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל**

מתרצת הגמ', **בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה** למשה מסיני שמשלם רק חצי נזק

באר איך הזיקה הבהמה בצרורות (רש"י)

באיזה דין תולדה זו היא לאו כיו"ב

הערה: גירסת רש"י בגמ' "דהלכתא גמירא לה דממונא הוא" ומבאר רש"י דהגמ' באה להוכיח בזה שצרורות הוי תולדה דרגל ולא תולדה דקרן, דהרי חצי נזק דקרן הוי קנסא.

מקשה הגמ', **ואמאי קרי לה תולדה דרגל**, מדוע שלא יקרא תולדה דרגל (רש"י)

אלא איך צריך לקרותה (תוס')

מתרצת הגמ', דלכך קרי לצרורות תולדה דרגל **לשלם מן העלייה**

פרש "מן העלייה" (רש"י)

ומאיפה לומדים שברגל משלם מן העלייה (שם)

ואיזה מזיק משלם "מגופו" ומנלן

פרש "מגופו"

טבלה להבנת תשלום מגופו

שור תם שהרג שור ואין הנבילה שוה כלום

שור המזיק שוה	שור הניזק היה שוה	כמה משלם
200	200	
100	200	
50	200	
500	200	

מקשה הגמ', **והא מבעיא בעי רבא, דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העליה משלם**

באר הקושיא

מתרצת הגמ', **לרבא מבעיא ליה, ואילו לרב פפא פשיטא ליה, שמה**

שואלת הגמ', **לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה (צרורות) תולדה דרגל**

משיבה הגמ', **לפוטרה ברה"ר מנלן ששן ורגל פטורים ברה"ר**

סיכום שיטת רבא ורב פפא בענין צרורות

מדוע קרי לה תולדה דרגל	האם הוא חייב או פטור ברשות הרבים	האם משלם מגופו או מן העלייה	
			לרב פפא
			לרבא

אלול תשע"ה

בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

שנינו במשנתנו המבעה וההבער וכו'

מבררת הגמ', מאי מבעה, רב אמר מבעה זה _____ ושמואל אמר מבעה זה _____

רב אמר מבעה זה אדם המזיק, דכתיב "אמר ש'מר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו"

פרש (רש"י): "אמר ש'מר" _____ "אתא בקר" _____ "וגם לילה" _____

"אם תבעיון בעיו" _____

איזה לשון דומה ל"מבעה" מצאנו בפסוק זה לגבי אדם _____

ושמואל אמר, מבעה זה השן, דכתיב "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו"

שואלת הגמ', מאי משמע פירוש כיצד משמע מפסוק זה שמבעה זה השן

משיבה הגמ', כדמתרגם רב יוסף "איכדין אתבליש עשו אתגלין מטמרוהי"

כתוב ליד כל מילה מהתרגום את לשון הפסוק:

איכדין _____ אתבליש _____ עשו _____

אתגלין _____ מטמרוהי _____

סכס, מה הפירוש "נבעו" _____ ואיך זה קשור לשן (רש"י) _____

סיכום המחלוקת רב ושמואל בפירוש מבעה

מאי מבעה	על איזה פסוק הסתמך התנא	
		לפי רב
		לפי שמואל

שאלות רשות:

לפי רב מדוע לא תני במשנה מפורש אדם (נמוק"י) _____

לפי שמואל מדוע לא תני במשנה מפורש שן (שם) _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

שואלת הגמ'; **ורב** דאמר מבעה זה אדם **מ"ט לא אמר כשמואל** שמבעה זה השן

משיבה הגמ'; **אמר לך רב, מי קתני** במשנה **נבעה**, הרי קתני מבעה

מה המשמעות של: "נבעה" _____ "מבעה" _____

מדוע אם משנתנו היא אליבא דשמואל היה לתנא לומר "נבעה" (רש"י) _____

שואלת הגמ'; **ושמואל** דאמר מבעה זה השן, **מ"ט לא אמר כרב** שמבעה זה אדם

משיבה הגמ'; **אמר לך שמואל, מי קתני** במשנה **בועה**

מדוע אי כרב היה לתנא לומר "בועה" (רש"י) _____

מקשה הגמ'; **מכדי** (כיון ש) **קראי לא כמר דייקי** ש"מבעה" זה אדם, **ולא כמר דייקי** ש"מבעה" זה השן

א"כ חוזרת השאלה, **רב מ"ט לא אמר כשמואל** שמבעה זה השן

משיבה הגמ'; שרב סבר **דתנא** במשנה "**שור**" **וכל מילי דשור** נכללים בזה

מה הם כל מילי דשור _____

ומדוע זו סיבה שלא לומר כשמואל _____

מקשה הגמ'; **ושמואל נמי, הא תנא ליה שור**, א"כ מה קשה _____

אמר רב יהודה לתרץ, דלשמואל **תנא שור לקרנו ומבעה לשינו**

באר התירוץ _____

סכס, מהו "שור" דמתניתין: לפי רב _____ לפי שמואל אליבא דרב יהודה _____

והכי קאמר, אלו מילים במשנה בא רב יהודה לפרש _____

בהמשך סוגייתנו מוזכר כמה פעמים הלשון "לא ראי זה כראי זה" ומבאר רש"י (סוד"ה ולא כראי השן) דהכי פירושו,

אין דין הכתוב בזה (מזיק א') ראוי לנהוג בזה (מזיק ב'), מפני שיש חומרא במזיק א' שאין במזיק ב'.

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו, כראי השן שיש הנאה להזיקה

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____

משום דקרן חמור יותר, מה החומרא שלו _____

באר מה החומרא בזה (תוס') _____

מה שאין כן שן שהוא קל יותר, מה הקולא שלו _____

באר מדוע זו היא סיבה לפטור (שם) _____

סכס, מי א"א ללמוד ממי _____

ומדוע _____

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק, כראי הקרן שכוונתו להזיק

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____

משום דשן חמור יותר, מה החומרא שלו _____

באר מה החומרא בזה (שם) _____

מה שאין כן קרן שהוא קל יותר, מה הקולא שלו _____

באר מדוע זו היא סיבה לפטור (שם) _____

סכס, מי א"א ללמוד ממי _____

ומדוע _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

סכס, לפי רב יהודה מה החומרא שיש בשן שלכן א"א ללמוד ממנו קרן _____
מקשה הגמ' על זה, **ולאו קל וחומר הוא**
ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב, קרן שכוונתו להזיק לא כ"ש, ש"מ _____
לפי קושית הגמ' מה לא היה לתורה לכתוב _____ ואיך נדע שהוא חייב _____
מתרצת הגמ', **איצטריך**, את מה (רש"י) _____ משום **דסד"א** שכוונתו להזיק הוא לא סיבה לחייב _____
מידי דהוה אעבד ואמה, עבד ואמה לאו אע"ג דכוונתן להזיק אפ"ה פטירי, מי פטור _____
היכן תני שהם פטורין (רש"י) _____
הכא נמי, איפה _____ **לא שנא**, שגם בזה מה יהיה הדין _____
ולכן האם אפשר ללמוד קרן משן בק"ו _____

אמר רב אשי לדחות תשובה זו, **אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו** שיהיה האדון פטור על מה שהעבד הזיק
שמא יקניטנו רבו (האדון), **וילך העבד וידליק גדישו של חבירו, ונמצא זה** (העבד) **מחייב את רבו מאה מנה בכל יום**
האם בקרן שייך טעם זה _____ ולכן האם אפשר לומר שבקרן יהיה פטור כמו עבד ואמה _____
לסיכום האם כוונתו להזיק הוא סיבה לחיוב או לפטור _____ א"כ חוזרת הקושיא "ולאו קל וחומר הוא"
ולכן משנה הגמ' את החומרות ואומרת **אלא פריך הכי**, אלו מילים במשנתנו באה הגמ' לפרש _____
לא ראי הקרן שכוונתו להזיק, כראי השן שאין כוונתו להזיק

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____
ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו, כראי הקרן שאין הנאה להזיקו
פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____

ביאור דברי רש"י ד"ה ולא ראי השן:

"והוא הדין נמי דקא פריך אטעמא קמא" מה הוא "טעמא קמא" _____
שגם על זה קשה, שהתורה תכתוב רק את _____ ונלמד ממנו את _____
באיזו דרשה _____
באר הק"ו _____

המשך דברי רש"י: "והאי ליכא לתירוצי דהכי מיפרשא מילתא דרב יהודה וכו"

באר לפי זה את דברי רב יהודה "והכי קאמר וכו":

"לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקו"

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____
"לא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן שכוונתו להזיק"
פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____

מדוע לפי זה לא קשה קושית הגמ' "ולאו ק"ו הוא" _____

על פירוש זה אומר רש"י "האי לאו מילתא היא" _____

מדוע באמת א"א לפרש כך את דברי רב יהודה _____
ומה ההוכחה לזה _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

סיכום פירוש "לא הרי השור וכו'" לשמואל אליבא דרב יהודה

מה היא החומרא של שן	מה היא החומרא של קרן	
		לפי ההוה אמינא
		לפי המסקנא

סיכום שקו"ט דגמ' אם כוונתו להזיק הוא סיבה לחייב או לפטור

בשלב זה האם כוונתו להזיק הוא סיבה לחייב או לפטור	דברי הגמ'
	ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק, כראי הקרן שכוונתו להזיק
	ולאו קל וחומר הוא, ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב וכו'
	איצטריך, ס"ד אמינא מידי דהוה אעבד ואמה וכו'
	אמר רב אשי אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו וכו'
	אלא פריך הכי, לא ראי הקרן שכוונתו להזיק, כראי השן שאין כוונתו להזיק

מקשה הגמ', **ורגל מאי, שייריה**, פרש "ורגל מאי" (רש"י) _____ "שייריה" _____
 מתרצת הגמ', **כשהזיק חב המזיק, לאתויי רגל**, באיזו משנה מיותר "כשהזיק וכו'" (תוס') _____
 ומדוע זה מיותר _____
 ומה בא לומר "כשהזיק חב המזיק וכו'" שבמשנתנו _____
 מקשה הגמ' **וליתנייה בהדיא, את מי** _____
 כיון שהקשתה הגמ' על רב יהודה שאמר "תנא שור לקרנו" בא רבא לפרש "שור" לפי שמואל באופן אחר
אלא אמר רבא שלפי שמואל **תנא שור לרגלו ומבעה לשינו**
והכי קאמר, לא ראי הרגל שהזיקה מצוי, כראי השן שאין הזיקה מצוי
 פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
 שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____
ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי הרגל שאין הנאה להזיקו
 פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
 שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____
 מקשה הגמ', **וקרן מאי, שייריה**, מה מתרצת הגמ' _____
 ומדוע לא תני קרן במפורש _____

סיכום המחלוקת בפירוש "שור" ו"מבעה" דמתניתין

מה פירוש "מבעה"	מה פירוש "שור"		
		לרב	
		אליבא דרב יהודה	לשמואל
		אליבא דרבא	

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

שואלת הגמ'; **ושמואל** דאמר מבעה זה השן **מאי טעמא לא אמר כרב** שמבעה זה אדם
 מדוע הגמ' שואלת זאת שוב, הרי תירצנו לעיל "מי קתני בועה"
 משיבה הגמ'; **אמר לך שמואל, אי סלקא דעתך** שמבעה זה **אדם**, א"כ יקשה **הא קתני סיפא** (דף טו: במשנה חמשה תמין)
"שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם", באר התירוץ
 באיזה מזיק איירי "שור המזיק ברשות הניזק" והאם מיירי בתם או במועד
 א"כ אמאי הוא נחשב בין המועדין
 סכס, לפי המסקנא שמואל מ"ט לא אמר כרב
 מקשה הגמ', **וליתני ברישא**, את מי
 מתרצת הגמ', דלפי שמואל **בנזקי ממון** קמיירי התנא, **בנזקי גופו לא קמיירי**
 פרש "נזקי ממון" (רש"י ועיין תוס' ר' פרץ)
 פרש "נזקי גופו" (רש"י)
 מקשה הגמ', **ורב נמי** דאמר מבעה זה אדם, **הא קתני אדם בסיפא**
 מתרצת הגמ', **אמר לך רב, ההוא, למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא**, באר התירוץ (רש"י)
 מדוע לשמואל לא ניחא תירוצו של רב (תוס')
 ומפני איזה חידוש תני בסיפא: שן (שם) רגל (שם)
 ומדוע שנה התנא קרן פעם נוספת (שם)
 לרב שנשנו בסיפא המועדים אע"פ שאין בהן חידוש, אמאי לא חשיב אש ובור גבי מועדים (שם)

סיכום מדוע רב ושמואל חד אינו סובר כחבריה

מה מתרץ על זה שמואל / רב	לפי המסקנא	לפי ההוא אמינא	
			מדוע רב אינו סובר כשמואל
			מדוע שמואל אינו סובר כרב

סכס, באלו מילים במשניות קתני האבות נזקין

אדם	רגל	שן	קרן		
				לפי רב	
				אליבא דרב יהודה	לפי שמואל
				אליבא דרבא	

סכס, לשמואל אליבא דרבא, מדוע לא תני במשנתנו:

קרן _____ אדם _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

ומאי לא הרי פירוש, לפי רב כיצד נפרש "לא הרי" דמשנתנו

בכדי להבין המשך דברי הגמ', סכם לפי רב: מהו "שור" _____ ומהו "מבעה" _____

הכי קאמר, לא ראי השור שהוא חמור **שמשלם את הכופר, כראי האדם** שהוא קל **שאינ משלם את הכופר**

על מה שור חייב כופר _____ והאם חיוב כופר הוא בתם או במועד _____

שים לב: מסקנת הגמ' (לקמן דף כו. ותוס' שם ד"ה רגל) דיש חיוב כופר גם בשן ורגל.

מה הטעם שאדם שהרג אדם אינו משלם כופר (רש"י) _____

ולא ראי האדם שהוא חמור **שחייב בארבעה דברים, כראי השור** שהוא קל **שאינו בו חיוב לשלם ארבעה דברים**

אדם שחבל במי משלם ד' דברים _____ ומה הם הד' דברים (רש"י) _____

ומדוע לא חשיב גם תשלום "נזק" (שם) _____

מנלן ששור פטור מד' דברים (שם) _____

סכם, איזו חומרא יש: _____

בשור שאין באדם _____

באדם שאין בשור _____

סיכום פירוש "לא הרי" דמשנתנו

שהוא פטור משום ש... משהו ש...	מה שאין כן ב... מה	הייתי אומר שהוא חייב משום ש... משהו ש...	שם היה כתוב בתורה רק שם	לא הרי:		
	שן		קח	השור כהרי המבעה	בהו"א	לפי שמואל אליבא דרב יהודה
				המבעה כהרי השור		
				השור כהרי המבעה	במסקנא	
				המבעה כהרי השור		
				השור כהרי המבעה	לפי שמואל אליבא דרבא	
				המבעה כהרי השור		
				השור כהרי המבעה	לפי רב	
				המבעה כהרי השור		

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

מקשה הגמ', הרי שנינו במשנתנו "הצד השה שבהן שדרכן להזיק" וכי שור דרכו להזיק, על מי הקושיא _____
 מאיזה אב בשור קשה _____
 ומדוע לפי שמואל אין את הקושיא (רש"י) _____
 מה מתרצת הגמ' על רב _____
 מקשה הגמ', ומועד האם דרכו להזיק, מה מתרצת הגמ' _____
 קושיא נוספת על רב, וכי אדם דרכו להזיק, איפה תני במשנתנו לפי רב שאדם דרכו להזיק _____
 מה מתרצת הגמ' _____
 מקשה הגמ', וכי ישן דרכו להזיק מה מתרצת הגמ' _____
 בהמשך משנתנו שנינו "ושמירתן עליך", מקשה הגמ' על רב, אדם, הרי שמירת גופו עליו בעצמו הוא
 באיזה סוג מזיקים שייך לשון "ושמירתן עליך" (רש"י) _____
 ומדוע לשון זה לא שייך באדם המזיק _____
 מתרצת הגמ', ולטעמיך לשיטתך הרי גם כן קשה, לשיטת מי _____
 הא דתני קרנא וכו' מה קשה אפילו לפי שמואל בברייתא זו _____
 אלא מה שמואל יוכרח לתרץ על ברייתא זו _____
 הכא נמי במשנתנו, יתרץ רב תני אדם שמירת גופו עליו, ועל מה קאי "ושמירתן עליך" (רש"י) _____
 סיכום קושיות הגמ' על רב והתירוצים עליהן

התירוץ		הקושיא	הגמ' מקשה מהא דתני במשנתנו	
ומדוע באופן זה ניחא	באיזה אופן מיירי			
			לגבי שור	"שדרכן להזיק"
			לגבי אדם	
			לגבי אדם	"ושמירתן עליך"

בבא קמא דף ד' ע"ב

מתקיף לז' רב מרי

מתקיף לה רב מרי, ואימא מבעה זה המים

מדוע לא ניחא ליה לפרש "מבעה" כמו שפירשנו עד עכשיו (תוס') _____
 לפי קושיית רב מרי על איזה פסוק הסתמך התנא לקרות למים "מבעה" _____
 פרש את הפסוק (רש"י) _____
 באיזה אופן מיירי שהמים הזיקו (רש"י) _____
 א"כ הרי הוא כבר חייב מטעם בור ומדוע צריך שיהיה "מים" אב בפני עצמו (רש"י ותוס') _____
 אם נאמר שמבעה זה המים, איפה כתוב אב זה בתורה (תוס') _____
 ועל איזה פסוק אפשר להסתמך לומר שזה מים (שם) _____
 משיבה הגמ', שא"א לומר שמבעה זה מים, משום דמי **כתיב "מים נבעו"** הרי **"תבעה אש" כתיב**
 מדוע אם "תבעה" קאי על מים היה צריך לכתוב "מים נבעו" (רש"י) _____
 אלא על מה קאי "תבעה" (רש"י) _____

סיכום ההוכחה ש"תבעה" קאי על אש ולא על מים

"אש"	"תבעה"	"מים"	
			האם זה לשון זכר או לשון נקבה
רש"י בראשית לב-ט			האם זה לשון יחיד או לשון רבים

סכם על מה קאי "תבעה": לפי קושיית רב מרי _____ לפי דחיית הגמ' _____
מתקיף לה רב זביד, ואימא מבעה זה האש, על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו "מבעה" _____
 דוחה הגמ', **אי הכי, שָׁמָּה** _____
מאי המבעה וההבער, באר את הדחייה _____
וכי תימא פרושי קמפרש, מי מפרש את מי _____
אי הכי יהיה קשה, וכי **ארבעה** אבות יש, **שלושה הוו**, אלו שלושה _____
וכי תימא תנא שור דאית ביה תרתי, אלו שתים (רש"י) _____
 ומדוע לא שנה התנא קרן (שם) _____
 מכל מקום קשה **אי הכי, שָׁמָּה** _____
 איך נפרש את המשך המשנה **לא זה וזה שיש בהן רוח חיים**, מי הם "זה וזה" _____
 שאם נאמר ש"מבעה" זה האש, **אש מאי רוח חיים אית ביה**
ותו קשה, דאם כן **מאי כהרי האש** שנמצא שהתנא אומר, שאם היה כתוב בתורה שור ומבעה
 דהיינו שור ו _____ אי אפשר ללמוד מהם _____ וזה לא יתכן.

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב

שקו"ט האם אפשר לומר ש"מבעה" זה האש

באר מדוע	לפי שלב זה האם אפשר לומר ש"מבעה" זה אש	דברי הגמרא
		מתקיף לה רב זביד ואימא מבעה זה האש
		אי הכי, מאי המבעה וההבער
		וכי תימא פרושי קמפרש
		אי הכי, ארבעה, שלושה הוו
		וכי תימא תנא שור דאית ביה תרתי
		אי הכי, לא זה וזה שיש בהן רוח חיים וכו'
		ותו, מאי כהרי האש

סיכום "מאי מבעה"

מה הקושי בפירוש זה	על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו "מבעה"	איפה כתוב מזיק זה בתורה	מאי מבעה
			לרב
			לשמואל
		תוס'	לפי קושית רב מרי
שני הדיחויים שבסוף			לפי קושית רב זביד

בבא קמא דף ב' ע"א - ד' ע"ב

סיכום האבות והתולדות בנזקין

היכן שנה התנא ציין את המילה והדף		מה היא החומרה שלו	האם תולדותיו כיוצא בו או לא	מה הן תולדותיו	באר איך הזיק	איפה כתוב בתורה	
לשמאל	לרב						
לר"י:							קרן
לרבא:							
							שן
לר"י:			צרות:				רגל
לרבא:			שאר התולדות:				
							בור
							אדם
							אש

- א.** מנין: ש"כי יגח" זה בקרן _____
ש"ושלח" זה הרגל _____ ש"ובער" זה השן _____
- ב.** איפה כתוב בתורה: בור י' טפחים _____
בור ט' לל"ק ברש"י _____ לל"ב ברש"י _____
- ג.** מה הדין: בבור י' שהרג שור _____ שהזיקו _____
בבור ט' שהרג שור _____ שהזיקו _____
- ד.** כמה משלם בצרות: _____ ומדוע _____
תולדה של איזה מזיק הם _____
באיזה דין שווים צרות ורגל: לפי רב פפא _____ לפי רבא _____
- ה.** פרש "שור" דמשנתנו: לפי רב _____
לפי שמואל, אליבא דרב יהודה _____ אליבא דרבא _____
- ו.** פרש "מבעה": לפי רב _____ על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו כן _____
לפי שמואל _____ על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו כן _____
- ז.** מה הטעם שרב אינו סובר כמו שמואל: _____
לפי ההו"א _____ לפי המסקנא _____
- ח.** מה הטעם ששמואל אינו סובר כמו רב: _____
לפי ההו"א _____ לפי המסקנא _____
- ט.** לפי שמואל אליבא דרבא מדוע לא תני במשנתנו: קרן _____ אדם _____

תשרי תשע"ו

בבא קמא דף ד' ע"ב

אבות דרב אושעיא

תני רבי אושעיא, שלשה עשר אבות נזיקין, 1. שומר חנם, 2. והשואל, 3. נושא שכר, 4. והשוכר, 5. נזק, 6. צער, 7. וריפוי, 8. שבת, 9. ובושת, וארבעה דמתניתין שהם: 10. השור, 11. והבור, 12. המבעה, 13. וההבער, הא תליסר.

מדוע הן נחשבים אבות (רש"י)

על מה חייב כל אחד מהאבות דלהלן:

שומר חנם (רש"י) _____ שואל (שם) _____

נושא שכר (שם) _____ שוכר (שם) _____

באר איך השומרים מזיקים _____

איך שמין התשלום באבות דלהלן: נזק (רש"י) _____

צער (שם) _____ ריפוי (דף פג:.) _____

שבת (שם) _____ בושת (שם) _____

שואלת הגמ', ותנא דידן (דמשנתנו) מאי טעמא לא תני הני אבות דרבי אושעיא

בשלמא לשמואל דאמר מבעה זה השן מובן, שהרי בנזקי ממון קמיירי תנא דמשנתנו, בנזקי גופו לא קמיירי

באר: "נזקי ממון" _____ "נזקי גופו" _____

ומדוע ד' שומרים נחשבים "נזקי גופו" (רש"י) _____

אלא לרב דאמר מבעה זה אדם, ליתני, מדוע היה התנא צריך לשנותם (רש"י) _____

מתרצת הגמ', דתנא דמשנתנו תנא אדם, וכל מילי דאדם נכללים בזה, היכן תנא אדם (רש"י) _____

סכס, מדוע לא תני תנא דמשנתנו אבות דרבי אושעיא:

לפי שמואל _____ לפי רב _____

מקשה הגמ', ולרבי אושעיא נמי, לפי רב הא תני ליה אדם, היכן תני אדם באבות דר' אושעיא _____

וא"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', תרי גווני אדם פירוש ש"מבעה" והאבות שהוסיף ר' אושעיא הם שני אופנים של אדם המזיק

תנא אדם דאזיק אדם, אלו אבות דרבי אושעיא הם "אדם דאזיק אדם" _____

ותנא אדם דאזיק שור, באיזו מילה תני רבי אושעיא "אדם דאזיק שור" (רש"י) _____

"דאזיק שור" האם הכוונה דוקא לשור (רש"י) _____ אלא מה היא כוונת הגמ' (שם) _____

איך מוכח ד"מבעה" איירי באדם דאזיק שור (שם) _____

ומנלן דבור פטור על מיתת אדם (שם) _____

איפה כתוב בתורה אדם דאזיק שור, דמשום הכי הוי אב (שם) _____

מקשה הגמ', אי הכי, שְׁמָה _____

שור נמי, ליתני ר' אושעיא תרי גווני שור כמו באדם, ליתני שור דאזיק שור (דאזיק ממון) וליתני שור דאזיק אדם

מתרצת הגמ', האי מאי כלומר השוואה זו מה היא

בשלמא אדם דאזיק שור נזק בלבד הוא דמשלם, ואילו אדם דאזיק אדם משלם ארבעה דברים בנוסף לנזק

ולכן האם יש מקום לחלק את אדם המזיק לשני אבות _____ מדוע (רש"י) _____

אלא שור, מה לי שור דאזיק שור מה לי שור דאזיק אדם, אידי ואידי נזק בלבד הוא דמשלם

ולכן האם יש מקום לחלק את שור המזיק לשני אבות _____

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב

ביאור מדוע תני ר' אושעיא תרי גווני אדם ולא תני תרי גווני שור

מה משלם	דאזיק אדם	דאזיק שור	ולכן האם יש מקום לחלקו לתרי גווני
שור			

מקשה הגמ', **והא שומר חנם והשואל נושא שוכר והשוכר דאדם דאזיק שור הוא, וקתני, מי קתני להו** _____
 באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', דר' אושעיא **תני** בנפרד **הזיקא דבידים, וקתני** בנפרד **הזיקא דממילא**
 באיזה מהן מיירי "מבעה" _____ ואלו אבות הם "הזיקא דממילא" _____
 סכס לר' אושעיא לפי רב: באיזה סוג אדם המזיק איירי "מבעה" _____
 ואלו סוגי אדם המזיק הוסיף: בה' דברים _____ בד' שומרים _____

סיכום האבות דרבי אושעיא

מדוע הוסיף רבי אושעיא אבות אלו		כתוב את האבות לפי הסדר		
לפי רב	לפי שמואל			
			.1	ארבעה שומרים
			.2	
			.3	
			.4	
			.5	חמשה דברים
			.6	
			.7	
			.8	
			.9	
❖ ❖ ❖			.10	ארבעה דמתניתין
			.11	
			.12	
			.13	

הערה: רש"י ד"ה תנא אדם דאזיק שור כתב וז"ל "ובור לא מיירי בנוקי אדם, דרחמנא פטריה לגמרי" ואע"ג דהפטור דבור הוא רק במיתת אדם אבל אם הווק בו אדם, בעל הבור חייב, מכל מקום עיקר הפסוק של בור מיירי במיתתו ובמיתת אדם בור פטור, ולכן כתב רש"י דהפסוק דבור לא מיירי באדם (ע"פ תוס' רבנו פרץ).

חשון תשע"ו

בבא קמא דף ד' ע"ב ה' ע"א

אבות דר' חייא

תני ר' חייא, עשרים וארבעה אבות נזיקין, 1. תשלומי כפל, 2. ותשלומי ארבעה וחמשה, 3. וגנב, 4. וגזלן

באיזה מקרה גנב משלם: תשלומי כפל _____ תשלומי ד' וה' _____ קרן בלבד _____
 מנלן שמודה בקנס פטור (רש"י) _____

5. ועדים זוממין, 6. והאונס, 7. והמפתה, 8. ומוציא שם רע

9. והמטמא, את מה הוא טימא _____

הערה: רש"י ד"ה ומטמא כתב וז"ל "שמגיע שרץ בתרומת כהן דאפסדה מיניה" והוצרך לפרש שהתרומה כבר ביד הכהן, משום שאם טימא תרומה שהיא עדיין ביד ישראל פטור מלשלם דהו"ל ממון שאין לו תובעים, דהיינו שאין לו בעלים שיוכלו לתובעו בדין (חולין דף קל):

10. והמדמע, פרש _____ מה הנזק שקרה על ידי זה (רש"י ד"ה מדמע ה). _____

מדוע פירות מדומעים נמכרים בזול (שם) _____

11. והמנסך יין לע"ז, מה מקשה הגמ' במסכת גיטין על זה (רש"י) _____

שאלת רשות: מה התירוך _____

מדוע א"א לפרש ש"מנסך" פירושו שמערב יין נסך ביינו של חברו (שם) _____

האם "המטמא והמדמע והמנסך" כתובים מפורש בתורה _____

א"כ מדוע הם נחשבים אבות (שם) _____

12-24. והני תליסר שהם: ארבעה שומרים, חמשה דברים, וארבעה דמתניתין, הא עשרים וארבעה.

סיכום האבות שהוסיף ר' חייא

איפה כתוב בתורה מזיק זה	כמה הוא משלם	באר מה עשה המזיק	כתוב את האבות לפי הסדר	
				.1
"חמשה קר יטלם תחת השור וארבע צאן תחת השה"				.2
דכתיב בגזנ "אשר ירשיעון אלהים יטלם שנין" ודרשינן יפרט למרשיע את עצמו שטלם קרן בגזנ				.3
				.4
"ונשייתן לו כאשר טמא לעשות לאחיו"				.5
				.6
				.7
				.8
				.9
				.10
				.11

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב ה' ע"א

שואלת הגמ', ור' אושעיא מאי טעמא לא תני הני, אלו אבות _____
מתרצת הגמ', בממונא דהיינו במזיקים שחיוב התשלום שלהם הוא חיוב ממון קמיירי ר' אושעיא _____
איזה סוג תשלום הוא ממון (רש"י דף ה. ד"ה עדים זוממין) _____
אבל בקנסא במזיקים שחיוב התשלום שלהם הוא קנס לא קמיירי ר' אושעיא _____
אלו סוגי תשלומין הם קנס (שם) _____
שואלת הגמ' שבוה מתורץ מדוע לא תני ר' אושעיא תשלומי כפל ותשלומי ד' וה' שהם קנס _____
אבל עדיין יש לשאול גנב המודה מעצמו וגזלן דממונא הוא, ליתני ר' אושעיא _____
משיבה הגמ', הא קתני ליה שומר חנם והשואל, איך נכללים "גנב וגזלן" בשומר חנם (רש"י) _____
והאם הם נכללים גם בשואל _____ ומדוע _____
מקשה הגמ', ור' חייא נמי הא תנא ליה שומר חנם והשואל, ולכן אלו אבות לא היה צריך למיתני _____
מתרצת הגמ', שר' חייא תני בנפרד ממונא דאתא לידיה בהיתרא, לאיזה אב הכוונה _____
וקתני בנפרד ממונא דאתא לידיה באיסורא, לאלו אבות הכוונה _____
שאלה נוספת על ר' אושעיא, עדים זוממין דממונא הוא, ליתני _____
מדוע סוברת הגמ' שהתשלום של עדים זוממין הוא ממון ולא קנס (רש"י) _____
מתרצת הגמ', שר' אושעיא סבר לה כר"ע דאמר עדים זוממין אין משלמין על פי עצמן _____
פרש "על פי עצמן" _____
איך עדים נעשים זוממין _____
א"כ איך שייך שהעדים בעצמם יודו שהם זוממין (רש"י) _____
מה רואים מהא ד"אין משלמין על פי עצמן" _____
ואיך מתורץ בזה מדוע ר' אושעיא לא תני עדים זוממין _____
מקשה הגמ', אי סבר ליה ר' אושעיא כר"ע, א"כ ליתני תרי גווני שור, ליתני שור דאזיק שור, וליתני שור דאזיק אדם _____
שהרי לפי ר' עקיבא שונה חיובו של שור שהזיק אדם מחיובו של שור שהזיק שור. _____
דתני ר' עקיבא אומר במקרה ששור ואדם חבלו זה את זה, אף שור תם שחבל באדם משלם במותר, נזק שלם _____
פירוש שאם החבלה שחבל השור באדם היא יותר מהחבלה שחבל האדם בשור, משלם בעל השור אותו עודף, נזק שלם. _____
סכס, לפי ר' עקיבא כמה משלם שור תם שהזיק אדם _____ וכמה הוא משלם כשהזיק שור _____
מה תירצה הגמ' לעיל על הקושיא "ליתני תרי גווני שור" _____
ומדוע אי סבר ליה כר' עקיבא א"א לתרץ כן _____
מתרצת הגמ', הא תבריה ר"ע לגזיזיה פירוש הרי שבר ר"ע לכח אגרופו. רצה לומר, החליש את חידושו. _____
דתניא, ר' עקיבא אומר, יכול אף תם שחבל באדם ישלם מן העלייה כשם שמשלם נזק שלם _____
תלמוד לומר "יַעֲשֶׂה לו", מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה _____
סכס, איזה דין אמר ר"ע שבוה החליש את החידוש שלו _____
מאיפה למד ר' עקיבא שאינו משלם מן העלייה _____
ואיך מתורצת בזה הקושיא "ליתני תרי גווני שור" (רש"י) _____
שאלה נוספת על ר' אושעיא, האונס והמפתה והמוציא שם רע דממונא הוא, ליתני _____
אלו תשלומי ממון יש באונס ומפתה (רש"י) _____
והאם גם במוציא שם רע יש תשלום ממון (תוס') _____ וא"כ מדוע הוזכר בקושית הגמ' (שם) _____
משיבה הגמ', מה נפשך, אי משום הנזק שהם משלמים, הרי כבר תנא ליה ר' אושעיא _____
היכן תנא ליה ר' אושעיא (שים לב: כאן איירי באדם דאזיק אדם) _____
אי משום צער, תנא ליה, אי משום בושת, תנא ליה, אי משום פגם, היינו נזק, פרש מהו "פגם" _____
מה אית לך למימר משום קנסא, בקנסא לא קמיירי, מהו הקנס שמשלמים אונס ומפתה _____

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב ה' ע"א

שאלה נוספת על ר' אושעיא, **המטמא והמדמע והמנסך דממונא הוא, ליתני משיבה הגמי, מה נפטך, אי היזק שאינו ניכר שמיה היזק, הא תנא ליה נזק**

היכן תנא ליה ר' אושעיא (שים לב: כאן איירי באדם דאזיק שור) לפי רב _____ לפי שמואל _____
אי היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק הוה ליה קנסא, ובקנסא לא קמיירי, מדוע הוי קנס סכס, האם התשלום של "מטמא מדמע ומנסך" הוי קנס או ממון, אם היזק שאינו ניכר: שמיה היזק _____ לאו שמיה היזק _____
 שואלת הגמי, **לימא קסבר ר' חייא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק וכו', באר את ההוכחה** _____
 משיבה הגמי, דלעולם גם ר' חייא יכול לסבור ש"שמיה היזק", אלא **שתנא** בנפרד **היזקא דמינכרא, ותנא** בנפרד **היזקא דלא מינכרא**, אלו אבות דר' חייא הם "היזקא דלא מינכרא" _____

סיכום שקו"ט דגמי בענין "מטמא מדמע ומנסך"

אי לאו שמיה היזק	אי היזק שאינו שניכר שמיה היזק	
		מדוע לא תני ר' אושעיא מטמא מדמע מנסך
		מדוע ר' חייא כן תני להו

סכס, האם אפשר להוכיח מה היא דעתם של ר' אושעיא ור' חייא בענין היזק שאינו ניכר, אם שמיה היזק או לא: _____
 מהא דר' אושעיא לא קתני להו _____ מהא דר' חייא כן קתני להו _____

סיכום האבות דר' חייא ומדוע ר' אושעיא לא תני להו

ומדוע ר' חייא כן תני ליה	מדוע באמת לא תני ליה ר' אושעיא	מה הצד לומר שזה ממון והיה לר' אושעיא לשנותו	אבות דרבי חייא	
			תשלומי כפל	1.
			תשלומי ד' וה'	2.
			גנב	3.
			גזלן	4.
			עדים זוממין	5.
	החלק שהוא ממון		האונס	6.
	החמישים כסף		המפתה	7.
			מוציא שם רע	8.
	תוס'		מטמא	9.
אם היזק שאינו ניכר: לא שמיה היזק	אם היזק שאינו ניכר: לא שמיה היזק		מדמע	10.
אם היזק שאינו ניכר: שמיה היזק	אם היזק שאינו ניכר: שמיה היזק		מנסך	11.

סכס, אלו מהאבות דרבי חייא יש בהם: _____

תשלום קנס בלבד _____ תשלום ממון בלבד _____
 מחלוקת אם זה קנס או ממון _____ חלק ממון וחלק קנס _____

בבא קמא דף ה' ע"א

בשלמא לתנא דידן תנא מנינא זכו'

שואלת הגמ', בשלמא לתנא דידן (תנא דמשנתנו) תנא מנינא (ארבעה) כדי למעוטי אבות דרבי אושעיא

האם "למעוטי" הכוונה שהוא סובר שאבות אלו אינם חייבים (תוס')
אלא מה הכוונה "למעוטי" (שם)

ור' אושעיא גם הוא תנא מנינא כדי למעוטי אבות דר' חייא, אלא מנינא דר' חייא למעוטי מאי

משיבה הגמ', דמנינא דר' חייא בא למעוטי מוסר ומפגל, פרש "מוסר" (רש"י)
פרש "מפגל" (רש"י) ומהו הנזק שנגרם ע"י זה

הערה: עיין מצפה איתן שמפרש מדוע לא פירש רש"י כפשוטו, דהיינו שחשב לאכול חוץ לזמנו.

שואלת הגמ', וליתני ר' חייא, את מה (רש"י)

בשלמא מפגל מובן מדוע לא תני ליה, משום דבקדשים לא קמיירי, אלא מוסר מאי טעמא לא תני

משיבה הגמ', שאני מוסר דדיבורא הוא, ובדיבורא (בנזק שהוא רק ע"י דיבור) לא קמיירי ר' חייא

מקשה הגמ', והא מוציא שם רע דדיבורא הוא ואעפ"כ וקתני ר' חייא

מתרצת הגמ', דמוציא שם רע דיבורא דאית ביה מעשה הוא איזה מעשה (רש"י)

מקשה הגמ', והא עדים זוממין דיבורא דלית בה מעשה הוא, ואעפ"כ וקתני ר' חייא

מתרצת הגמ', התם גבי עדים זוממין אף על גב דלית ביה מעשה, רחמנא קרייה מעשה

דכתיב "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו" מאיזו מילה בפסוק רואים שזה נקרא מעשה

סכס, מה בא למעט, מנינא דמתניתין

מנינא דר' אושעיא מנינא דר' חייא

אלו עוד אבות אפשר לומר שר' חייא בא למעט (תוס')

ומדוע לא תני להו(שם)

אמאי לא תני ר' חייא: מפגל מוסר

א"כ מדוע תני: מוציא שם רע עדים זוממין

לסיכום, באלו סוגי אבות לא קמיירי:

תנא דמשנתנו לפי שמואל 1. 2. (לעיל ד.)

ר' אושעיא

ר' חייא 1. 2. 3. (תוס')

בבא קמא דף ה' ע"א

בשלמא תנא דידן תנא אבות זכו'

שואלת הגמ', בשלמא לתנא דידן, תנא אבות מכלל דאיכא תולדות

מדוע לתנא דידן מובן הא דתני "אבות"

אלא לר' חייא ור' אושעיא, אבות מכלל דאיכא תולדות, תולדותיהן מאי ניהו

אמר רבי אבהו, כולן כאבות לשלם ממיטב, באר את התירוץ

מאי טעמא משלמים ממיטב, אתיא (זה נלמד) בגזירה שוה "תחת, נתינה, ישלם, כסף".

ביאור הלימוד:

באלו אבות מפורש בתורה שמשלמים ממיטב

באלו מילים כתוב דין זה

ובאיזו דרשה נלמדים שאר האבות

מאלו מילים לומדים את הגזירה שוה

סכס, האם האבות דר' חייא ור' אושעיא יש להם תולדות

א"כ מדוע הם נקראים אבות

הפסוקים ד"תחת, נתינה, ישלם, כסף"

לשון הפסוק	המזיק שבנו כתוב הפסוק	המילה שממנה נלמדת הגזירה שוה
או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם * ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו :	שור המועד	תחת
אם עבד נגח השור או אמה ** קסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל :	שור שנגח את העבד	נתינה
כי יבצר איש שדה או כרם ושלח את בעירה ובצר בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם :	שן ורגל	ישלם
בעל הבור * ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו :	בור	כסף

* שור המועד ובור עצמם שמשלמים ממיטב נלמדים משן ורגל דכתיב בהם ישלם.

** שור שנגח את העבד שמשלם ממיטב נלמד מבור שכתוב בו קסף, ובור כבר אמרנו שנלמד מישלם (תוס' רבינו פרץ

בבא קמא דף ה' ע"א

רש"י ד"ה תחת גתינא ישלם כסף

זכולהו כתיב:

או תחת וגמרינו תחת תחת משור מועד לכתוב ציה "שור תחת השור", מה התם ממיטב, גמר משן ורגל לכתוב ציה "מיטב שדהו", אף כאן מיטב, שאם בא לשלם קרקע לניזק בשביל הזיקו מגזיהו מן העידיה. או נתינה וגמר נתינה נתינה משור שנגח את העבד לכתוב ציה "יתן לאדוניו". או ישלם וגמר משן ורגל לכתוב ציה "מיטב כרמו ישלם". או כסף וגמרי מבור לכתוב ציה "כסף ישיב לבעליו".

אבות דמתניתין

1-4. וארבע אבות גמירי כולהו משן ורגל.

אבות דרבי אושעיא

5. בשומר חנם כתיב "אשר ירשיעון אלהים ישלם".

6. בשואל כתיב "בעליו אין עמו שלם ישלם".

7. בנושא שטר כתיב "אם גנב יגנב מעמו ישלם".

8. שוכר אינו כתוב בתורה, אבל דינו כנושא שטר.

9. בניזק לחובל בחצירו, כתיב נתינה "כן יתן זו" והיינו ממון הניתן מיד ליד כדלרשינן בהחובל.

10. בלעזר כתיב "פלע תחת פלע" ודרשינן ליה לקמן בהחובל "פלע תחת פלע" ליתן כער במקום נזק.

11-12. בריפוי ופצת כתוב נתינה "שצתו יתן ורפא".

13. ובנושא כתיב תחת גזי אונס ומפתה, לכתוב "תחת אשר עינה", ודרשינן בכתובות צפרק אלו נערות, חמישים

כסף תחת העינוי מכלל לאיכא בושת ופגם.

לישנא אחרינא (9-13) הואיל וכתוב בחובל בחצירו תחת לכתוב "תחת פלע" כולה חמשה דברים דידיה מהתם גמרינו.

אבות דרבי חייא

14. בתשלומי כפל כתיב "ישלם שנים".

15. ובתשלומי ארבעה וחמשה כתיב "חמשה צקר ישלם תחת וגו'".

16. וקרן דגנב בכלל כפל הוא.

17. ובגזל כתיב נתינה "ונתן לאשר אשם לו".

18. בעדים זוממין כתיב ציה "נפש בנפש" וכתאן לכתוב תחת דמי.

באונס ומפתה ומוליא שם רע כתיב כסף:

19. "ונתן לאזי הנערה חמישים כסף" היינו אונס.

20. מפתה "כסף ישקל כמוהר הבתולות".

21. במוליא שם רע "וענשו אותו תאה כסף".

22-24. מטמא מדמע ומנסך בכלל נזק הן, ובנזק כתיב ציה תחת. (ג"י מהר"ם: ובנזק כתיב ישלם, לכתוב "מכה צהמה ישלמה")

המשך בבא קמא דף ה' ע"א

סיכום הלימוד ד"תחת, נתנח, ישלם, כסף"

באיזו מילה הוא מלמד דין מיטב	מינין שהוא עצמו משלם ממיטב	באיזה מזיק מיירי	הפסוקים
			<p>או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו:</p>
			<p>אם עבד נגח השור או אמה כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל:</p>
			<p>כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:</p>
			<p>בעל הבור ישלם כסף ושיב לבעליו והמת יהיה לו:</p>

**הטבלה של אמר רבי אבהו נמצאת בקובץ נפרד עקב היותו לרוחב הדף.
(ב"תוכן העניינים" יש קישור לקובץ עצמו)**

חשון תשע"ו

בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

שנינו במשנתנו, "לא הרי השור כהרי המבעה", שואלת הגמ', מאי קאמר, באר את השאלה (רש"י) _____

אמר רב זביד משמיה דרבא, הכי קאמר התנא

_____ שהיה קשה לו, לכתוב רחמנא חדא ותיתי אידך מיניה, באיזו דרשה

הדר אמר התנא, חדא מחדא לא אתיא דהיינו שא"א ללמוד מבעה משור, וכן יתפרש "לא הרי המבעה כהרי השור".

ביאור "לא הרי" דמשנתנו

"הדר אמר חדא מחדא לא אתיא"		"ותיתי חדא מיניה" איזה	"לכתוב רחמנא חדא" איזה	
מדוע לפי שמואל	מדוע לפי רב			
				לא הרי השור כהרי המבעה
				ולא הרי המבעה כהרי השור

בהמשך המשנה שנינו, "ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים", שואלת הגמ', מאי קאמר

אמר רב משרשיא משמיה דרבא, הכי קאמר התנא, שהיה קשה לו, לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מינייהו

אלו "תרתי" היה די לתורה לכתוב _____ ואת מי נלמד מהם _____ באיזו דרשה _____

הדר אמר התנא, חדא מתרתי לא אתי, מהי החומרא שיש בשור ומבעה שלכן א"א ללמוד אש מהם _____

באר איך היה אפשר ללמוד אש משור ומבעה ע"פ רש"י שים לב: רש"י בסוגיינתו נקט ד"שור" הוא קרן, בין לרב ובין לשמואל

	לפי שמואל	לפי רב
תחילת הדין מה מצינו		
הפירכא		
איזה מזיק יוכיח ואיך		
הפירכא		
איזה מזיק יוכיח ואיך		
הצד השווה שבהן		
אף אני אביא		
הדר אמר הפירכא		

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

אמר רבא, וכולהו (כל האבות נזיקין דמשנתנו) כי שדית בור בינייהו, באר _____
 אתיא כולהו במה הצד, באר מהו תחילת הדין (רש"י) _____
 ומהי הפירכא על זה (שם) _____
 לבר (חוץ) מקרן, שמה _____
 משום דאיכא למיפרך מה לכולהו שכן מועדין מתחילתן משא"כ קרן _____
 ולמאן דאמר אדרבה קרן עדיפא שקרן חמור יותר מכולם, משום שכוונתו להזיק, אפילו קרן נמי אתיא _____
 סכס, איזה אב א"א ללמוד מבור וחד מהנד לפי השיטה הראשונה בגמ' _____
 ומדוע _____
 למ"ד קרן עדיפא, מהי החומרא שיש בקרן יותר משאר האבות _____
 ולכן לפי דבריו, האם אפשר ללמוד קרן מבור וחד מהנד _____
 אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא את כל האבות, מדוע לא היתה התורה צריכה לכותבם _____
 להלכותיהן, להלכות המיוחדות שיש לכל אחד מהאבות, ואלו הם: _____
 "קרן" לחלק בין תמה למועדת, איזה חילוק יש בו בין תם למועד _____
 "שן ורגל" לפוטרו ברה"ר, ובאיזה מקום הם כן חייבים (רש"י) _____
 "בור" לפטור בו את הכלים, ולר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור ההלכה המיוחדת היא לפטור בו את האדם _____
 "אדם" לחייבו בארבעה דברים, מה הם הד' דברים (רש"י) _____
 "אש" לפטור בו את הטמון, באר (רש"י) _____
 ולר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש, כתבה התורה אש כדי לאתויי ליחכה נירו וסכסכה אבניו שחייב _____
 פרש: "ליחכה נירו" (רש"י) _____ "סכסכה אבניו" (שם) _____
 ומה החידוש באש שחייב עליהם (שם) _____
 רש"י בד"ה לפוטרו ברה"ר כתב, וז"ל "ודרשה דבור נראה בעיני דכדי (בחנם) נסיב לה" _____
 מדוע לא היה רבא צריך לומר את ההלכה המיוחדת של בור _____
 א"כ מדוע הביאו רבא _____

סיכום הלכותיהן של האבות נזיקין

מאיפה לומדים הלכה זו	מה ההלכה המיוחדת שלו				
שמות כ"א – ל"ה		קרן			
שמות כ"ב – ד'		שן ורגל			
שמות כ"א – ל"ג		לרבנן	בור		
שמות כ"א – ל"ג		לר"י			
שמות כ"א – כ"ה		אדם			
שמות כ"א – י"ט	א.				
שמות כ"א – י"ט	ב.				
שמות כ"א – י"ט	ג.				
דברים כ"ה – י"ב	ד.				
שמות כ"ב – ה'				לרבנן	אש
שמות כ"ב – ה'				לר"י	

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

רש"י ד"ח וכולהו כי שדית בור בנייהו אתיא

אי כתיב בור וחדא מהנד אתיא כולהו [מההוא ומאידיך] בצד השוא

וכן אי כתיב בור ורגל

אתיא כולהו מהא דינא לבור לבד מקרן
דכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בשן
ואש ואדם – רגל יוכיח, מה לרגל שכן הזיקו מאי דכל
שעה היא מהלכת תאמר בכל אלו – בור יוכיח, וחזר הדין,
האד השוא כו' אף אני אביא כל אלו.
אבל קרן לא אתיא, דמה להאד השוא שבהן שמועדין
מתחילתן תאמר בקרן.

וכן אי כתב בור ואש

הוא אתו אינד בהאי דינא מבזר
וכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל
ושן ואדם – אש תוכיח, מה לאש שכן מועדת לאכול בין
שראוי לה בין שאינו ראוי לה, כגון עצים, כלים ואבנים,
תאמר בשן שאינה מועדת אלא לדבר הראוי לה – בור
יוכיח שאינו מועד אלא לדבר הראוי לה, דבר שאינו ראוי
לה מאי ניהו אדם, דכתיב "ונפל שמה שור או חמור" שור
ולא אדם חמור ולא כלים, דאם נפל בצור אדם וכלים
פטור בעל הבזר, האד השוא שבהן כו' אף אני אביא שן.
ואתו אדם ורגל בפלגי דינא
דכי אמרת אש תוכיח ליכא למיפרך מה לאש מידי.
אבל קרן לא אתיא, דמה להאד השוא בצור ואש שכן
מועדים מתחילתן.

דאי כתיב בור וקרן

אתיא שן מינייהו הכי:

מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב, שן שדרכו לילך
ולהזיק לא כל שכן. מה לבור שכן תחילת עשייתו עומד
לנזק תאמר בשן – קרן יוכיח, מה לקרן שכן כוונתו להזיק
– בור יוכיח, וחזר הדין, האד השוא שבהן שדרכו להזיק
וממונד כו' אף אני אביא שן.

וכן רגל מקרן ובור

דכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל
– קרן יוכיח, מה לקרן שכן כוונתו להזיק – בור יוכיח.

וכן אש מקרן ובור.

בכולן תחילת הדין, מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב,
אלו כולן שדרכו לילך ולהזיק לא כ"ש, מה לבור שכן תחילת
עשייתו כו'.

וכן אי כתב רחמנא בור ושן

אתו כולהו אינד נמי לבד מקרן בהאי דינא:
מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב, רגל ואש לא כל שכן,
וכן אדם. מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בכל
אלו – שן תוכיח, מה לשן שכן יש הגאה להזיקו תאמר בכל
אלו – בור תוכיח, האד השוא כו' אף אני אביא כל אלו.
אבל קרן לא אתיא מינייהו, דאיכא למיפרך מה להאד השוא
שצבור ושן שכן מועדים מתחילתן תאמר בקרן.

ולהכי נקט רבא בור

דמחד מאידך לא מאי למימר כי שדית חד צינייהו אתו כולהו מההוא ומחד מאידך, דהא מכל תרי מינייהו לא
הוא אתו לא קרן ולא בור א. קרן מאש ורגל ושן ואדם לא, דמה לכולהו שכן מועדין מתחילתן ב. ובור נמי
לא אתיא, דמה לכולהו שכן דרכו לילך ולהזיק.

ואי קשיא לך לימא כי שדית קרן צינייהו

אי נקט קרן איכא תרי ללא אתי מינה ומחד מאידך א. דאי נקט או רגל או שן או אדם בהדי קרן לא אתיא אש
מינייהו, דפרכינן מה להאד השוא שבהם שיש בהם רוח חיים ב. וכן בור נמי לא אתיא מינייהו.

ואי נקט אש בהדי קרן לא אתיא שן ובור מינייהו

א. דכי פרכינן מה לאש שכן אוכלת אפילו דבר שאין ראוי לה כגון כלים תאמר בשן דפטור על הכלים כדתנן
במתניתין, ליכא למימר קרן יוכיח ב. ובור נמי לא אתי מינייהו, שכן דרכו לילך ולהזיק מה שאין כן בצבור.

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

סיכום דברי רש"י ד"ה זכולוהו כי שדית בור בנייהו אתיא

ביאור איך לומדים בצד השוה מבור וחד מהנך

המלמדים	בור וקרן	בור ושן
הנלמדים	שן	3
תחילת הדין:	מה בור שאין _____ חייב שדרכו לילך ולהזיק, לא כ"ש שחייב	מה בור שאין _____ חייב שדרכן לילך ולהזיק, לא כ"ש שחייבים
פירכא:	מה לבור שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאינ _____ ולכן הייתי אומר שהוא פטור	מה לבור שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאינ _____ ולכן הייתי אומר שהם פטורים
יוכיח:	_____ יוכיח, שאין _____ ואפ"ה חייב	_____ תוכיח, שאין _____ ואפ"ה חייב
פירכא:	מה ל _____ שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאינ _____ ולכן הייתי אומר שהוא פטור	מה ל _____ שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאינ _____ ולכן הייתי אומר שהם פטורים
יוכיח:	_____ יוכיח, שאין _____ ואפ"ה חייב	_____ יוכיח, שאין _____ ואפ"ה חייב
וחזר הדין לא ראי זה כראי זה וכו':	פירוש: כיון שבכל אחד מהם יש חומרא שאין בחבירו, מזה מוכח שאין חומרות אלו גורמות את החיוב אלא הצד השוה שבהן (החומרא המשותפת לשניהם) הוא הגורם את החיוב.	
הלימוד:	הצד השוה שב _____ ש _____ וחיבין אף אני אביא _____ ש _____ שגם כן יהיה חייב	הצד השוה שב _____ ש _____ וחיבין אף אני אביא _____ ש _____ שגם כן יהיו חיבין
	* * *	אבל _____ א"א ללמוד מהצד השוה משום דאיכא למיפרך _____ ולמ"ד _____ ובמה הוא עדיף _____ אפשר ללמוד גם את _____

המשך בנא קמא דף ה' ע"א ע"ב

המשך סיכום דברי רש"י

ביאור הלימוד מבור ואש, ואיזה אב נלמד מהם בצד השוה ואלו נלמדים בפלגא דדינא

בור ואש		המלמדים
רגל ואדם	שן	הנלמדים
		תחילת הדין:
		פירכא:
		יוכיח:
מדוע אין את הפירכא שיש בשן		פירכא:
* * *		יוכיח:
		הלימוד:

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

בדבריו דלהלן מבאר רש"י אלו אבות נלמדים מבור ואש, ואיך הם נלמדים: וכן אי כתב **בור ואש**, הוה אתו אינך בהאי דינא מבור, וכי פרכת מה לצור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר צרוב וכן ואדם – אש תוכיה, מה לאש שכן מועדת לאכול בין שראוי לה בין שאינו ראוי לה, כגון עגלים, כלים ואבנים, תאמר צן שאינה מועדת אלא לדבר הראוי לה – צור יוכיח שאינו מועד אלא לדבר הראוי לה, דבר שאינו ראוי לה מאי ניהו אדם, דכתוב "ונפל שמה שור או חמור" שור ולא אדם חמור ולא כלים, לאש נפל צבור אדם וכלים פטור בעל הצור, האל השוא שצנהו כו' אף אני אביא שן. ואתו אדם ורגל בפלגי דינא, דכי אמרת אש תוכיח ליכא למיפדך מה לאש מידי. אבל קרן לא אתיא, דמה להלך השוא צבור ואש שכן מועדים מתחילתו.

סיכום רש"י איך לומדים בצד השוא מבור ואש

אף אני אביא	הצד השוא שבהן	איזה מזיק יוכיח	הפירכא	איזה מזיק יוכיח, ואיך	הפירכא	תחילת הדין קל וחומר	מה אפשר ללמוד מבור ואש	
		*						בצד השוא
			אין פירכא					בפלגא דינא

_____ *איך אפשר להוכיח מבור
 _____ ומה נחשב אין ראוי לבור

בדבריו דלהלן מבאר רש"י מדוע אמר רבא "כי שדית בור בינייהו" ולא נקט אחד מהאבות האחרים: ולהכי נקט רבא **בור**, דמחד מאידך לא מאי למימר כי שדית חד בינייהו אתו כולהו מההוא ומחד מאידך, דהא מכל תרי מינייהו לא הוה אתו לא קרן ולא **בור**, א. קרן מאש ורגל וכן ואדם לא, דמה לכולהו שכן מועדין מתחילתו ב. ובור נמי לא אתיא, דמה לכולהו שכן דרכו לילך ולהזיק. ואי קשיא לך לימא כי שדית קרן בינייהו, אי נקט קרן איכא תרי דלא אתי מינה ומחד מאידך, א. דאי נקט או רגל או שן או אדם בהדי קרן לא אתיא אש מינייהו, דפרכינן מה להלך השוא שצנהו שיש בהם רוח חיים ב. וכן **בור** נמי לא אתיא מינייהו. ואי נקט אש בהדי קרן לא אתיא שן ובור מינייהו, א. דכי פרכינן מה לאש שכן אוכלת אפילו דבר שאין ראוי לה כגון כלים תאמר צן דפטור על הכלים כדתנן במתניתין, ליכא למימר קרן יוכיח ב. ובור נמי לא אתי מינייהו, שכן דרכו לילך ולהזיק מה שאין כן בצור.

סיכום אלו אבות א"א ללמוד אי לא נקט רבא בור

את מי א"א ללמוד	והטעם	
א.		משן ורגל אדם ואש
ב.		
א.		מקור שן רגל ואדם
ב.		
א.		מקור ואש
ב.		

המשך בנא קמא דף ה' ע"א ע"ב

לפניך בטבלה כתובים האבות שא"א ללמדם מכל תרי מינייהו

כתוב על יד כל אחד מאיזה סיבה א"א ללמדו מהני תרי (כתוב את המספר המתאים מתוך הפירוט שלמטה)

ואדמ		ואש		ורגל		ושן		וקרן		
	קרן		קרן		קרן		קרן			מבור
		בור		בור		בור		.2	בור	מאדמ
		שן		שן		אש			אש	
		קרן		קרן		קרן				
				בור		בור			בור	מאש
				שן		קרן			שן	
				קרן						
						בור			בור	מרגל
						אש			אש	
						קרן				
									בור	משן
									אש	

1. דמה להצד השוה שבהן שכן מועדין מתחילתן מה שאין כן ב... (היינו רק למ"ד לבר מקרן)
2. דמה להצד השוה שבהן שדרכן לילך ולהזיק מה שאין כן ב...
3. דמה להצד השוה שבהן שיש בהן רוח חיים מה שאין כן ב...
4. דמה לאש שכן אוכלת אפילו דבר שאין ראוי לה מה שאין כן ב... וא"א להוכיח מהאב השני.

בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

הצד השוה שבהן

שנינו במשנתנו "הצד השוה שבהן"

שואלת הגמ', לאתויי מאי, מדוע פשוט לגמ' שזה בא לרבות (רש"י)

אמר אביי, לאתויי אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו

מקשה הגמ', היכי דמי, אי בהדי דקא אזלי קא מזקי היינו תולדה של אש, דמאי שנא אש, ממי

דכח אחר מעורב בו וממונדך ושמירתו עליך, הני נמי כח אחר מעורב בהן וממונדך ושמירתו עליך

א"כ מה קשה

ואלא איירי שהזיקו בתר דנייחי, אי דאפקרינהו, בין לרב בין לשמואל היינו תולדה של בור

דמאי שנא בור, שכן תחילת עשייתו לנזק וממונדך ושמירתו עליך, הני נמי תחילת עשייתו לנזק וממונדך ושמירתו

עליך, איך אפשר לומר כן, הרי על הגג אינם עומדים לנזק (רש"י)

אלא דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו, היינו גם כן תולדה של בור

אמאי לא גרסינן "אי לרב וכו' היינו שור" (תוס' דף ג: ד"ה משורו)

סיכום קושית הגמ' על אוקימתא דאביי

אם כן מה קשה	במה הם דומים לאש / לבור	אסו"מ שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה תולדה של איזה אב הם	
			בהדי דאזלי
			בתר דנייחי ואפקרינהו, ולשמואל גם בלא אפקרינהו

מתרצת הגמ', לעולם איירי דאפקרינהו, ולא דמו לבור משום דאיכא למיפרך מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו

תאמר בהני שכח אחר מעורב בהן, בפירכא זו האם "כח אחר מעורב בו" היא קולא או חומרא

מדוע ולכן האם אפשר ללמוד אסו"מ בתר דנייחי מבור בלבד

על פירכא זו יש להשיב, אש תוכיח, מה אפשר להוכיח מאש

ואם נפרוך מה לאש שכן דרכו לילך ולהזיק ולכן הוא חייב, משא"כ באסו"מ שאין דרכן לילך ולהזיק.

מדוע אנו אומרים "שאין דרכן לילך ולהזיק", הרי גם הם הלכו מראש הגג לרה"ר (רש"י)

על פירכא זו יש להשיב, בור תוכיח, מה אפשר להוכיח מבור

וחזר הדין, דשוב אפשר לפרוך מה לבור וכו' ולהוכיח מאש, ושוב לפרוך מה לאש וכו' ולהוכיח מבור, ולחזור שוב

ושוב, אמנם מכיון שלא ראי זה כראי זה, נמצא שלא החומרות שבכל אחד מהם גורמת את החיוב, אלא הצד השוה

שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך.

סכס, מהיכן לומדים שחייבים על אסו"מ שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו:

בהדי דאזלי בתר דנייחי ואפקרינהו

סכס, מה לומדים מהצד השוה לפי אביי (איזה מזיק ומתי הוא הזיק)

המשך בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

רבא אמר, שהצד השוה בא **לאתויי בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה**

באר מהו "בור המתגלגל" (רש"י)

האם מדובר שהזיק בהדי דאזלי או בתר דנייחי (שם) ומי חייב, המניח או המגלגל

יש שגורסים בגמ' "היכי דמי, אי בהדי דקא אזלי קמוקי, כחו הוא" כחו של מי

מדוע סובר רש"י שאין לגרוס כן (תוס')

ומדוע תוס' סוברים שכן גורסים זאת

סכם, במקרה שהזיק בהדי דאזלי, האם המגלגל חייב: לפי רש"י לפי תוס'

שאלות מפורטות על התוס' תמצא בעמוד 46

מקשה הגמ', **היכי דמי, אי דאפקרינהו, בין לרב בין לשמואל היינו בור**, במה זה דומה לבור

אלא דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור

מתרצת הגמ', **לעולם דאפקרינהו, ולא דמי בור המתגלגל לבור**, משום דאיכא למיפרך **מה לבור שכן מעשיו גרמו לו**

תאמר בהני שאין מעשיו גרמו לו, מה הם "מעשיו" בבור (רש"י) ומה הם "גרמו" (שם)

ומעשיהם של מי גרמו ההיזק ב"בור המתגלגל" (שם)

ולכן האם אפשר ללמוד "בור המתגלגל" מבור בלבד

על פירכא זו יש להשיב, **שור יוכיח**, מה אפשר להוכיח משור

מדוע שור נחשב ש"אין מעשיו גרמו לו" (רש"י)

האם אפשר לפרוך מה לבור שכן "אין כח אחר מעורב בו" משא"כ בור המתגלגל (תוס')

ומדוע

ואם נפרוך, **מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק**, על פירכא זו יש להשיב **בור יוכיח, וחזר הדין לא ראי זה כראי זה**.

סכם, מאלו שני מזיקים לומדים בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה

רב אדא בר אהבה אמר, שהצד השוה בא **לאתויי הא דתניא, כל אלו שאמרו חכמים שיש להן רשות להשליך נזקיהן**

לרה"ר, ואלו הן: **פותקין ביבותיהן, פותחים את צינורות מי השופכין שיישפכו לרה"ר, וגורפין הזבל ממערותיהן**

ומשליכים אותו לרה"ר, **בימות החמה אין להם רשות**, מדוע (רש"י)

בימות הגשמים יש להם רשות, מדוע (שם)

אע"פ שברשות מוציאם לרה"ר, מכל מקום אם הזיקו חייבים לשלם, ומה הדין אם הזיקו בימות החמה

ואיזה מהם לומדים מהצד השוה, בימות החמה או בימות הגשמים

מקשה הגמ', **היכי דמי, אי בהדי דקאזלי מזקי, א"כ כחו הוא**, ותולדה של איזה אב הוא (רש"י)

אלא בתר דנייח, היכי דמי אי דאפקרינהו וכו' היינו בור, במה זה דומה לבור

אלא דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו, היינו בור

סיכום קושית הגמ' על אוקימתא דרב אדא בר אהבה

ואם כן מה קשה	ומדוע	תולדה של איזה מזיק הוי	
			בהדי דאזלי
			בתר דנייחי ואפקרינהו, ולשמואל גם בלא אפקרינהו

המשך בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

מתרצת הגמ', לעולם דאפקרינהו, ולא דמי לבור, משום דאיכא למיפרך, מה לבור שכן חפרו שלא ברשות
תאמר בהני דברשות הוציאם לרשות הרבים

על פירכא זו יש להשיב, שור יוכיח, שמה _____ למה יש לשור רשות (רש"י) _____
לפי שמואל אליבא דרבא ששור זה רגל, איך אפשר להוכיח משור שחייב אפילו ברשות, הרי רגל לא מחייב אלא
בחצר הניזק ושם אין לו רשות (תוס')

ואם נפרוך, מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק, יש להשיב, בור תוכיח, וחזר הדין.

סכס, מאיפה לומדים "פותקין ביבותיהן וכו'": אם הזיקו בהדי דאזלי _____
אם הזיקו בתר דנייחי: בימות החמה _____ בימות הגשמים _____

רבינא אמר שהצד השווה בא לאתווי הא דתנן, הכותל והאילן שנפלו לרה"ר והזיקו פטור מלשלם
מדוע (רש"י ב"מ)

נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל, ונפלו בתוך הזמן והזיקו פטור, לאחר הזמן חייב
מי הם שנותנים לו זמן (רש"י) _____ וכמה זמן נותנים לו (ב"מ דף קיח)

מקשה הגמ', היכי דמי, אי דאפקרה בין לרב בין לשמואל היינו בור, מאי שנא בור דהזיקו מצוי וכו'
מדוע בור הוא "הזיקו מצוי" (רש"י) _____

איך אפשר לומר דבור הזיקו מצוי, הרי למדנו לעיל (דף ג.) שרגל הזיקה מצוי ולא בור (רש"י) _____
לעולם דאפקרינהו, ולא דמי לבור, מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק, תאמר בהני שאין תחילת עשייתן לנזק
מה היא "תחילת עשייתן" של כותל ואילן (רש"י) _____

על פירכא זו יש להשיב, שור יוכיח, מה אפשר להוכיח משור _____
ואם נפרוך, מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק, יש להשיב, בור תוכיח, וחזר הדין.
סכס, מאלו שני מזיקים לומדים כותל ואילן שנפלו לאחר הזמן והזיקו _____

סיכום הדברים הנלמדים מ"הצד השווה" דמשנתנו

במה אין זה דומה לאש / לשור	במה אין זה דומה לבור	במה זה דומה לבור	מאלו שני אבות זה נלמד	לאתווי מאי	
					לפי אב"י
					לפי רבא
					לפי רב אדא בר אהבה
					לפי רבינא

האם ארבעת האמוראים הנ"ל חולקים זה על זה (רא"ש) _____

שנינו במשנתנו "כשהזיק חב המזיק"

שואלת הגמ', חב המזיק, חייב המזיק מיבעי ליה, מדוע היה לו לומר "חייב" _____

מה מתרץ רב יהודה בשם רב _____

המשך בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

ביאור מורחב בתוס' ד"ה לאתויי בור המתגלגל

בכל הספרים כתוב "אי בהדי דקא אזלי קמזקי כחו הוא"

לפי גירסה זו מי חייב אם הזיק בהדי דאזלי _____ ומטעם איזה מזיק _____

ופירש הקונטרס דלא גרס ליה, לפי רש"י מה הדין של המגלגל _____

ומדוע _____

ואי אפשר לקיים גירסא זו, ולפרש דכוונת הגמ' לחייב את בעל התקלה (המניח), שאז אין נכון לומר "כוחו הוא"

שהרי א"א לחייב משום _____ אלא משום _____

והאם תוס' כן גורסים זאת _____ ולפי דבריהם מה דין המגלגל _____

ומדוע _____

ועל איזה מקרה אומרים "אין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים" _____

ומה דין בעל התקלה לפי תוס' _____ ומדוע _____

סיכום קושית הגמ' על האוקימתא של רבא לפי גירסת התוס'

ואם כן מה קשה	ומדוע	תולדה של איזה מזיק הוי	מי המזיק	
				בהדי דאזלי
				בתר דנייחי ואפקרינהו, ולשמואל גם בלא אפקרינהו

סיכום דין בור המתגלגל ברגלי אדם שהזיק בהדי דאזלי

האם המגלגל חייב וא"כ מדין איזה מזיק	האם בעל התקלה חייב וא"כ מדין איזה מזיק	האם גורסים "אי בהדי דאזלי קמזקי כחו הוא"	
	לפי מה שכתוב בתוס'*		לפי רש"י
			לפי תוס'

* זהו לפי שיטת תוס' בדברי רש"י אמנם המהר"ם כתב שרש"י עצמו סובר שגם המניח פטור משום שהנזק נעשה ע"י המגלגל.

המשך בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

העתק דברי הרא"ש בענין איזה דין יש לדברים הנלמדים בצד השוה

לאיתווינהו מבור ורגל לחייבינהו ברה"ר, כיון דיהבינא לנו הקל שבהן.

הלכך נראה דעיקר תלמודא הוא מבור לחודיה, דבור גמור הם אבנו וסכיננו ומשאו לבתר דנייחי, בין אפקרינהו בין לא אפקרינהו לשמואל דאמר כולו מבור למדנו, ולרב בדאפקרינהו, וכן בור המתגלגל, וכן כותל ואילן שנפלו לרה"ר והזיקו בתר דנייחי, וכן פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן אע"ג דברשות קעבדי וכו' בור גמור הוא, אלא דלא מצינו למילף מבור לחודיה משום דלא דמי לגמרי לבור

1. בתחלת עשייתו לנזק, או 2. משום דכח אחר מעורב בהן בעשייתן, או 3. שלא גרמו לו מעשיו, או 4. שעשייתן ברשות(ו), הוצרך להביא יוכיח משאר נזיקין שאין לחלק ביניהם ובין בור משום הני פירכות שאינם מונעות חיוב בהם, הלכך גם אלו לא יצאו מכלל בור בשביל אלו פירכות. ובור גמור הוא, וכל דין בור להם קולות וחומרות שבהן, ולא יהיבין להו קולות של אש ורגל.

הצד השוה שבהן לאתויי מאי, אמר אביי לאתויי אבנו סכיננו ומשאו וכו'. רב אלפס ז"ל לא הביא בחבורו כל הני אוקימתא דהני אמוראי, אף על גב דכולן הלכות פסוקות הן ולא פליגי אהדדי, אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דהא אוקימתא דרב אדא בר אהבה ברייתא, ודרבינא מתניתין היא, וכך אהנהו דאביי ורבא ליכא לאקשווי מידי.

ומסקינן דילפינן אבנו וסכיננו ומשאו שהניחן בראש הגג ונפלו לרה"ר ברוח מצויה והזיקו בתר דנייחי מבור ואש. **ויש מן הגדולים שכתבו** דלא מחייב אלא מה שחייב בשניהם, ופטירי מנזקי כלים וממיתת אדם כמו בור, ומטמון [כמו באש, דכיון] דאתו במה הצד יהיבין להו הקל שבשניהם. **ויש שנסתפקו בדבר.**

ולי נראה דכל דין בור יש להם. תדע דהני אינך שלש אוקימתות דילפינן להו מבור ושור, לשמואל דאמר תנא שור לרגלו וכו' והיכי מצי שמואל

לאיזה מהדברים הנלמדים מהצד השוה כוונת הרא"ש בדבריו דלהלן:

1. "בתחילת עשייתו לנזק"
2. "משום דכח אחר מעורב בהן בעשייתן"
3. "שלא גרמו לו מעשיו"
4. "שעשייתן ברשות"

ביאור איזה דין יש למזיקים הנלמדים מהצד השוה

באר ראייתו	והטעם	אלו חיובים יש להם	
			לפי היש מן הגדולים
			לפי הרא"ש

חשון תשע"ו

בבא קמא דף ו' ע"ב ז' ע"א

סוגיא דמיטב

שנינו במשנתנו, "כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ"
תנו רבנן, מה שכתוב בפסוק (גבי שן ורגל) **"מיטב שְׁדָהוּ וּמִיטב פְּרָמוּ יִשְׁלַם"** הכוונה היא שהמזיק חייב לשלם לפי **מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק** כלומר כמה ששוה הערוגה המושבחת ביותר של הניזק, ואפילו אם אכלה הבהמה ערוגה כחושה, **דברי ר' ישמעאל**
ר' עקיבא אומר, לא בא הכתוב "מיטב שדהו" להחמיר על המזיק לשלם יותר ממה שהזיק, **אלא לגבות לניזקין** את שווי הנזק **מן העידיית** של המזיק, **וקל וחומר להקדש** שהמשלם להקדש ודאי משלם ממיטב (להלן תבאר הגמי באיזה חיוב להקדש איירי).
 סכס, האם כוונת הפסוק "מיטב שדהו" היא, שמשלם לפי שווי הערוגה המשובחת ביותר של הניזק או שמשלם מהקרקע הטובה ביותר של המזיק, לפי ר' ישמעאל.
 לפי ר' עקיבא.

ביאור הפסוק "מיטב שְׁדָהוּ וּמִיטב פְּרָמוּ יִשְׁלַם" לפי ההו"א

האם "שדהו" קאי על המזיק או של הניזק	איזה משני דינים אלו נלמד מ"מיטב שדהו"	מאיזה סוג שדה הוא צריך לשלם	כמה על המזיק לשלם	
				לפי ר' ישמעאל
				לפי ר' עקיבא

סכס, בכמה דינים חולקים ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי ההו"א _____
 ומה הם (תוסי ר"פ) _____
 מקשה הגמי, **ור' ישמעאל, אכל שמינה** ודאי דין הוא **דמשלם שמינה**, אבל אם **אכל כחושה משלם שמינה** (בתמיה) באר קושית הגמי _____
 באר לפי הפירוש השני בתוסי': _____
"אכל שמינה משלם שמינה" _____ **"אכל כחושה משלם שמינה"** _____
אמר רב אידי בר אבין לתרץ הקושיא, **הכא במאי עסקינן**, כגון שאכל ערוגה בין הערוגות, ולא ידעינן אי כחושה **אכל אי שמינה אכל, דמשלם שמינה**, לפי"ז כמה משלם במקרה שיודעים שאכל כחושה _____
 ובאיזה מקרה איירי ר' ישמעאל _____
אמר רבא להקשות על רב אידי, **ומה אילו ידעינן דכחושה אכל**, הרי **לא משלם אלא כחושה**, וכי **השתא** משום **דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל**, משלם שמינה, הרי **המוציא מחבירו עליו הראי**, מי הוא המוציא _____
 לפי זה כמה על המזיק לשלם במקרה שלא יודעים איזו ערוגה אכל _____

המשך בבא קמא דף ו' ע"ב ז' ע"א

אלא אמר רב אחא בר יעקב, לעולם מודה ר' ישמעאל דלא משלם אלא כפי מה שהזיק
והכא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק

עידית דניזק כזיבורית דמזיק

שדותיו של הניזק		עידית	שדותיו של המזיק
		בינונית	
	עידית	זיבורית	
	בינונית		
	זיבורית		

ובהא פליגי, ר' ישמעאל סבר בדניזק שיימינן, לפי"ז מאיזה שדה על המזיק לשלם ומדוע זה נחשב מיטב _____

ור' עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, לפי"ז מאיזה שדה על המזיק לשלם _____
סכס, מדוע לפי פירוש זה לא קשה על ר' ישעאל "אכל כחושה משלם שמינה" _____
לפי רב אחא בר יעקב איך נפרש את דברי רבי עקיבא:

_____ "לא בא הכתוב" (רש"י גיטין דף מט.) _____
"אלא לגבות לנזקין מן העידית" (שם) _____

מדוע רב אחא בר יעקב לא אמר איפכא, כגון שהיתה עידית דמזיק כזיבורית דניזק (תוס') _____

שואלת הגמ', מאי טעמא דרבי ישמעאל דאמר דבניזק שיימינן _____
משיבה הגמ', שלומד זאת בגזירה שוה, נאמר "שְׁדָה" למטה, מה נאמר בסוף הפסוק (רש"י) _____

ונאמר "שְׁדָה" למעלה, מה נאמר בתחילת הפסוק (רש"י) _____
איזה "שְׁדָה" הוא המלמד _____ ואיזה הוא הנלמד _____

ומה לומד ר' ישמעאל מגזירה שוה זו _____

ורבי עקיבא סובר מיטב של המזיק, משום דהפסוק "מיטב שְׁדָהוּ ומיטב פְּרָמוֹ יִשְׁלַם" משמע דהאיך דקא משלם _____
איך משמע כן _____

ומדוע אינו דורש את הגזירה שוה (רש"י) _____

סיכום המחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי מסקנת הגמ'

ולפי"ז כשעידית דניזק כזיבורית דמזיק מאיזה שדה ישלם	מנא ליה לפרש כן	"מיטב שדהו" של מי	
			לפי ר' ישמעאל
			לפי ר' עקיבא

מקשה הגמ', ורבי ישמעאל, באר מה קשה עליו _____
מתרצת הגמ', אהני גזירה שוה ד"שדה שדה" דבניזק שיימינן, ואהני קרא ד"שדהו ישלם" שמשמע דבמזיק שיימינן, דהיינו דיש מקרים ששיימינן בדניזק כדילפינן מגז"ש, ויש מקרים ששיימינן בדמזיק כמשמעות הפסוק ומבאר הגמ', אהני גזירה שוה שדינו לשלם לפי מיטב דניזק כדקאמינא פירוש במקרה שאמרנו לעיל _____
מהו המקרה _____

המשך בבא קמא דף ו' ע"ב ז' ע"א

אהני קרא, כגון דאית ליה למזיק עידיה וזיבורית, ועידיה לניזק, וזיבורית דמזיק לא שויה כעידית דניזק

כמה שדות יש למזיק _____ וכמה לניזק _____ איזה משלושת השדות הוא המשובח ביותר _____
 ואיזה שדה פחות ממנו _____ ואיזה הוא הגרוע מכולם _____
 שבמקרה זה מודה ר"י **דמשלם ליה ממיטב דידיה** (של המזיק), **דלא מצי א"ל** המזיק לניזק **תא את גבי מזיבורית,**
אלא גבי ממיטב, מאיזה שדה היה על המזיק לשלם אילו היה רק את הגזירה שוה _____
 ומאיזה שדה ישלם עכשיו שיש גם את הפסוק _____
 סכס, איך מתורצת הקושיא על ר' ישמעאל _____

סיכום התירוץ "אהני גזירה שוה ואהני קרא"

באיזה מקרה משלמים כן		ממיטב של מי משלם	
לפי ר' עקיבא	לפי ר' ישמעאל		
			לפי משמעות הפסוק
			לפי הגזירה שוה

סכס, האם ר' ישמעאל ור' עקיבא חולקים במקרים דלהלן:

ישלם למזיק בינונית או זיבורית ששוה כעידית דניזק _____
 שהעידית דניזק בין העידית והזיבורית של המזיק _____

שאלות רשות:

במקרה שיש למזיק גם בינונית דשויה טפי מעידית דניזק, ממה הוא משלם לפי הדעה הראשונה ברא"ש _____
 ומה הראי' לדעה זו _____
 ממה הוא משלם לפי הדעה השניה ברא"ש _____
 וכמו איזו דעה הכריע הרא"ש _____ ומדוע _____

סיכום מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא

לפי המסקנא		לפי ההוה אמינא ולפי רב אידי בר אבין		
לר' עקיבא	לר' ישמעאל	לר' עקיבא	לר' ישמעאל	
				האם "מיטב שדהו" בא ללמד כמה הוא משלם או ממה הוא משלם
				כמה צריך המזיק לשלם (לרב אידי בר אבין כשיש ספק)
				מאיזה שדה הוא משלם
			מכין שלא נאמר בפסוק מאיזה שדה ישלם, יבא לשלם מאיזה שדה שירצה	מאיפה לומדים שמשלם משדה זו

המשך בבא קמא דף ו' ע"ב ז' ע"א

בברייתא דלעיל תנן, ר' עקיבא אומר, לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית, וקל וחומר להקדש שואלת הגמ'; מאי קל וחומר להקדש פירוש באיזה אופן מיירי שנתחייב ממון להקדש אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, ומה הוא הק"ו.

א"א לומר כן, שהרי "שור רעהו" אמר רחמנא, ולא שור של הקדש, ולכן מה הדין אם נגח שור של הקדש באיזה מזיק כתיב "שור רעהו" ומה הדין בשאר המזיקים שהזיקו את ההקדש (רש"י).
 סכס, מדוע א"א לומר שה"ק"ו להקדש" הוא שהמזיק את ההקדש משלם ממיטב.
 אלא אם נאמר שמהק"ו לומדים, לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית ובא ללמדנו דאתי גזבר ושקיל מעידית באר הק"ו לפי מהלך זה.

גם זה א"א לומר, שכן לא יהא הגזבר אלא בעל חוב, ובעל חוב הדיוט דינו לגבות בבינונית פ"י כיון שהחוב להקדש אינו בגלל נזק אלא משום שחייב את עצמו, א"כ אי אפשר ללמוד אותו מדין נזקין דהדיוט אלא מדין בעל חוב הדיוט לפי זה מאיזה שדה יוכל הגזבר לגבות. ומאיזה שדה אומר ר"ע שהוא גובה.
 וכי תימא סבר ר' עקיבא כל בעל חוב נמי דינו לגבות בעידית.

ומה יהיה הקל וחומר לפי זה.
 מכל מקום אי אפשר ללמוד ק"ו זה, דאיכא למיפרך, מה לבעל חוב הדיוט שכן יפה כחו בנזקין ולכן מאיזה שדה דינו לגבות.
 תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין שהרי המזיק את ההקדש פטור לגמרי.

ביאור ה"ק"ו להקדש" אם נאמר שר"ע סובר כל בע"ח נמי בעידית והפירכא

הפירכא		הקל וחומר			
ולכן האם הוא גובה חובו מעידית	וא"כ לגבי נזקין האם הוא קל או חמור	האם המזיק אותו חייב לשלם, ואם כן ממה	מאיזה שדה הוא גובה את חובו	האם הוא קל או חמור	
					בע"ח הדיוט (המלוה)
					בע"ח הקדש (הגזבר)

מסקנת הגמ': לעולם מיירי דנגח תורא דידן לתורא דהקדש, ואם כן איזו קושיא חוזרת.
 מתרצת הגמ'; שר' עקיבא סבר לה כר' שמעון בן מנסיא שסובר שהמזיק להקדש חייב דתניא, ר' שמעון בן מנסיא אומר, שור של הקדש שנגח שור של הדיוט, פטור אבל שור של הדיוט שנגח שור של הקדש, בין אם המזיק הוא תם בין אם הוא מועד, משלם נזק שלם.

סיכום המחלוקת ר' שמעון בן מנסיא ורבנן בענין נזקי הקדש

איך דורשים "שור רעהו"	המזיק להקדש האם חייב או פטור	הקדש שהזיק האם חייב או פטור	
			לפי ר' שמעון בן מנסיא
			לפי רבנן

הערה: הרשב"א במסכת גיטין דף מט. הקשה, דאם ר"ע סובר כר' שמעון בן מנסיא א"כ הרי הקדש נכלל בדין נזקין כמו הדיוט, וכיון שכן הרי הוא נכלל גם בדין מיטב כמו שאר נזקין, ואמאי צריך קל וחומר שמשלם ממיטב, ע"ש מה שתירץ.

המשך בבא קמא דף ו' ע"ב ז' ע"א

סיכום המהלכים בגמ' לפרש את דברי ר' עקיבא "וקל וחומר להקדש"

הדיחוי	באר את הק"ו	האם הק"ו מהדיוט להקדש נלמד מניזק או מב"ח	באיזה אופן נתחייב ממון להקדש	
				לפי הוה אמינא א' "אילימא"
		מהלך א:		לפי הוה אמינא ב' "אלא לאומר"
		מהלך ב: "וכי תימא" (תורת חיים)		
				לפי המסקנא "לעולם"

הגמ' תירצה "ר"י עבר לה כר"ש בן מנסיא" שמזיק את ההקדש חייב, ומה סובר ר"י בזה (ריטבי"א גיטין) _____
 לפי זה בכמה דברים חולקים ר"י ור"ע _____ ומה הם _____
 מקשה הגמ'; **אי הכי, שמה** (רש"י גיטין) _____
ר' ישמעאל ור"ע, ממאי דבעידית דניזק ששוה **כזיבורית דמזיק פליגי, דלמא דכ"ע** סוברים **דבדניזק שיימינן**
 מדוע אי אפשר לומר איפכא דכ"ע בדמזיק שיימינן _____
והכא בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן בלבד **קמפלגי**, כמו מי סובר ר"ע _____ וכמו מי סובר ר"י _____
 מדוע רק אחר שאמרנו דר"י ור"ע חולקים בהקדש קשה קושיא זו _____
 סכס, במה חולקים ר' ישמעאל ור' עקיבא

לפי קושית הגמ'		לפי היוצא מהגמ' עד עתה		
המזיק להקדש האם חייב או פטור	מאיזה שדה משלם המזיק	המזיק להקדש האם חייב או פטור	מאיזה שדה משלם המזיק	
				לפי ר' ישמעאל
				לפי ר' עקיבא

מתרצת הגמ', שיש שלש הוכחות שהם חולקים גם בהדיוט ור' עקיבא סובר דמשלם ממיטב של המזיק
 הוכחה א: **אם כן, שמה** (רש"י גיטין) _____
מאי לא בא הכתוב, לאיזה פסוק הכוונה _____
 ואיך מוכח מלשון זה שחולקים גם בדין מיטב (רש"י) _____
 הוכחה ב: **ועוד, מאי ק"ו להקדש** דמשמע שר"ע בא לומר שאם בהדיוט הקל יש חומרא שגובה ממיטב כ"ש
 בהקדש החמור. ואם נאמר שר"ע סובר שמשלם מיטב דניזק האם זו קולא או חומרא _____
 לפי זה מדוע לא נכון לומר "ק"ו להקדש" _____
 מדוע אי אפשר לומר דר' עקיבא בא להקל ולא להחמיר, והקל וחומר הוא שאם בהדיוט מקילים כל שכן בהקדש
 (רש"י) _____
 הוכחה ג: **ועוד, הא אמר רב אשי, תניא בהדיא וכו'**, מה תני בברייתא זו יותר מבברייתא הקודמת _____
 למסקנת הגמ': בכמה דברים חולקים ר' ישמעאל ור"ע _____ ומה הם _____

כסלו תשע"ו

בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב סתירת הפסוקים "מיטב" ו"ישיב"

רמי ליה אביי לרבא, כתיב "מיטב שדהו ומיטב פרמו יְשָׁלֵם"
משמע דמיטב אין, מידי אחרינא לא, לפי זה ממה הוא צריך לשלם
והתניא "יְשָׁיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין, לפי זה ממה הוא יכול לשלם
מדוע המילה "יְשָׁיב" מיותרת לדרשה (רש"י)
ואיך משמע מ"יְשָׁיב" לרבות שוה כסף (שם)
סכס את הסתירה בין הפסוקים

באיזה אב כתוב הפסוק "מיטב" _____ ובאיזה אב כתוב הפסוק "יְשָׁיב"
אם כן מדוע אי אפשר לתרץ דהחיוב לשלם ממיטב הוא בשן ורגל, והריבוי של "יְשָׁיב" דמרבין אפילו סובין הוא
בבור (פני יהושע)

מתרצת הגמ', לא קשיא כאן איירי כשמשלם מדעתו, כאן איירי כשמשלם בעל כרחו

ביאור התירוץ

פרש	ואז ממה הוא משלם	באיזה פסוק איירי כן
מדעתו		
רש"י		
בעל כרחו		
שם		

אמר עולא בריה דרב עילאי, דיקא נמי, שָׁמָּה
דכתיב "מיטב שדהו ומיטב פרמו יְשָׁלֵם" דמשמע בעל כרחו
ויש להקשות הרי גם בפסוק של סובין כתוב "יְשָׁלֵם" דכתיב "בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו"
(שיטמ"ק ד"ה עוד כתב הרא"ש)
א"ל אביי לעולא, שדיוק זה אינו נכון, שהרי מי כתיב ישולם, ישלם כתיב, שלשון זה מדעתו נמי משמע
איך משמע מ"ישולם" בעל כרחו (רש"י)
לפי זה, האם נדחה רק הדיוק או שנדחה כל התירוץ
באר מדוע

"אמר עולא בריה דרב עילאי, דיקא נמי דכתיב 'יְשָׁלֵם' דמשמע בעל כרחו"
איפה מצינו בתורה ש"יְשָׁלֵם" משמע בע"כ (שיטמ"ק ד"ה דיקא בשם הרא"ש)
וא"כ איך יכול אביי לומר ש"יְשָׁלֵם" משמע נמי מדעתו (שם)

סכס, איזה לשון משמע בעל כרחו לכו"ע
ומה המשמעות של "יְשָׁלֵם": לפי עולא _____ לפי אביי _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

שאלות הקדמה בהלכות מתנות עניים (המובאים ברש"י ד"ה מי שהיו לו):

למי יש דין עני שמותר לו ליטול ממתנות עניים _____
 וכמה מעות מותר לו ליטול כשנותנים לו הרבה בבת אחת _____
 ומדוע דוקא בבת אחת _____

אלא אמר אביי, כדמר, מי זה "מר" _____ ומה הכוונה "כדמר" (רש"י) _____
 ומביא אביי את הברייתא בענין מעשר עני ואת דברי רבה עליה
דתניא, הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים, באיזה שווי (רש"י בלישנא קמא) _____
ואינו מוצא למוכרן, האם אינו מוצא למוכרן כלל _____ אלא מה הכוונה _____
 הדין הוא שמאכילין אותו מעשר עני עד מחצה, מחצה ממה _____
 לפי זה, כמה מעשר עני יקבל אם הוא יכול למוכרם ב: 100 _____ 150 _____ 180 _____
 ומדוע דוקא עד מחצה (רש"י) _____

והוי בה מר והקשה רבה על ברייתא זו, **היכי דמי** מהו המקרה שבגללה אינו מוצא למוכרן בשווין

אי מיירי שהוזל ארעתא דכו"ע ודידיה נמי זל בהדייהו

לפי המחיר של עכשיו האם יש לו מאתיים זוז _____ ולכן האם יש לו דין עשיר או עני _____

א"כ **אפילו טובא** (אפילו הרבה) מעשר עני **נמי ליספי ליה**, (שיאכילו אותו) ולא רק עד מחצה, **דהא זול דכולי עלמא נמי**

אלא אם מיירי **דאוקיר ארעתא דכו"ע, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי, זל ארעיה** ולכן אינו מוצא למוכרן

א"כ **אפילו פורתא** (אפילו מעט) **נמי לא ליספי ליה**, (מדוע (רש"י) _____

ואמר מר (רבה) **עלה** לתרץ את הקושיא, **לא צריכא** הברייתא לומר שמאכילין אותו עד מחצה

אלא למקרה **דביומי ניסן יקרא ארעתא, וביומי תשרי זל ארעתא**

מדוע בניסן יקרא ארעתא ובתשרי זול _____

מה הטעם שאנשים רוצים לקנות שדות בניסן ולא בתשרי (רש"י) _____

ומה הטעם בבתים (תוס') _____

דכולי עלמא נטרי (ממתנים) **עד ניסן ומזבני** (ומוכרים), מדוע _____

והאי, (אותו אחד) מי שהברייתא מדברת עליו, **הואיל ואיצטריכא ליה זוזי, זבין כדהשתא**

ועכשיו האם המחיר הוא זול או יקר _____

עד פלגא אורחיה למיזל, טפי לאו אורחיה למיזל, ולכן עד כמה מאכילין אותו _____

סיכום שקו"ט דרבה לפרש את הברייתא ד"הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים וכו'"

הסיבה שאינו מוצא למוכרן	האם יש לו דין עשיר או עני	ומדוע	ולכן האם הוא יכול ליטול מעשר עני, ואם כן כמה
הקושיא: "היכי דמי"	אי הוזל ארעתא דכו"ע ודידיה נמי זל בהדייהו		
	אלא דאוקיר ארעתא דכו"ע, ודידיה איידי דעייל ונפיק אזוזי, זל ארעיה		
התירוץ: "ואמר מר עלה"	לא צריכא דביומי ניסן יקרא ארעתא וביומי תשרי זל ארעתא	מדוע אין לו דין עני:	
		מדוע אין לו דין עשיר:	

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

לפי ביאורו של רבה, האם החידוש של הברייתא הוא שאין לו דין עשיר או שאין לו דין עני _____
 ומדוע באמת אין לו דין עני _____
 על יסוד חידוש זה, מתרץ אביי את הסתירה בין הפסוקים "מיטב" ו"ישיב"
והכא נמי גבי נזקין איירי דביומי ניסן יקרא וכו', באיזה זמן איירי שהזיק _____
 שדיניה של הניזק ליטול **בעידית**, לפי איזה מחיר _____
ואי אמר ליה איהו, מי יאמר למי _____
הב לי בינונית טפי פורתא (מעט יותר) ממה שהיית נותן לי בעידית _____
 מדוע מבינונית הוא מקבל קרקע גדולה יותר _____
 ומדוע שירצה בינונית (רש"י) _____
אמר ליה, מי יכול לומר למי _____
אי שקלת כדינדך, שממה דינו לקבל _____
שקול כדהשתא, במחיר זול או יקר _____ לפי מחיר זה האם הוא מקבל יותר קרקע או פחות _____
ואי לא, מה לא _____
שקיל כיוקרא דלקמיה, לפי המחיר של איזה זמן _____
 ואז האם הוא מקבל יותר קרקע או פחות _____

מעתה לפי אביי כך יתבאר הדרשה "ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין": שכאשר הניזק מבקש סובין דהיינו בינונית וזיבורית צריך המזיק לתת לו, והחידוש הוא שאז יכול המזיק לתת לו כיוקרא דלקמיה, שהרי שוה כסף הוא בניסן.

שאלות רשות:

❖ מה הסברא לחלק שבעידית יקבל כדהשתא ובינונית כיוקרא דלקמיה (חידושי הרי"ם) _____

❖ מדוע הוצרך אביי להביא את דברי רבה, הרי לכאורה כדי לתרץ את הסתירה היה די לו לומר "כגון דביומי ניסן יקרי וכו'" בלא אריכות (נחלת דוד ד"ה ולכאורה) _____

❖ מדוע הוצרך אביי לאוקמא דסופה לייקר בניסן, הרי היה יכול לומר דהחידוש ד"ישיב" הוא שהניזק יכול לבקש בינונית וזיבורית במקום עידית (רש"י) _____

סיכום התירוץ על הסתירה בין הפסוקים לפי אביי

ולכן לפי איזה מחיר יתן לו	האם דינו לקבל משדה זה	האם פסוק זה מיירי שהניזק מבקש עידית/בינונית	
			"מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם"
			"ישיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין

סכס, איזה דין לומדים מ"ישיב":

לפי הבנת הגמ' בקושיא _____ לפי אביי _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

מתקיף לה רב אחא בר יעקב על התירוץ של אביי, אם כן, שמה
הורעת כחן של נזקין אצל גביית בינונית וזיבורית
דרחמנא אמר שיכול לגבות אפילו ממיטב במחיר הזול של תשרי
ואת אמרת מבינונית וזיבורית (נמי) לא שקיל כדהשתא, אלא כיוקרא דלקמיה
סכס, לפי אביי באיזה מחיר יקבל הניזק כשרוצה לגבות מבינונית או מזיבורית.
ולפי רב אחא בר יעקב באיזה מחיר הוא צריך לקבל אותם.
ומדוע

אלא אמר רב אחא בר יעקב, אי איכא לדמויי, לדמות את מה (רש"י)
לבעל חוב מדמינן ליה (שים לב: בלשון הגמ' "בעל חוב" היינו המלוה).
בעל חוב דיניה לגבות בבינונית, באיזה זמן מיירי שבא לגבות (רש"י)
ואי אמר ליה, מי יאמר למי
הב לי זיבורית טפי פורתא, מדוע מזיבורית הוא צריך לקבל יותר קרקע
אמר ליה (יכול לומר לו) הלוא למלוה אי שקלת כדינך, שממה דינו לגבות
שקול כדהשתא, כשהשדות יקרים או זולים
ואי לא, מה לא שקיל כי יוקרא דלקמיה, והאם יקבל יותר קרקע או פחות
סכס, לפי רב אחא בר יעקב לפי איזה מחיר יקבל המלוה את השדה:
כשגובה מבינונית כשגובה מזיבורית
מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא על דברי רב אחא בר יעקב, אם כן, שמה
נעלת דלת בפני לויין רצה לומר, שזה יביא לכך שאנשים ימנעו מלהלוות כסף לאחרים
משום דאמר ליה המלוה יאמר ללוה אילו הווי לי זוזי, אלו מעות
הוה שקלי זיבורית כדהשתא, וכי השתא משום דזוזי גבך אשקול כיוקרא דלקמיה
סכס מהי טענת המלוה
לפי טענתו, לפי איזה מחיר הוא צריך לקבל כשגובה מזיבורית

אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא, אי איכא לדמויי את החידוש של רבה
לכתובת אשה מדמינן, דהא כתובת אשה, דינה לגבות בזיבורית ואיירי שגרשה בתשרי ובאה לגבות כתובתה
ואי אמרה ליה איהי (האשה לבעל) הב לי בינונית בציר פורתא, פרש "בציר פורתא"
מדוע מבינונית היא תקבל פחות קרקע
אמר לה (יכול לומר לה) הבעל לאשה אי שקלת כדינך מזיבורית שקול כדהשתא, ואי לא שקלי כיוקרא דלקמיה
סכס, לפי רב אחא בריה דרב איקא לפי איזה מחיר תקבל האשה את השדה:
כשגובה מזיבורית כשגובה מבינונית
תוסי' בד"ה לכתובת אשה כתבו וז"ל "הוא הדין שאפשר לאוקמי בבעל חוב דקאי ביה"
באר מה המקרה שאפשר להעמיד בבע"ח
ומדוע לא אמרה זאת הגמ'

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

סיכום מה אפשר לדמות להא דרבה

הדיחוי	שאל באיזה מחיר היא מקבלת אותה	ומאיזה שדה היא מבקשת וכמה	מאיזה שדה דינו/ה לקבל	מי בא/ה לגבות	
					לפי אביו
					לפי רב אחא בר יעקב
					לפי רב אחא בריה דרב איקא
					האופן שהוסיפו תוס'

מכל מקום קשיא, איזו קושיא (רש"י) _____
 אמר רבא לתרץ את הסתירה בין הפסוקים, כל דיהיב ליה ממיטב ליתבי ליה
 כשהמזיק משלם קרקע מאיזה סוג קרקע הוא צריך לשלם _____
 האם הוא יכול גם לשלם סובין _____ מנלן _____
 ומאלו סובין הוא צריך לשלם (רש"י) _____ מנלן _____
 מקשה הגמ', והא "מיטב שדהו" כתיב, ולפי רבא איך היה צריך להיות כתוב בפסוק (רש"י) _____
 אלא כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב, פרשוי
 כל מילי דמטלטלין מיטב הוא, משום דאי לא מזדבן הכא כל כך בקלות מזדבן במתא אחריתי
 לבר מארעא שא"א לקחתה לעיר אחרת למוכרה שם, שבזה אמרה תורה דליתבי ליה ממיטב
 כי הכי דלקפוץ עלה זבינא (קונים) פירוש: שיוכל הניזק למוכרו בקלות.

סיכום תירוץ רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

ומדוע	שאל האם משלם דוקא מיטב או אפילו סובין	האם פסוק זה איירי כשמשלם קרקע או מטלטלין	
			"מיטב"
			"ישיב"

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

סיכום התירוצים בגמ' על סתירת הפסוקים

מה מקשה הגמ' על מהלך זה	מה בא לומר הפסוק		
	"ישיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין	"מיטב שדהו" ומיטב כרמו ישלם"	
			לפי התירוץ הראשון
			לפי אב"י
			לפי רבא
			לפי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

הערה: לקמן דף ט. מביאה הגמ' תירוץ נוסף על הסתירה בין הפסוקים בשם רב הונא.

בבא קמא דף ז' ע"ב - ה' ע"א

סוגית בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין

אופן האיבעיא לפי תוס' הרא"ש (דלא כרש"י)

שדות המזיק	שדות דעלמא	שדות הנזק
עידית עידי עדיית		
בינונית	עידית	
זיבורית	בינונית	עידית
	זיבורית	בינונית
		זיבורית

בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא, כשהן שמין את קרקעות המזיק

האם בשלו הן שמין, לפי זה מאיזה משדותיו ישלם

או בשל עולם הן שמין, לפי זה מאיזה משדותיו ישלם (במקרה שבטבלה דלעיל)

ביאור האיבעיא: הבעיא אי בשלו הן שמין כו' לא נשאלה אלא לפי דברי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שאמרו כל מילי מיטב כו' לבר מקרקעי דכתב רחמנא ליתן ליה ממיטב כי היכא דליקפצו עליה זביני, ועל כן שואל מאחר שהטעם כי היכא דליקפצו עליה זביני, א"כ כשהוא עידית בשל עולם אין צריך ליתן מן עידי עדיית שלו, שהרי היא עידית לעולם ויקפצו עליה זביני, או דילמא מ"מ בעינן מיטב של מזיק, וגזירת קרא היא "מיטב שדהו ישלם", וכי היכא דלקפצו עליה ביותר. (ים של שלמה סימן כ"א)

אליבא דר' ישמעאל לא תבעי לך, כיון דאמר בדניזק שיימינן, ופשוט שמאיזה משדותיו ישלם

אילו האיבעיא היתה גם לפי ר' ישמעאל, מאיזה משדותיו היה משלם המזיק לפי הצד שבשל עולם הן שמין

ומדוע באמת "אליבא דר' ישמעאל לא תבעי לך" (תוס')

כי תבעי לך, אליבא דר"ע דאמר בדמזיק שיימינן, מדוע אליבא דר"ע כן תבעי לך, הרי רב אשי אמר (לעיל דף ז')

תניא בהדיא, ר"ע אומר "מיטב שדהו של מזיק וכו'" (תוס' ר"פ)

מאי, האם בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין, והצדדים הם:

האם "מיטב שדהו" אמר רחמנא למעוטי רק דאין שמין במיטב דניזק, לפי צד זה בשל מי שמין

או דלמא ש"שדהו" בא למעוטי דעלמא נמי, ובשל מי שמין לפי צד זה

סיכום צדדי האיבעיא

מה הסברא לומר כן (ים של שלמה)	ולכן מאיזה משדותיו ישלם המזיק (במקרה שבטבלה דלעיל)	מה בא "מיטב שדהו" למעט	
			לפי הצד שבשלו הן שמין
			לפי הצד שבשל עולם הן שמין

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ח' ע"א

אמר ליה, מי אמר למי _____
 רחמנא אמר "מִיטֵב שְׂדֵהוּ", ואת אמרת שיש צד לומר דבשל עולם הן שמיין, אלא ודאי בשל מי שמיין _____
 שים לב: מהמשך הגמ' שמקשה מדין בע"ח מוכח שהאיבעיא היא לא רק בנוזקין אלא גם בבעל חוב.
 איתביה, מי הקשה על מי _____
 דתני בברייתא, אין לו אלא עידית, במי איירי הברייתא (רש"י) _____
 כולם גובין מן העידית, מי הם כולם _____
 אין לו אלא בינונית, כולן גובין בינונית. אין לו אלא זיבורית, כולם גובין זיבורית
 היו לו עידית ובינונית וזיבורית; נזקין בעידית, ובעל חוב בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית
 מנלן דניזק בעידית _____
 מדוע המלוה מקבל מבינונית (לקמן דף ח.) _____
 מדוע האשה אינה מקבלת בינונית כמו כל בעל חוב (רש"י) _____
 היו לו עידית ובינונית; נזקין בעידית, בעל חוב וכתובת אשה בבינונית
 במקרה זה מי מקבלים כדינם _____ ומי אינה מקבלת כדינה _____
 היו לו בינונית וזיבורית; נזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית
 במקרה זה מי מקבלים כדינם _____ ומי אינו מקבל כדינו _____
 היו לו עידית וזיבורית; נזקין בעידית, ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית
 במקרה זה מי אינו מקבל כדינו _____ שממה דינו לקבל _____
 ומדוע הוא גובה מזיבורית ולא מעידית (רש"י) _____

סכם לפי הברייתא, כשיש לו כמה שדות ממה גובין

האשה את כתובתה	הבעל חוב המלוה	הניזק	היו לו
			עידית בינונית וזיבורית
			עידית ובינונית
			בינונית וזיבורית
			עידית וזיבורית

קתני מיהא מציעא, שאם היו לו רק בינונית וזיבורית; נזקין ובעל חוב בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית
 האם הוא בא להקשות מדין נזקין או בעל חוב או כתובת אשה _____
 דמאיזה שדה הוא גובה לפי מה דתני בברייתא _____
 ואי אמרת בשל חוב שמיין, א"כ קשה, שתעשה בינונית שלו כעידית
 מדוע שהבינונית שלו תחשב כעידית (רש"י) _____
 וידחה בעל חוב אצל זיבורית, מדוע _____
 מתרצת הגמ', הכא במאי עסקינן, כגון שהיתה לו (ללוה) עידית ומכרה
 מתי היתה לו עידית _____ ומתי מכרה (רש"י) _____
 ומדוע במקרה זה, מובן מה שהבע"ח מקבל בינונית ולא זיבורית (שם) _____
 מי עוד מעמיד את הברייתא באופן "שהיתה לו עידית ומכרה" _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ח' ע"א

הכי נמי מסתברא, שמה _____
 מדקתני בברייתא אחריתי שאם היו לו רק בינונית וזיבורית; נזקין בבינונית, בעל חוב וכתובת אשה בזיבורית
 קשיין אהדדי, באר את הסתירה בין הברייתות _____
 אלא לאו שמע מינה, כאן שהיתה לו עידית ומכרה, ולכן מאיזה שדה גובה הב"ח _____
 כאן שלא היתה לו עידית ומכרה, באיזו ברייתא מיירי כן _____

סיכום הסתירה בין הברייתות והתירוץ

התירוץ		הסתירה		
ולכן מאיזה שדה גובה הבעל חוב	שאיז האם נשתעבדה הבינונית שלו	האם מיירי שהיתה ללו עידית	ממה גובה הבעל חוב	
				לפי ברייתא דידן
				לפי ברייתא אחריתי

לפי תירוץ זה האם הברייתות סוברות דבשלו הן שמין או בשל עולם _____
ואי בעית אימא דלכו"ע בשל עולם הן שמין, **ואידי ואידי** (שני הברייתות) מיירי **שלא היתה לו עידית ומכרה**
ולא קשיא הסתירה בין הברייתות _____
הא דשוויא בינונית שלו כעידית דעלמא, איזו ברייתא מיירי כן _____
וכאן דלא שויא בינונית שלו כעידית דעלמא, אלא כמו איזה שדה דעלמא היא שוה _____
 סיכום התירוץ על הסתירה לפי מהלך זה

ומדוע	ולכן מאיזה שדה גובה הבעל חוב	האם מיירי שבינונית שלו כעידית או כבינונית דעלמא	
			לפי ברייתא דידן
			לפי ברייתא אחריתי

תוס' ד"ה אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה:
 האם כוונת הגמ' לומר שבשתייהן מיירי שלא היתה לו עידית כלל או שבשתייהן מיירי שלא מכר עידית _____
 ומה ההכרח לפרש כן _____
 סיכום ביאור התוס'

האם מיירי שמכר עידית	האם מיירי שהיתה לו עידית	מדוע היא נקראת בינונית	כמו איזה שדה דעלמא שויה בינונית שלו	
				בברייתא דידן
				בברייתא אחריתי

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ח' ע"א

סכס, לפי ב' התירוצים הראשונים, האם הברייתות חולקות או שכל אחד איירי במקרה אחר _____
 בתירוץ א' באיזו ברייתא האוקימתא _____ ומה האוקימתא _____
 בתירוץ ב' באיזו ברייתא האוקימתא _____ ומה האוקימתא _____

תירוץ ג': **ואיבעית אימא** לתרץ את הסתירה בלי אוקימתא, **אידי ואידי מיירי שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא**
 והאם צריך להעמיד שהיתה לו עידית ומכרה _____
והכא הברייתות, בהא פליגי
מר סבר בשלו הן שמין, איזו ברייתא סוברת כן _____
ומר סבר בשל עולם הן שמין, ולכן מאיזה שדה גובה _____

סיכום התירוץ לפי מהלך זה

ומדוע	ולפי זה מאיזה שדה גובה הבעל חוב	האם בשלו הן שמין או בשל עולם	
			לפי ברייתא דידן
			לפי ברייתא אחריתי

רבינא אמר תירוץ נוסף בלי האוקימתא
 שהברייתות **בדעולא פליגי, דאמר עולא דבר תורה** (מדאורייתא) **בעל חוב בזיבורית וכו'**
 מאיזה פסוק לומדים זאת _____
 ואיך משמע כן בפסוק _____
 איך מוכח מכאן שב"ח בזיבורית, הרי אפילו פחות שבכלים מיטב הוא (תוסי') _____
ומה טעם אמרו חכמים שבעל חוב בבינונית מאחר ומדאורייתא דינו בזיבורית
כדי שלא תנעול דלת בפני לוי, פרש _____
מר אית ליה תקנתא דעולא, איזו ברייתא סוברת שתיקנו תקנה זו _____
ומר לית ליה תקנתא דעולא, ולכן מאיזה שדה גובה הב"ח _____
 לפי ברייתא אחריתי מה יהיה הדין אם היו לו עידית בינונית וזיבורית (רשי"י) _____

סיכום תירוץ של רבינא

ולכן מאיזה שדה גובה הבעל חוב	האם חכמים תיקנו שבעל חוב בבינונית	
		לפי ברייתא דידן
		לפי ברייתא אחריתי

לפי תירוץ זה, האם צריכים לומר שהברייתות חולקות אם בשלו הן שמין או בשל עולם _____
 ובשל מי שמין לפי ב' הברייתות _____ מאיזו ברייתא מוכח כן _____
 באר מה היא ההוכחה (נחלת דוד) _____

המשך בנא קמא דף ז' ע"ב - ח' ע"א

סיכום האופנים לתרץ את הסתירה בין הברייתות

לפי רבינא	לפי תירוצ' ג'	לפי תירוצ' ב'	לפי תירוצ' א'	
				האם הברייתות סוברות בשלו הן שמין או בשל עולם
(נחלת דוד)				מה הטעם של ברייתא א' שבעל חוב בבינונית
				מה הטעם של ברייתא ב' שבעל חוב בזיבורית
				האם יש מחלוקת בין הברייתות, ואם כן במה
				האם הסתירה מתורצת על ידי אוקימתא
				באיזו ברייתא האוקימתא, ומה האוקימתא

כסלו תשע"ו

בבא קמא דף ח' ע"א ע"ב

ת"ר מכר לאחד (לאדם אחד), למי היה המוכר חייב (רש"י) _____
 ואלו סוגי שדות היו לו (שם) _____
 או שמכר שלשת שדותיו לשלשה בני אדם כאחד, פרש "כאחד" _____
 הדין הוא שכולן נכנסו תחת הבעלים, מי הם "כולן" (רש"י) _____
 ומה הפירוש "נכנסו תחת הבעלים" (שם) _____
 ואם מכרן לג' בני אדם בג' ימים בזה אחר זה, הדין הוא שכולן גובין מן הלוקח האחרון
 באיזו טענה יכולים שני הלוקחות הראשונים לדחות את הגובים אצל הלוקח האחרון (רש"י) _____
 מכח איזו תקנה יכולים לטעון כן (שם) _____
 פרש מה הם "נכסים משעובדים" _____ "נכסים בני חורין" _____
 שים לב: אע"פ שעכשיו אין כאן בני חורין שהרי מכר את כל שדותיו, מ"מ הולכים אחר האחרון שקנה.
 ואם אין לו, למי _____ ומה אין לו (רש"י) _____
 גובה משלפניו, כשבאין יחד לגבות מי גובה מהלוקח האחרון ומי משלפניו (תוס') _____
 ואם גם לקונה שלפניו אין לו מספיק כדי לשלם עבור החובות שנשארו, גובה משלפני פניו דהיינו מהלוקח הראשון.

סיכום דיני הברייתא

מכרן לאחד		מכרן לשלשה בני אדם	
		כאחד	בזה אחר זה
מאיזה שדה גובה	הניזק		
	הב"ח		
	האשה		

מקשה הגמ', הא דתני בברייתא מכרן לאחד, שמה הדין בזה _____ היכי דמי ר"ל בכמה ימים מיירי שמכרן לו
 אילימא שמכרן בבת אחת, פרש "בבת אחת" (רש"י) _____
 הרי דין זה פשוט מק"ו, דהשתא כשמכר לשלשה בני אדם ביום אחד דאיכא למימר חד מינייהו קדים שזה לקח
 בבוקר והללו שנים בערב, א"כ איזו טענה היה יכול הלוקח הראשון לטעון (רש"י) _____
 אפילו הכי אמרת כולן נכנסו תחת הבעלים, ומדוע באמת הדין כן (רש"י) _____
 אם כן כאשר מכרן לאחד בשטר אחת מיבעיא, איזה דין אין צריך התנא לומר _____
 מדוע במכרן לאחד פשוט יותר שהדין שכל אחד גובה כדינו _____
 אלא פשיטא דמיירי שמכרן לאחד בג' ימים בזה אחר זה, ועל זה תני בברייתא "כולן נכנסו תחת הבעלים"
 א"כ קשה ומאי שנא מכרן לשלשה בני אדם בזה אחר זה, שמה הדין בזה _____
 משום דכל חד וחד אמר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו, אלו לקוחות יכולים לטעון כן _____
 האי נמי, מי _____ אכל חד וחד (על כל שדה ושדה) משני השדות הראשונים לימא ליה למי שבא לגבותו,
 מי הם הבאים לגבותו _____ הנחתי לך מקום לגבות ממנו, ולכן ממה דינם לגבות _____

המשך בבא קמא דף ח' ע"א ע"ב

שקו"ט דגמי לבאר איך איירי "מכרן לאחד"

מדוע	אם כן קשה	דאיך מכרן	היכי דמי
	דפשיטא שכל אחד לזבה כדיון		אילימא
	שצריך להיות הפין שכלא לזין מן האחרון		אלא פשיטא

מתרצת הגמ', **הכא במאי עסקינן כגון שלקח עידיית באחרונה**, איך מתורצת בזה הקושיא "לימא להו הנחתי לך מקום לגבות ממנו" (רש"י) _____

מקשה הגמ', **אי הכי, שמה** _____

ליתו כולהו וליגבו מעידיית, מכח איזו טענה כולם יכולים לגבות מעידיית _____

מתרצת הגמ', שהטעם שכל אחד גובה כדינו, הוא **משום דאמר להו**, מי יכול לומר למי _____

אי שתקיתו מלבקש עידיית **ושקליתו כדינייכו**, **ואי לא** שתקיתו, אלא מה הם מבקשים _____

מהדרנא שטרא דזיבורית למריה (למוכר) **ושקליתו כולכו מזיבורית**, מדוע (רש"י) _____

סכס, "מכרן לאחד" איזה שדה מיירי שלקח באחרונה _____

ומה הטעם ש"כולן נכנסו תחת הבעלים" (לפי שלב זה בגמ') _____

מקשה הגמ', **אי הכי, שמה** (רש"י) _____

בנזקין נמי נימא הכי, איזו טענה יכול הלוקח לטעון לניזק _____

לפי"ז ממה צריך הניזק לגבות _____ ומאיזה שדה הוא גובה לפי מה דתני בברייתא _____

המשך הקושיא, **אלא** כיון דתני בברייתא שהניזק כן גובה מן העידיית, על כרחך משום **הכא במאי עסקינן ביתמי** מי מיירי שמת _____

דלאו בני פרעון נינהו, את מה אין היתומים צריכים לפרוע _____

ושיעבודא דיליה, השיעבוד של מי _____ **עליה דידיה רמיא**, על מי הוא מוטל _____

הלכך כיון שמיירי שמת המוכר **ליכא למימר הכי** (לשון קושיא), מה א"א לומר _____

מדוע באמת א"א לגבות מהיתומים אם הלוקח מחזיר להם קרקע (רש"י ותוס') _____

א"כ איזו קושיא חוזרת _____

ביאור קושית הגמ' "אי הכי בנזקין נמי נימא הכי וכו' הלכך ליכא למימר הכי"

אם כן על איזה דין בברייתא קשה	ולכן מהיגבן גובין			האם הלוקח יכול לומר "אי שתקיתו"	
	האשה	הב"ח	הניזק		
					אילו היה המוכר עדיין חי
					אלא על כרחך איירי שהמוכר מת

סכס, מה מוכיחה הגמ' ממה שהלוקח אינו יכול לדחות את הניזק לבינונית _____

ומדוע אם מת המוכר אי אפשר לומר "אי שתקיתו" _____

אמאי לא הקשתה הגמ' שידחה גם את הבעל חוב לזיבורית (רש"י) _____

וא"כ מדוע האשה גובה מזיבורית משום "אי שתקת" הרי יכולה לטעון "לכשתחזיר" (תוס' ד"ה אי שתקת דף ח.) _____

המשך בבא קמא דף ח' ע"א ע"ב

סכס, לאחר שהוכיחה הגמ' שהברייתא איירי ביתמי ולכן אינו יכול לומר "אי שתקיתו" אם כן איזו קושיא חוזרת _____

אלא מתרצת הגמ', שהטעם שאין כולם גובין מן העידית שלקח באחרונה, הוא **משום דאמר להו** מי יכול לומר למי _____

טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין, הרי זה **משום תקנתא דידי** לטובת מי תיקנו כן _____ ומהי הטובה שיש לו מזה _____

אנא, בהא תקנתא לא ניחא לי, מדוע במקרה זה לא ניחא ליה בתקנת חכמים _____ ולכן ממה כולם גובין (רש"י) _____

כדבא, דאמר רבא במסכת כתובות, **כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו, שומעין לו** באיזה סוג תקנת חכמים אמר רבא שאפשר לומר "אי אפשי" _____

שואלת הגמ', **מאי כגון זו**, באר השאלה (רש"י) _____

משיבה הגמ', שכוננת רבא **כדרב הונא, דאמר רב הונא** על מה שתיקנו חכמים שהבעל חייב במזונות אשתו, ועבור זה זוכה במעשה ידיה, **שיכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת** משלך **ואיני עושה** מלאכה בשבילך, כי אם לעצמי

לטובת מי תיקנו חכמים שהבעל נתן לאשה מזונות תחת מעשה ידיה _____ ומדוע תיקנו כן _____

ובאיזה מקרה יכול להיות שהאשה אינה רוצה בתקנה זו (רש"י כתובות דף פג.) _____

ביאור דברי הברייתא "מכר לאחד":

האם מיירי שמכרן בבת אחת או בזה אחר זה _____ ואיזה שדה מיירי שלקח באחרונה _____

ומה הטעם שכל אחד גובה כדינו: לפי ההו"א _____

לפי המסקנא _____

הדינים היוצאים מסוגייתנו

והטעם שגובין כך	ממה גובה			מכרן	
	האשה	הבעל חוב	הניזק		
שכל השדות נסארו גשיעוהו כיון שנמכרו כלם כאחד				לאחד	
				לשלשה בני אדם	
				לשלשה בני אדם	
				כשלקח זיבורית באחרונה	
				ללאחד	בג' ימים בזה אחר זה
			והמוכר חי		
				והמוכר מת	

המשך בבא קמא דף ח' ע"א ע"ב

פשיטא (בניחותא), שבמקרה שמכר לוקח בינונית וזיבורית, ושייר עידית לפניו

באיזה לוקח מיירי (רשי"י)

שהדין הוא דליתו כולהו וליגבו מעידית, דהא אחרונה היא ושעבודייהו עלה רמיא, ובינונית וזיבורית ליתנהו גביה דמצי למימר להו (לב"ח ולאשה) גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן

מדוע במקרה זה אינו יכול לומר לא ניחא בתקנת חכמים (נמוק"י)

אבל אם מכר הלוקח עידית, ושייר בינונית וזיבורית לפניו, מאי מהיכן דינם של הב"ח והאשה לגבות במקרה כזה

סבר אביי למימר שהדין הוא דאתו כולהו גבו מעידית שאצל הלוקח השני

מדוע אינו יכול לטעון הנחתי לך מקום לגבות מבינונית וזיבורית שאצל לוקח ראשון

לפי שלב זה ממה גובין כולם כשמכר הלוקח חלק מהקרקעות

והטעם	שממה כולם גובין	ושייר לפניו	מכר לוקח
			פשיטא
	סבר אביי למימר		אבל

רש"י ד"ה מאי

אמר ליה רבא לאביי, שאין הדין כן שכולם גובים מן העידית, משום דאמרינן מה מכר ראשון לשני (לוקח ראשון

ללוקח שני) כל זכות שתבא לידו, ומבאר רבא את דבריו וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו

מבינונית וזיבורית, למי הוא יכול לתת בינונית וזיבורית

ביאור המשך דברי רבא

והטעם	לפי זה ממה יכולים הב"ח והאשה לגבות	
		ואע"פ דכי זבני בינונית וזיבורית אכתתי עידית בני חורין הואי וכו'
		מצי אמר ליה לוקח ראשון לב"ח והאשה לא ניחא לי בהאי תקנתא
		לוקח שני נמי מצי אמר להו וכו'

סכס, איזו זכות היתה ללוקח ראשון שאותה מכר לשני

ולכן ממי גובין הבעל חוב והאשה

סיכום הדינים היוצאים מסוגייתנו

ממה גובה וממי גובה				ואצלו נשאר	אם לוקח ראשון מכר ללוקח שני	
האשה	הב"ח	הניזק		עידית	בינונית וזיבורית	המקרה שפשיטא
			כפי מה שסבר אביי	בינונית וזיבורית	עידית	המקרה שבו מסתפקת הגמ' מסתפקת הגמ'
			לפי מה שאמר לו רבא			

בבא קמא דף ה' ע"ב

אמר רבא, ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון, למי מיירי שהיה ראובן חייב (לניזק, לב"ח או לכתובת אשה) _____
והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי, איזה שדה (רש"י) _____
ובא בעל חוב דראובן לגבות את חובו, הדין הוא שאם רצה מזה גובה, ואם רצה מזה גובה

ביאור דברי רבא

מכח איזו טענה (הוא בא לגבות (רש"י)	איזה שדה הוא יכול לגבות ממנו	ממי	
			רצה מזה גובה
			רצה מזה גובה

ולא אמרן, שְׁמָה (רש"י) _____
אלא במקרה דזבן לוי משמעון בינונית, אבל אם זבן עידית וזיבורית, לא יכול לגבות מלוי _____
משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי _____
להכי דייקי וזבני (דקדקתי וקניתי) עידית וזיבורית, מפני ששדות אלו הם ארעא דלא חזיא לך _____
מדוע עידית אינה ראויה לו _____
ומדוע זיבורית אינה ראויה לו (שיטמ"ק כתובות בשם רבינו יונה) _____
ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן, שְׁמָה _____
אלא דלא שייר לוי בינונית דכוותיה אצל שמעון, דלא מצי אמר ליה הנחתי לך מקום לגבי שמעון _____
אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון, לא גבי מיניה, דמצי אמר ליה לוי לב"ח הנחתי לך מקום לגבות ממנו _____
כתבו התוס' בד"ה מצי אמר ליה וכו' וז"ל "לאו דוקא קאמר הא לישנא" איזה לשון _____
ומדוע א"א לפרש כפשוטו _____
אלא מה היא הטענה של לוי _____

סיכום השקו"ט לפרש באיזה מקרה אמר רבא שיכול ב"ח דראובן לגבות מלוי (לוקח שני)

והטעם	האם אפשר לגבות מלוי	אבל אם קנה	דוקא אם קנה	שאפשר לגבות ממי	
					ולא אמרן
				רש"י	ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן
תוס'					

סכס, האם בעל חוב דראובן יכול לגבות מלוי, במקרה שקנה: _____
עידית וזיבורית _____ חלק מהבינונית _____ כל הבינונית _____
שאלת רשות: רש"י בכתובות (דף צב. ד"ה כל שדותיו) פירש, דאיירי שראובן מכר כל שדותיו לשמעון "בשטר אחד".
אבל אם מכרן בזה אחר זה באיזה אופן יכול לגבות מלוי _____
ומדוע דוקא באופן זה _____

כסלו תשע"ו

בבא קמא דף ח' ע"ב מימרא ראשונה של אב"י

אמר אב"י, ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, באר מה זה "אחריות"
 ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון, את מה הוא רוצה לטרוף משמעון.
 ועבור החוב של מי
 דינא הוא, דאזיל ראובן (המוכר) ומשתעי דינא בהדיה פירוש, שראובן יכול ללכת לדון עמו בב"ד
 עם מי (רש"י) מה הוא רוצה למנוע ממנו (שם)
 באיזו טענה (שם)
 מה תועיל טענה זו הרי יש למלוה שטר (שם)
 האם גם שמעון יכול לחייבו שבועה זו (תוס' ר"פ ב"מ דף יד.)
 ולכן מובן מה העדיפות בזה שראובן יבא לטעון ולא שמעון
 ובתוס' ד"ה דינא כתבו שהעדיפות היא, משום שיש מקרים שראובן יכול לטעון ושמעון אינו יכול
 מה הם המקרים
 ולא מצי אמר ליה לאו בעל דברים דידי את, מי אינו יכול לומר כן למי (רש"י)
 ומדוע היינו חושבים שיוכל לטעון כך (רש"י)
 והטעם שאינו יכול לטעון כן, הוא משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי
 אי מפקת מיניה, ממי ואת מה יוציא
 עלי הדר, מדוע שמעון יחזור עליו (רש"י)
 לפי זה מה יהיה הדין אם מכר לו שלא באחריות
 ואיכא דאמרי, אפילו שלא באחריות נמי, מה יהיה הדין
 והטעם, משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי
 לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי, איזו תרעומת יהיה לשמעון עליו
 סכס, אם לראובן אין הפסד אבל לשמעון תהיה תרעומת עליו, האם הוא נחשב עבור זה לבעל דברים:
 לפי לישנא קמא לפי האיכא דאמרי

סיכום הדינים היוצאים ממימרא זו דאב"י

והטעם	האם ראובן יכול לדון עם בעל חובו		
		כשמכר באחריות	
		לפי לישנא קמא	כשמכר שלא באחריות
		לפי האיכא דאמרי	

כסלו תשע"ו

בבא קמא דף ט' ע"א מימרא שניה של אביי

ואמר אביי, ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ויצאו עליה עסיקין

פרש "עסיקין" (רש"י) _____ ומה הם טוענים (שם) _____
ולכן מה רוצה שמעון לעשות _____

הדין הוא שעד שלא החזיק בה שמעון, הוא יכול לחזור בו

רש"י בבבא מציעא (דף יד:) פירש "ובשלא נתן מעות"

מדוע הוצרך לפרש כן (שיטמ"ק שם) _____
מה החידוש שיכול לחזור בו והרי לא עשה שום קנין (שם) _____

אבל משהחזיק בה, אין יכול לחזור בו

מאי טעמא אינו יכול לחזור בו, משום **דאמר ליה "חיינתא דקטרי סברת וקבלת"**, מי יכול לומר כן למי
פרש: "חיינתא" _____ "דקטרי" _____ "סברת וקבלת" _____

מדוע זה דומה למי שקונה שק קשור _____

מבארת הגמ', **מאימת הואי חזקה** שלאחר מכן אינו יכול לחזור בו

מכי דייש אמצרי פירוש, משעה שדורך על גבולות השדה, רצה לומר, "מתקן גבולי השדה ומגביהם" (רש"י ב"מ)

ודוקא אם מכר לו **שלא באחריות**, איזה דין הוא רק "שלא באחריות" _____

אבל אם מכר לו **באחריות**, לא, אלא מה יהא הדין _____

ומדוע (רש"י ד"ה ואיכא דאמרי) _____

ואיכא דאמרי, אפילו אם מכר לו **באחריות נמי**, מה יהיה הדין _____

והטעם, משום **דאמר ליה, אחוי טירפך ואשלם לך**, מי יכול לטעון כן למי _____

פרש: "אחוי" _____ "טירפך" _____

באר טענתו _____

סכס, האם הלוקח יכול לחזור בו כשיצאו עליה עסיקין

משהחזיק בה		עד שלא החזיק בה	שלא באחריות	
והטעם	הדין			
			לפי לישנא קמא	באחריות
			לפי האיכא דאמרי	

כסלו תשע"ו

בבא קמא דף ט' ע"א

דברי רב הונא לענין "כסף" ו"מיטב"

_____ **רב הונא אמר, או כסף או מיטב, איזו קושיא בא רב הונא לתרץ (רש"י)**

הערה: רש"י כתב שהסתירה הוא "כסף ומיטב", וצ"ע.

_____ מדוע לא הביאה הגמ' את תירוצו של רב הונא עד כאן (רש"י)

ומה הטעם שהגמ' עברה לדון אם בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין לפני שסיימה ליישב סתירת הפסוקים
_____ (יש"ש סימן כ"א)

איתביה רב נחמן לרב הונא, הרי למדנו בברייתא ש"ישיב" בא לרבות שוה כסף אפילו סובין

_____ אי"כ מה קשה

תוס' בד"ה רב הונא, כתבו וזה לשונם "וצריך לומר שרב הונא לא הספיק לסיים דבריו עד שהקשה לו"
_____ מה ההכרח לומר כן

_____ מתרצת הגמ'; **הכא במאי עסקינן בדלית ליה, למי אין** _____ ומה אין לו _____

_____ איזה פסוק מיירי בדלית ליה _____

_____ מקשה הגמ'; **אי דלית ליה, פשיטא, שמה** _____

_____ מתרצת הגמ'; **מהו דתימא, אמרינן ליה, למי** _____

_____ **זיל טרח זבין ואייתי ליה כסף, באר** _____

_____ **קמ"ל, מי משמיע לנו** _____ ומה הוא משמיע _____

סיכום תירוץ רב הונא

ממה המזיק משלם במקרה זה	באיזה מקרה איירי הפסוק	
		"מיטב"
		"ישיב"

בתוס' ד"ה רב הונא כתבו, וז"ל: ובספר רב אלפס פירש, דרב הונא בריה דרב יהושע ורב פפא דלעיל פליגי אדרב הונא דהכא, דאינהו סברי כל מילי מיטב הוא ואפילו סובין, ורב הונא סבר דלא הוי מיטב אלא או כסף או קרקע.

סיכום דברי התוס' הנ"ל

ממה המזיק יכול לשלם		
כשאינו לו כסף או מיטב	כשיש לו כסף או מיטב	
		לפי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע
		לפי רב הונא

כסלו תשע"ו

בבא קמא דף ט' ע"א סוגית כספים חרי הן כקרקע

אמר רב אסי, **כספים חרי הן כקרקע**, שואלת הגמ' **למאי הלכתא** לגבי איזו הלכה א"ר אסי ששויים כספים לקרקע
סלף ב': אילימא לענין מיטב, לפי זה איזה דין בא רב אסי לומר (רש"י) _____
 א"כ קשה, היינו דרב הונא, באר את הקושיא (רש"י) _____
סלף ב': אלא רב אסי אמר את דבריו בנוגע לשני אחים שחלקו בירושת אביהם, ונטל אחד קרקע ואחד כספים
 ובא ב"ח של אביהם ונטל קרקע, עבור מה (רש"י) _____ ומדוע לא לקח גם כספים _____
 ובא רב אסי לומר שהדין הוא דאזיל האי, מי _____ ושקיל פלגא בכספים בהדיה (עמו), עם מי _____
 פרש לפי זה "כספים חרי הן כקרקע" (רש"י) _____
 דוחה הגמ' גם מהלך זה, משום שזה פשיטא, מה פשוט _____
 וכי האי ברא לפרוע חוב אביו, לאיזה אח הכוונה _____ והאי לאו ברא, מי _____
 לפי זה האם מי שנטל קרקע חוזר וגובה ממי שנטל כספים _____
 לקמן בגמ' שמואל סובר שהאחים שחלקו ונטל בעל חוב חלקו של אחד מהן הפסיד חלקו, א"כ מדוע כאן זה
 פשיטא שחוזר ונוטל ממי שנטל כספים (תוס') _____
 איכא דאמרי, אדרבה, שהדחיה היא לאידך גיסא, מהו הצד השני (רש"י) _____
 משום דאמר ליה, מי יאמר למי _____

להכי שקלי כספים פירוש על דעת כן לקחתי כספים דאי מיגנבא לא משתלמנא מינד
 ולהכי שקלת ארעא פירוש ועל דעת כן לקחת קרקע דאי מטרפא ממך ע"י בעלי חובות לא משתלמא לך מידי מינאי
 סכס, איך יכול להיות הפסד לבעל הכספים _____ ואם קרה הפסד זה האם אחיו צריך לשלם לו _____
 ואיך יכול להיות הפסד לבעל הקרקע _____ ולכן גם בזה מה צריך להיות הדין _____

סיכום דין שני אחים שחלקו וכו' ובא בעל חוב ונטל קרקע לפי דחיית הגמ'

והטעם	האם בעל הקרקע חוזר וגובה מבעל הכספים	
		לפי הלישנא קמא
		לפי האיכא דאמרי

סלף ג': אלא רב אסי אמר את דבריו בנוגע לשני אחים שחלקו, במה הם חלקו (רש"י) _____
 ובא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהן, מדוע נטל דוקא את חלקו של זה (תוס') _____
 ואיזה דין בא רב אסי לומר (רש"י ד"ה ובא ב"ח) _____
 דוחה הגמ', והא אמרה רב אסי חדא זימנא פי הרי כבר אמר רב אסי הלכה זו פעם אחת ואינו צריך לאמרה שוב.
 ומביאה הגמ' היכן אמר רב אסי הלכה זו, דאיתמר, האחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן
 רב אמר, בטלה מחלוקת, פרש (רש"י) _____
 ושמואל אמר, ויתר, פרש (רש"י) _____
 ורב אסי אמר, נוטל רביע בקרקע ורביע במעות, פרש "ורביע במעות"
 לל"ק ברש"י _____ לל"ב ברש"י _____

המשך בבא קמא דף ט' ע"א

הגמ' מבארת את המחלוקת של רב ושמואל ורב אסי

רב אמר בטלה מחלוקת, משום **דקסבר האחים שחלקו כיורשים הו** פירוש, אפילו לאחר שחלקו נשאר עליהם דין יורשים ולכן על שניהם לפרוע חוב אביהם, (דסובר "יש ברירה" דהיינו כשכל אחד נוטל חלקו נתברר שאותו החלק היה שלו מעיקרא (משעה שמת המוריש) ולא נצרכו לקנות זה מזה כלום).

לפי זה האם האח שהבי"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו _____
 והאם אחיו חייב לתת לו דוקא קרקע או שיכול לסלקו בממון (תוסי'). _____
 ואיך משמע כן בדברי רב (שם) _____.

ושמואל אמר ויתר, משום **דקסבר האחים שחלקו לקוחות** פירוש, כשחלקו הוי כמו שקנו זה מזה ולכן מעכשיו אין עליהם דין יורשים אלא דין לקוחות (דסובר "אין ברירה" דהיינו שמעיקרא היו הנכסים משותפים לכולם, וכל אחד קונה את חלקו מאחיו).

וכלוקח שלא באחריות דמי, ולכן האם האח שהבי"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו _____
 שאלת רשות: הנה במכירת קרקע אפילו אם לא כתוב מפורש בשטר שהמכירה היא באחריות, אנו אומרים "אחריות טעות סופר" פירוש שודאי מכרו באחריות, אלא שהסופר טעה ולא כתבו, א"כ קשה מדוע סובר שמואל דהם כלקוחות שלא באחריות הרי אחים שחלקו הוי ג"כ כמו מכירה (רשב"ם ב"ב) _____.

ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות, משום **דמספקא ליה אי כיורשין דמו אי כלקוחות דמו הלכך כיון שיש ספק נוטל רביע בקרקע ורביע במעות**

ביאור ספקו של רב אסי לפי לישנא קמא ברש"י

ולכן האם האח שב"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו	איזה דין יש לאחים שחלקו	
		לפי צד א'
		לפי צד ב'

לפי לשון זה ברש"י כמה מחלקו סובר רב אסי שהוא צריך להחזיר _____ ומדוע _____
 והאם הוא צריך להחזיר דווקא קרקע או שיכול לסלקו במעות _____
 שאלת רשות: מדוע יכול לסלקו במעות, והרי מה שנותן לו רביע הוא על הצד שיש להם דין יורשים, וא"כ היה צריך לתת לו דווקא קרקע (תוסי') _____
 פרש לפי לשון זה "כספים הרי הן כקרקע" (רש"י) _____.

ביאור ספקו של רב אסי לפי לישנא בתרא ברש"י

ולכן האם האח שב"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו	ולכן האם האח שב"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו	איזה דין יש לאחים שחלקו	
והאם הוא צריך להחזיר דווקא קרקע או שיכול לסלקו במעות			לפי צד א'
			לפי צד ב'

לפי לשון זה ברש"י ודאי צריך לתת לו מחצית חלקו, ורב אסי מסתפק האם צריך לתת לו קרקע או שיכול לסלקו במעות, ולכן כשהוא מחזיר לו חלקו, האם הוא נותן לו דווקא קרקע או אפילו מעות _____
 פרש לפי לשון זה "כספים הרי הן כקרקע" (רש"י) _____.

המשך בנא קמא דף ט' ע"א

סיכום דין "האחים שחלקו ונא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהן"

כמה נשאר לאח השני מחלקו	והאם הוא גובה קרקע או מעות	וכמה מחלקו הוא גובה	האם האח שהב"ח נטל חלקו חוזר וגובה מאחיו	
				לפי רב
				לפי שמואל
				לפי רב אסי
				ל"ק ברש"י
				ל"ב ברש"י

סיכום כמה יקבל כל אחד מהאחים בחלק הנשאר לאחר שהב"ח נטל חלקו של אחד מהן

כתוב בתוך כל משבצת למי שייך חלק זה האח שהב"ח נטל חלקו = אח א', והשני = אח ב'																								
לפי רב אסי	לפי שמואל	לפי רב																						
ל"ב ברש"י	ל"ק ברש"י																							
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">קרקע</td> <td style="text-align: center;">מעות</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>				קרקע	מעות		החלק שנטל הב"ח			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 66%;"></td> <td style="width: 33%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">או קרקע או מעות</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>			או קרקע או מעות		החלק שנטל הב"ח		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 100%;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>		החלק שנטל הב"ח	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>			החלק שנטל הב"ח	
קרקע	מעות																							
החלק שנטל הב"ח																								
או קרקע או מעות																								
החלק שנטל הב"ח																								
החלק שנטל הב"ח																								
החלק שנטל הב"ח																								

לאחר שהקשתה הגמ' על כל המהלכים בביאור דברי רב אסי "כספים הרי הן כקרקע" חוזרת הגמ' ומפרשת כמו מהלך א'

סק"מ: אלא מאי כספים הרי הן כקרקע, לענין מיטב, אי"כ איזו קושיא חוזרת.

מה מתרצת הגמ' _____

סיכום המהלכים לפרש את דברי רב אסי "כספים הרי הם כקרקע"

מדוע אי אפשר לפרש כן	פרש "כספים הרי הם כקרקע"	לגבי איזה ענין אמר את דבריו	
			לפי מהלך א'
ל"ק בגמ':			לפי מהלך ב'
ל"ב בגמ':			
	ל"ק ברש"י:		לפי מהלך ג'
	ל"ב ברש"י:		
			לפי מסקנת הגמ'

טבת תשע"ו

בבא קמא דף ט' ע"ב

סוגיא דהידור מצוה

אמר רבי זירא אמר רב הונא, במצוה עד שלישי פירוש: שעבור קיום מצוה, צריך לתת ממון עד שלישי.

שואלת הגמ'; **מאי שלישי**, באר את השאלה _____

אילימא שהכוונה היא **שליש ביתו**, פרש "שליש ביתו" (רש"י) _____

אלא מעתה יקשה **אי איתרמי ליה תלתא מצותא**, וכי **ליתיב לכוליה ביתיה** הרי זה לא יתכן.

באר "אי איתרמי ליה תלתא מצותא" _____

איך שייך לתרץ קושית הגמ', שאפילו אם נפרש "שליש ביתו" מכל מקום עבור שלשה מצוות לא יתחייב לתת כל ממונו (תוס') _____

ומדוע באמת אין לתרץ כן (שם) _____

לפי היוצא מהגמ' האם אדם חייב לתת כל ממונו כדי לקיים מצות עשה (תוס') _____

והאם שלישי כן חייב לתת (שם) _____

שים לב: הרשב"א כתב דכל זה הוא רק עבור מצות עשה משום שאינו עובר עליה אלא בשב ואל תעשה, אבל עבור מצות לא תעשה חייב אדם לתת אפילו כל ממונו כדי שלא לעבור אפילו על מצוה אחת.

אלא אמר ר' זירא, שהכוונה "במצוה עד שלישי" הוא **שבהידור מצוה** צריך להוסיף **עד שלישי במצוה**

מאיפה לומדים דין הידור מצוה (רש"י) _____

ומה הפירוש "עד שלישי במצוה":

לפי רש"י _____

לפי תוס' _____

בעי רב אשי, האם השליש שצריך להוסיף להידור מצוה, הוא **שליש מלגיו או שלישי מלבר**, תיקו

פרש: "מלגיו" _____ "מלבר" _____

ביאור הספק של רב אשי: מצוה שיכול לקנותה בששה כמה צריך להוסיף עבור הידור:

לפי הצד שהשליש הוא: מלגיו _____ מלבר _____

ומכיון שזה נשאר בספק איך נפסק להלכה (שו"ע או"ח סימן תרנ"ו) _____

במערבא אמרי משמיה דרבי זירא

איזה מקום נקרא "מערבא" _____ ומדוע נקרא כן _____

שמה שמוסיף להידור מצוה **עד שלישי**, הרי הוא **משלו**, פרש "משלו" (רש"י) _____

ומאיפה לומדים שאין מקבלים שכר מצוה בעולם הזה (שם) _____

כל מה שמוסיף **מכאן ואילך** משליש ומעלה, הוא **משל הקב"ה**

פרש "משל הקב"ה" (רש"י) _____

האם הוא מקבל על זה שכר רק בעולם הזה (תוס') _____

איזה חלק מהשכר הוא מקבל בעולם הזה (שם) _____

ומה נשאר לו לעולם הבא (שם) _____

טבת תשע"ו

בבא קמא דף ט' ע"ב

המשנה "כל שחבתי בשמירתו וכו'"

מתנ"י **כל שחבתי בשמירתו** פירוש, כל דבר שאני חייב לשומרו שלא יזיק **הכשרתי את נזקו**, אם הזיק, האחריות היא עלי ואני חייב לשלם (ברש"י יש ב' פירושים איך משמע כן) ויש פעמים שאע"פ שהכשרתי רק **במקצת נזקו**, מכל מקום **חבתי בתשלומי נזקו**, **כהכשר כל נזקו**.

דיני חיוב המכשיר נזקו

מהו הדין הנאמר כאן	פרש על פי רש"י	
		כל שחבתי בשמירתו
	לל"ק	הכשרתי את נזקו
	לל"ב	
ללא מפרש מהו המקרה ששה רק מקצת הנזק וחייב כל הנזק		הכשרתי במקצת נזקו
		חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו

נכסים שאין בהן מעילה, נכסים שהן של בני ברית, נכסים המיוחדים

הנכסים של מי צריכים להיות כן, של המזיק או של הניזק. _____
 שמה הדין אם הזקתי נכסים אלו (רש"י בתחילת ד"ה נכסים שאין בהם מעילה). _____
 ומה הדין אם הזקתי נכסים שיש בהן מעילה (רש"י) _____ ומנלן (שם) _____

סיכום הנכסים שאני חייב אם הזקתי אותם

מה זה בא למעט	באר מה הם	
		נכסים שאין בהם מעילה
		נכסים שהן של בני ברית
	עפ"י רש"י במשנתנו	נכסים המיוחדים

ובכל מקום חב המזיק אם הזיק את הנכסים הנ"ל

חוץ **מרשות המיוחדת** רק **למזיק**, שמה הדין אם הזיק שם _____ ומדוע (רש"י) _____
ורשות שהיא של הניזק והמזיק, בגמ' מפרש מה הדין אם הזיק ברשות זו.
כשהזיק, חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ
 מדוע הוצרך התנא לשנות דין זה, הרי כבר שנה זאת במשנה הראשונה (רש"י) _____

המשך בבא קמא דף ט' ע"ב

גמ' תנו רבנן, הא דשנינו במשנתנו כל שחבתי בשמירתו, הכשרתי את נזקו

שואלת הברייתא, כיצד, פירוש איזו שמירה נחשבת שמירה שלא כראוי שמחייבת אותי לשלם ומבארת הברייתא, שור ובור שמסרן הבעלים לחרש שוטה וקטן והזיקו, חייב המוסר לשלם מה שאין כן באש, שאם מסרה לחרש שוטה וקטן והזיקה, המוסר פטור.

סכס, לפי פירוש הברייתא באיזו שמירה שלא כראוי מיירי משנתנו _____
 ובאלו אבות נזיקין מיירי _____ ומה הדין באש אם מסרה לחש"ו והזיקה _____

שואלת הגמ' על דברי הברייתא, במאי עסקינן פירוש: באיזה מצב שמירה היו השור והבור והאש כשמסרן לחש"ו.
אילימא דמיירי בשור קשור ובור מכוסה, וממילא דכוותה גבי אש גחלת, א"כ קשה, מאי שנא הכא ומאי שנא הכא אלא אם נאמר שהברייתא מיירי בשור מותר ובור מגולה, וממילא דכוותה גבי אש שלהבת

א"כ קשה, וכי אפשר לומר "מה שאין כן באש" דפטור

והא אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו, שְׁמָה (רש"י) _____

אלא שמסר לו גחלת וליבה, מי ליבה _____ אבל מסר לו שלהבת חייב, מה הטעם שהמוסר חייב _____

מדוע א"א לתרץ דמיירי בשור מותר ובור מגולה ולכן חייב, ובאש גחלת ולכן פטור _____

סיכום קושית הגמ'

במאי עסקינן	איזו אש דומה לזה	ובמה זה דומה	מה קשה אם נאמר כן
אילימא בשור קשור ובור מכוסה			
אלא בשור מותר ובור מגולה			

מתרצת הגמ', לעולם מיירי בשור קשור ובור מכוסה, ודכוותה גבי אש גחלת

ודקא אמרת מאי שנא הכא ומ"ש הכא, על זה יש לתרץ ששור דרכיה לנתוקי, בור דרכיה לנתורי (לנפול) ולכן חייב
 האם דרכם לנתוקי ולנתורי מעצמם או על ידי החש"ו (רש"י) _____

ועיי מי נפתחו לבסוף _____ וא"כ מדוע המוסר חייב (רש"י) _____

משא"כ גחלת, כמה דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא ולכן מסירתו לחש"ו לא הוי פשיעה, ופטור

פרש "כמה דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא" _____

מדוע לא הוי פשיעה מה שהחש"ו יכולים ללבותו (רש"י) _____

מקשה הגמ', ולר' יוחנן דאמר לגבי "השולח את הבערה ביד חש"ו" שאפילו מסר לו שלהבת נמי פטור מדיני אדם
 לפי"ז באיזה אופן מיירי "משא"כ באש" לפי ר' יוחנן (רש"י) _____

וממילא דכוותה הכא, בשור מותר ובור מגולה, א"כ קשה מאי שנא הכא ומאי שנא הכא

מתרצת הגמ', התם, צבתא דחרש קא גרים, איפה _____

באר: "צבתא" (גירסת לייק ברש"י) _____ "צוותא" (גירסת לייב ברש"י) _____

פרש "צבתא דחרש קא גרים" (רש"י) _____

ולכן מה הדין באש _____

הכא (בשור ובור) לא צבתא דחרש קא גרים, ולכן מה הדין _____

ומדוע _____

המשך בבא קמא דף ט' ע"ב

ביאור הברייתא בענין שור ובור ואש שמסרן לחשי"ו

"מה שאין כן באש"		"שור ובור שמסרן לחש"ו חייב"		
ומדוע המוסר פטור	באיזה אש מיירי	ומדוע המוסר חייב	באיזה שור ובור מיירי	
				לפי ריש לקיש
				לפי ר' יוחנן

סיכום דין המוסר מזיק לחשי"ו

שור ובור		אש			
שור מותר ובור מגולה	שור קשור ובור מכוסה	שלהבת	גחלת		
				הדין	לפי ריש לקיש
כל שכן דגרי התיקא, כיון שאינם שאורים כלל				הטעם	
				הדין	לפי ר' יוחנן
	כיון שהנזק נעשה אל ידי החשי"ו		דארי דצנתא דחרש קא לרמ	הטעם	

טבת תשע"ו

בבא קמא דף ט' ע"ב - י' ע"א חברייטא ד"חומר בשור מבבור זכו"

תנו רבנן, חומר בשור מבבור פי', בשור יש חומרות שאין בבור, וחומר בבור מבשור פי' ובבור יש חומרות שאין בשור ומפרשת הברייתא, חומר בשור מבבור:

1. שהשור משלם את הכופר, על מה הוא משלם כופר.
 2. וחייב בשלשים של עבד, על מה הוא משלם שלשים של עבד.
 3. נגמר דינו אסור בהנאה, נגמר דינו של מי וְלָמָּה וְעַל מָה גּוֹמְרִים דִּינוֹ לְסָקִילָה (רש"י)
 4. ודרכו לילך ולהזיק, מה שאין כן בבור שאין בו חומרות אלו מדוע אין את ב' החומרות הראשונות בבור (רש"י)
- חומר בבור מבשור:

1. שהבור תחילת עשייתו לנזק, 2. ומועד מתחילתו שמיד בפעם הראשונה שהזיק משלם נזק שלם.
- מה שאין כן בשור שאין בו חומרות אלו.

חומר בשור מבאש פירוש בשור יש חומרות שאין באש, וחומר באש מבשור פירוש ובאש יש חומרא שאין בשור ומפרשת הברייתא, חומר בשור מבאש:

1. שהשור משלם כופר במועד שהרג אדם בן חורין, 2. וחייב בשלשים של עבד במועד שהרג עבד כנעני
 3. נגמר דינו לסקילה אסור בהנאה, 4. אם מסרו הבעלים לחרש שוטה וקטן והזיק, חייב
- מה שאין כן באש שאין בו חומרות אלו מדוע אין את ב' החומרות הראשונות באש (רש"י)

חומר באש מבשור:

1. שהאש מועדת מתחילתה שמיד בפעם הראשונה שהזיק משלם נזק שלם
- מה שאין כן בשור שאין בו חומרא זו.

חומר באש מבבור פירוש באש יש חומרות שאין בבור וחומר בבור מבאש ובבור יש חומרות שאין באש ומפרשת הברייתא, חומר בבור מבאש:

1. שתחילת עשייתו לנזק, 2. אם מסרו לחרש שוטה וקטן והזיק, חייב
- מה שאין כן באש שאין בה חומרות אלו

חומר באש מבבור:

1. שהאש דרכה לילך ולהזיק, 2. ומועדת לאכול בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה
- מה שאין כן בבור שאין בו חומרות אלו.

כל "שור" דקתני בברייתא לאיזה אב הכוונה (רש"י)

ואיך מוכח כן

המשך בנא קמא דף ט' ע"ב - י' ע"א

סיכום החומרות בשור בור ואש, שיש בזה מה שאין בזה

חומר	מה היא החומרא	ומדוע אין כן בשני
בשור מבבור	.1	
	.2	רש"י
	.3	
	.4	שאינו הולך ומטיק אלא מטיק במקומו
בור מבשור	.1	שהשור צריך מעשה נוסף כדי שטיק
	.2	
בשור מבאש	.1	
	.2	רש"י
	.3	
	.4	
באש מבשור	.1	
בור מבאש	.1	שהתורה מדברת כשהדליק אש זרשות וא"כ צריך מעשה נוסף כדי שטיק
	.2	
באש מבבור	.1	
	.2	תלמי בשני הפירושים שגמרי מהו הדבר שאינו ראוי לה

לכשנעיין בברייתא נמצא שלכל אב יש חומרא אחת המיוחדת רק לו, וגם קולא אחת המיוחדת רק לו כדלהלן

שור	חומרתו	קולתו
שור	חייב זמיתת ארץ	אינו מועד מתחילתו
בור	תחילת עשייתו לנצק	אין דרכו לילק אלהטיק
אש	חייב אפילו על אינו ראוי לה	מסח לחש"י פסור

טבת תשע"ו

בבא קמא דף י' ע"א

שקלא זטריא על חברייתא דיחומר בשור מבבור זכו"

מקשה הגמ' וליתני בברייתא חומר נוסף בשור מבבור
שהשור חייב בו הכתוב את הכלים אם שיברן בנגיחה, או בבעיטה שהיא תולדה דקרן
מה שאין כן בבור, שמה דין כלים בבור ומנלן _____
מתרצת הגמ', הא מני ר' יהודה היא, דמחייב על נזקי כלים בבור, איך מתורצת בזה הקושיא _____
מקשה הגמ', אי ר' יהודה אימא סיפא, חומר באש מבבור, שהאש דרכה לילך ולהזיק, ומועדת לאכול בין דבר
הראוי לה ובין דבר שאין ראוי לה וכו', מהו הדבר שראוי לאש _____
ומה נחשב אינו ראוי לאש לפי מה שהבינה הגמ' עכשיו _____ ומדוע (רש"י) _____
לפי זה איזה דין נאמר ב"מה שאין כן בבור" _____
ולכן האם אפשר לאוקמי הברייתא אליבא דר' יהודה _____ ומדוע _____
ולכן חוזרת בה הגמ' ואומרת אלא לעולם רבנן היא, א"כ איזו קושיא חוזרת (רש"י) _____
מתרצת הגמ', תנא התנא חלק מהחומרות ושייר חלק מהם, איזו חומרא שייר _____
מקשה הגמ', מאי שייר, דהאי שייר, פרש: "מאי שייר" _____ "דהאי שייר" _____
ומדוע מוכרחים לומר ששייר עוד _____
מתרצת הגמ', שהתנא שייר גם טמון, באיזה "חומר" שייר התנא טמון (רש"י) _____
מה המקרה של טמון שהביא רש"י: בשור _____ בבור _____
כתבו התוס' על המקרה שהביא רש"י בבור, שרש"י "לא דק", מדוע אין זה מדויק _____
אלא מהו המקרה שבור חייב בטמון (רש"י לקמן דף כו. ד"ה שכן ישנו בבור) _____
מנלן שאש פטור על הטמון (רש"י) _____
הגמ' מנסה לחזור ולתרץ את הברייתא גם אליבא דר' יהודה:
איבעית אימא לעולם ר' יהודה וכו', א"כ איזה קושיא חוזרת _____
מה מתרצת הגמ' _____
מדוע ליחכה נירו וסכסכה אבניו הוי דבר שאינו ראוי לאש (רש"י לעיל דף ו. סוף ד"ה לאתויי) _____
"מה שאין כן בבור", באר מדוע (רש"י ד"ה דש בנירו בסופו ועי' תוס' ד"ה ליחכה) _____
סכס, מה הוא הדבר שאינו ראוי לאש _____
אם הברייתא היא: אליבא דרבנן _____ אליבא דר' יהודה _____

סיכום שני המהלכים בגמ' עד כאן

מה מתרצת הגמ'	מה קשה אם הברייתא היא	
		אליבא דרבנן
		אליבא דר' יהודה

המשך בבא קמא דף י' ע"א

הקדמה להמשך דברי הגמ':

דיני שור פסולי המוקדשין (על פי רש"י ד"ה שור פסולי המוקדשין):

באר מה הם "פסולי המוקדשין"

מה צריך לעשות בכדי שיהיה מותר ליהנות מהם _____ ואז איזו הנאה מותר ליהנות מהם _____

אבל יש הנאות שנאסרו בפסוה"מ אע"פ שנפדו, והם נלמדים מהפסוק "כִּרְקַבְּכָל אֶת נִפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאֶכְלֶתָ בְּשָׂר וְגו'"

איזו הנאה ממעטים מ: "תִּזְבַּח" _____ "וְאֶכְלֶתָ" _____ "בְּשָׂר" _____

דיני המזיק להקדש או לפסולי המוקדשין

ומנלן	מה הדין		
		לשור הקדש	שור שהזיק
		לשור פסוה"מ שנפדה	
		לשור הקדש	בור שהזיק
		לשור פסוה"מ שנפדה	

מה לומדים מ"יְהִי לֹ"י שכתוב:

בשור _____ בבור _____

מתקיף לה רב אשי, על איזה תירוץ מקשה רב אשי _____

ליתני בברייתא **חומר נוסף בשור מבבור**, שהשור חייב בו שור פסולי המוקדשין, מה שאין כן בבור

האם איירי בשור פסולי המוקדשין שנפדה או שלא נפדה _____

מדוע מוכרחים לומר כן _____

אי אמרת בשלמא שהברייתא **רבנן היא**, אפשר לתרץ **דאידי דשייר הך**, את מי (רש"י) _____

שייר נמי הך, את מי _____

אלא אי אמרת שהברייתא **ר' יהודה היא**, הרי א"א לתרץ תנא ושייר, דא"כ יהיה קשה **מאי שייר דהאי שייר**

ומדוע אי אפשר לתרץ דשייר כלים וטמון (רש"י) _____

מתרצת הגמ', שאפשר לומר לר' יהודה **ששייר דש בנירו**, משום איזה מזיק חייב "דש בנירו" (רש"י) _____

ב"חומר" של מי ממי היה התנא יכול להוסיף "דש בנירו" _____ ומדוע "מה שאין כן בבור" (שם) _____

דוחה הגמ' תירוץ זה, **אי משום דש בנירו**, לאו שירא הוא, מדוע _____

למסקנת הגמ', הברייתא אליבא דמן _____ ומדוע א"א לאוקמה אליבא דר"י _____

סיכום החומרות ששייר התנא של הברייתא

האם יש חומרא זו		החומרא ששייר	
אליבא דר' יהודה	אליבא דרבנן		
			בשור מבבור
			בשור מבאש
			בבור מבאש

שבט תשע"ו

בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

שנינו במשנתנו, **"הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו"**
תנו רבנן, הא דשנינו **הכשרתי מקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו**, כיצד באיזה מקרה מיירי
מבארת הברייתא, דמיירי במקרה של אדם **החופר בור בעומק תשעה טפחים, ובא אחר והשלימו לעשרה** טפחים,
שהאחרון חייב אע"פ שעשה רק מקצת נזקו, מדוע זה רק מקצת נזקו _____
לפי הבנת הגמ' עכשיו, האם **"האחרון חייב"** רק על מיתה או גם על נזקין (רש"י) _____
לכן אומרת הגמ', **ודלא כרבי**, דהיינו, דמשנתנו היא דלא כרבי
דתניא, החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה, בין מת בו השור בין הוזק, **האחרון חייב**, זו היא דעת חכמים
רבי אומר, אחר אחרון למיתה, אחר שניהם לנזקין
פרש: **"אחר אחרון למיתה"** (רש"י) _____ **"אחר שניהם לנזקין"** (רש"י) _____

סיכום דין **"החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה"**

אם הוזק בו השור		אם מת בו השור		
והטעם	מי חייב	והטעם	מי חייב	
				לפי רבנן
זפרק הפרה ילפין אקראי				לפי רבי
		(רש"י)		

סכס, במה משנתנו היא **"דלא כרבי"** _____
רב פפא אמר, שמשנתנו דתני שחייב על מקצת נזקו, כהכשר כל נזקו, מיירי **למיתה**, שמי מת _____
ודברי הכל היא, מדוע אם איירי במיתה אפשר לאוקמי משנתנו גם אליבא דרבי _____
מדוע הגמ' לא רצתה לאוקמי כרב פפא (תוס' ר"פ) _____
ומדוע רב פפא סובר שאפשר לומר כן (שם) _____
סכס **"הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו"**
באיזה מקרה של מקצת נזקו מיירי _____
והאם מיירי כשהשור מת או גם כשהוזק: _____
אם משנתנו היא: רק אליבא דרבנן _____ גם אליבא דרבי _____
איכא דאמרי, שהגמ' שואלת **לימא דלא כרבי**, ועל זה **אמר רב פפא וכו'**
במה שונה האיכא דאמרי מלישנא קמא _____
סכס, האם משנתנו היא **"דלא כרבי"** או **"לדברי הכל"**: _____
ללישנא קמא, לפי החולקים על רב פפא _____ לפי רב פפא _____
לפי האיכא דאמרי _____

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

מתקיף לה רבי זירא, ותו ליכא עוד מקרה שהכשיר רק מקצת נזקו, ואעפ"כ חייב לשלם את כולו

והא איכא, מסר שורו לחמשה בני אדם, ופשע בו אחד מהן, מה היתה פשיעתו (רש"י)

והזיק, מי הזיק, מי חייב, מי חייב

ומדוע סבר ר' זירא שזה נחשב רק מקצת נזקו

מתרצת הגמ', דממה נפשך א"א לאוקמי משנתנו במקרה זה, משום דהיכי דמי

אילימא דבלאו איהו לא הוה מינטר, פשיטא, שמה

דאיהו קעביד, ולכן האם אפשר לומר דזהו ציור של "מקצת נזקו"

ומדוע

ברש"י בד"ה פשיטא (דף י'): כתב וזה לשונו "ולא דמי להשלים בור לעשרה וכו'"

מה היה קשה לרש"י

ומה הוא מתרץ

אלא דבלאו איהו נמי מינטר, א"כ מאי קעביד, ולכן מה דינו (רש"י)

ומה הטעם שהוא פטור לגמרי (רא"ש)

סכס את תירוץ הגמ' על קושית רבי זירא

התוס' בד"ה ותו ליכא הקשו, וז"ל: וא"ת, נהי נמי דאיכא טובא, אטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל.

באר את הקושיא

ומה מתרצים התוס'

מדוע זה דוחק לאוקמי דלא כרבי

ומה תירצו השיטמ"ק (ד"ה וההגהה בשם תלמידי הר"י) והתו"ח על קושית התוס'

מתקיף לה רב ששת, והא איכא מקרה נוסף שעשה רק מקצת נזקו ואעפ"כ חייב על כולו, והוא המרבה בחבילה

פרש "מרבה בחבילה" (רש"י)

במקרה זה, מי עשה רק מקצת נזקו ואעפ"כ חייב על כולו

מדוע סבר רב ששת שזה רק מקצת נזקו

מתרצת הגמ', היכי דמי, אי דבלאו איהו לא אזלא, פשיטא, אלא דבלאו איהו אזלא, מאי קא עביד

סכס, מי חייב באופן "דבלאו איהו לא אזלא" ומדוע

ומי חייב באופן "דבלאו איהו אזלא" ומדוע

מתקיף לה רב פפא, והא איכא מקרה נוסף: הא דתניא, חמשה שיסבו על ספסל אחד וכו' האחרון חייב

ואמר רב פפא, דמיירי כגון פפא בר אבא שהיה בעל בשר

שאלת רשות: ואמר רב פפא, כגון פפא בר אבא, מדוע נקט "כגון פפא בר אבא" (תוס' דף י' ד"ה כגון פפא בר אבא)

לפי הרשב"ם

לפי רבינו תם

מדוע סבר רב פפא שזה נחשב רק מקצת נזקו

מה מתרצת הגמ' על קושית רב פפא

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

מקשה הגמ', **סוף סוף, מתניתא היכא מתרצא**, איזו ברייתא (רש"י) _____
 שמה קשה על הברייתא _____
 מדוע לא הקשתה כן הגמ' לעיל על "מסר שורו" ועל "מרבה בחבילה" (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', **לא צריכא** הברייתא לומר שהאחרון חייב, אלא במקרה **דבלאו איהו** (האחרון) **הוי מיתבר** מחמת
 הראשונים **בתרי שעי, והשתא** כשבא האחרון וישב עליו **איתבר בחדא שעה**
 לפי שלב זה בגמ', האם הספסל היה נשבר בלעדי האחרון _____ בכמה זמן _____
 ואעפ"כ מי חייב _____
 והטעם, משום **דאמרי ליה** הראשונים לאחרון **אי לאו את** (אם אתה לא היית מתיישב) **הוי יתבינן טפי פורתא וקיימין**
 ואז האם הספסל היה נשבר _____ ומאחר שהספסל נשבר מי נחשב השובר _____
 רש"י בד"ה דבלאו איהו וכו' כתב וז"ל "ומיהו בהדי ההיא דחופר בור לא מצי למיתנייה וכו'"
 מה היה קשה לרש"י _____
 ומה הוא מתרץ _____
 מקשה הגמ', **ולימא להו** האחרון לראשונים, **אי לאו אתון, בדידי** (בגללי לבד) **לא היה מיתבר**
 לפי טענתו מה היה על הראשונים לעשות (רש"י) _____
 וכיון דלא עשו כן, מי צריך להיות חייב (שם) _____ ומי חייב לפי מה דתני בברייתא _____

שאלת רשות:

אם נאמר שהאחרון יכול לפטור עצמו בטענת "בדידי לא הוי מיתבר" א"כ מדוע בחופר בור ט' ובא אחר
 והשלימו לי האחרון חייב, הרי גם הוא יכול לטעון שמהטפח שלו לבד לא היה מת (רש"י) _____

מתרצת הגמ', דאין הכי נמי, במקרה שהאחרון בא וישב על הספסל כולם יהיו חייבים
ולא צריכא הברייתא לומר שהאחרון חייב, אלא במקרה **דבהדי דסמיך בהו תבר**
 באר מה היה המקרה _____
 האם הספסל היה נשבר בלעדיו (רש"י) _____ ולכן מי חייב _____
 מקשה הגמ', א"כ **פשיטא**, שמה _____ ומדוע _____
 מתרצת הגמ', שהחידוש הוא **דמהו דתימא כחו לאו כגופו דמי**, וא"כ מה יהיה הדין של האחרון _____
קמ"ל הברייתא **דכוחו כגופו דמי, דכל היכא דגופו תבר כוחו נמי תבר**, ולכן מי חייב _____

סיכום שקו"ט דגמ' לבאר הברייתא של חמשה שישבו על ספסל אחד

מה החידוש בזה שהאחרון חייב	והטעם	מי חייב	המקרה	
			דבלאו איהו (האחרון) הוי מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה	לפי התירוץ בהו אמינא
				לפי הדיחוי
			דבהדי דסמיך בהו תבר (ובלאו איהו לא אתבר כלל)	למסקנת הגמ'

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

סיכום הדינים היוצאים מסוגיא דספסל

באופן	מי חייב	והטעם
לא איתבר כלל		
נמי איתבר		
הוי מיתבר בתרי שעי וכו'		
שלא ישב אלא נסמך עליהם (ובלאו איהו לא איתבר)		

מקשה הגמ'; **ותו ליכא** עוד מקרה שעשה רק מקצת נזקו וחייב כהכשר כל נזקו
והא איכא הא דתניא, הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות, בין הכוהו כולם בבת אחת, בין הכוהו בזה אחר זה, ומת, כולן פטורים, ר' יהודה בן בתירא אומר שאם הכוהו בזה אחר זה, האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו.

סיכום דיני הברייתא ד"הכוהו עשרה בני אדם"

בזה אחר זה		בבת אחת		
איך דורשים "כל נפש"	הדין	והטעם	הדין	
				לפי רבנן
רש"י				לפי ר"י בן בתירא
שם		רש"י		

האם הקושיא היא מדברי רבנן או מדברי ר' יהודה בן בתירא _____
 מתרצת הגמ', דהברייתא אינה מעמידה משנתנו במקרה זה, משום **דבקטלא לא קמיירי**
 במיתה של מי לא מיירי משנתנו _____
פסק: ואיבעית אימא בפלוגתא לא קמיירי ולא והא אוקמינן דלא כרבי דלא כרבי וכרבנן מוקמינן כר' יהודה בן בתירא ולא כרבנן לא מוקמינן.
 "דלא כרבי וכרבנן מוקמינן", מדוע (רש"י) _____
 סכס, לפי ר"י בן בתירא בהכוהו עשרה בני"א בזה אחר זה, האם הוי מקצת נזקו _____
 ומדוע לא תני בברייתא מקרה זה: _____
 לפי תירוץ א' _____
 לפי האיבעית אימא _____

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

סיכום אופני "מקצת נזקו" שבסוגייתנו

מדוע לא מוקמין משנתנו באופן זה	באר המקרה	
(השדה מושלם)		האופן דתני בברייתא
		מתקיף לה רבי זירא
		מתקיף לה רב ששת
		מתקיף לה רב פפא
תירוץ א':		והא איכא הא דתניא
תירוץ ב':		

בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

סוגיית בעלים מטפלין בנבילה

שנינו במשנתנו, "הכשרתי במקצת נזקו **חבתי בתשלומי נזקו** כהכשר כל נזקו"

מד"קת הגמ', **חבתי בנזקו לא קתני, אלא בתשלומי נזקו**

מה היה משמע אילו קתני "חבתי בנזקו" (רש"י) _____

ומה משמע מהא דקתני "חבתי בתשלומי נזקו" (רש"י) _____

מה הדין שנאמר בזה (שם) _____

תנינא, להא דתנו רבנן, פרש (רש"י לקמן דף י"ד:) _____

דתני בברייתא, "**תשלומי נזק**", **מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה**

מה הפירוש "מטפלין בנבילה" לפי שלב זה בגמ' (רש"י) _____

שואלת הגמ', **מנא הני מילי** שהבעלים מטפלין בנבילה

אמר ר' אמי, דאמר קרא לגבי אדם דאזיק שור "**מכה נפש בהמה ישלמנה**"

אל תקרי ישלמנה אלא ישלמנה, מה המשמעות של "ישלמנה" (תוס') _____

ומדוע אל תיקרי כן (שם) _____

ומה המשמעות של "ישלמנה" (רש"י) _____

רב כהנא אמר, שזה נלמד **מהכא**, לאיזה דין מביא רב כהנא מקור _____

שכתוב בפרשת ש"ש "**אם טרף יטרף וביאהו עד, הטרפה לא ישלם**" ודרשינן **עד טרפה ישלם, טרפה עצמה לא ישלם**

פירוש הפסוק "**אם טרף יטרף וביאהו עד הטרפה לא ישלם**"

מה הדין שנאמר כאן	פסק	נקד	האם איירי שנטרפה באונס או בפשיעה	
	יביאהו עד הטרפה לא ישלם	עד		לפי פשוטו
	יביאהו עד הטרפה הטרפה לא ישלם	עד		לפי דרשת רב כהנא

חזקיה אמר מהכא, שנאמר בשור המועד שנגח שור "**והמת יהיה לו**", היינו **לניזק** (בהמשך הגמ' יתבאר הלימוד).

וכן תנא דבי חזקיה, והמת יהיה לו לניזק, אתה אומר שהנבילה **לניזק או אינו אלא למזיק, אמרת לא כך היה**

פרש "אמרת לא כך היה" (תורת חיים) _____

שואלת הגמ', **מאי לא כך היה, אמר אביי אי ס"ד נבילה דמזיק הויה, ליכתוב רחמנא רק "שור תחת השור"**

ולישתוק, ממה היה הפסוק צריך לשתוק _____

ואיך היינו יודעים מ"שור תחת השור" שהנבילה למזיק (רש"י) _____

ומאחר שמ"שור תחת השור" כבר יודעים שהנבילה למזיק, א"כ "**והמת יהיה לו**" **למה לי**

שמע מינה ש"המת יהיה לו" בא לומר שהנבילה **לניזק**, והמזיק ישלם רק את המותר.

סכס, מדוע אי אפשר לומר שהפסוק בא לומר שהנבילה למזיק _____

אלא מה כן בא הפסוק ללמד _____

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

שאלת הקדמה להבנת הצריכותא: האם הדין ד"בעלים מטפלין בנבילה" הוא לטובת המזיק או הניזק
 וצריכא, את מה _____

דאי כתב רחמנא רק "מִכָּה בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה", הייתי אומר שרק שם הקילה התורה על המזיק, משום דלא שכיחא
 מה לא שכיח (רש"י) _____ ובמה התורה הקילה עליו _____

אבל טרפה דשכיחא, אימא לא, מה לא _____

צריכא, את איזה פסוק _____

ואי אשמועינן רק טרפה, הייתי אומר משום דממילא, מדוע "טריפה" נחשב היזק דממילא (רש"י) _____

אבל "מִכָּה בְּהֵמָה" דבידים, אימא לא, אלא של מי הנבילה _____

ואי אשמועינן רק הני תרתי, הייתי אומר הא ("מכה בהמה") משום דלא שכיחא, והא (טריפה) משום דממילא
 אבל "וְהֵמֶת יִהְיֶה לוֹ" דמשתעי בשור מועד שנגח, דשכיחא ובידים, בידידים של מי (רש"י) _____

אימא לא על הניזק לטפל בנבילה אלא על המזיק _____

ואי אשמועינן רק "וְהֵמֶת יִהְיֶה לוֹ", הייתי אומר משום דממונא קא מזיק, אבל הכא, איפה _____

דבגופא מזיק, אימא לא, מדוע שומר שכר נחשב שהזיק בגופו (רש"י) _____

צריכא את כל השלשה פסוקים לומר שהנבילה של הניזק _____

סיכום הפסוקים שמהם לומדים ש"בעלים מטפלין בנבילה" והצריכותא

מאיזו סיבה הייתי אומר שרק בזה הקילה התורה על המזיק	באיזה מזיק מיירי	מנא הני מילי		
		איך דורשין את הפסוק	הפסוק	
				לפי ר' אמי
				לפי רב כהנא
				לפי חזקיה

אמר ליה רב כהנא לרב, אלא טעמא, שְׁמָה _____

הוא רק משום דכתב רחמנא "וְהֵמֶת יִהְיֶה לוֹ", הא לאו הכי, בלי איזה פסוק _____

הוה אמינא נבילה דמזיק הווא, וכי אפשר לומר כך, השתא, אי אית ליה לדידיה, למי _____

כמה טריפות כשיעור כל דמי נזקו, יהיב ליה, ומנין לומדים זאת _____

דידיה, של מי _____ מבעיא, שְׁמָה _____

סיכום קושית רב כהנא: מה לומדים מ"והמת יהיה לו" _____

והרי דין זה אנו יודעים כבר מאיזה פסוק _____

ואיך (באר את הק"ו) _____

מתרצת הגמ', לא נצרכא, את איזה פסוק _____

אלא ללמדנו לפחת נבילה, פרש "פחת נבילה" _____

שמי מפסיד את הפחת נבילה _____ ואיך לומדים זאת מ"והמת יהיה לו" _____

מה הפירוש "בעלים מטפלין בנבילה" לפי מסקנת הגמ' _____

סיכום קושית רב כהנא והתירוץ

האם דין זה כבר נלמד מ"שיב"	מה לומדים מ"והמת יהיה לו"	
		לפי הבנת הגמ' בקושיא
		לפי התירוץ

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

לימא, 'פחת נבילה' אם המזיק מפסיד אותה או הניזק, מחלוקת תנאי היא

דתנאי, מה שכתוב בפרשת ש"ש "אם טרף יטרף וביאהו עד", פי, יביא עדים שנטרפה באונס ופטור, זו דעת ת"ק

אבא שאול אומר יביא עדודה לבי"ד, פרש "עדודה" (רש"י)

באיזה פסוק מצאנו את הלשון "עד" במשמעות זו (רש"י)

ביאור דברי תנא קמא ואבא שאול

	האם איירי שנטרפה באונס או בפשיעה	נקד "עד"	פרש "יביאהו עד"	מהו הדין שכתוב כאן
לפי תנא קמא				
לפי אבא שאול				זוהו הנידון סולא יתעל להלן

מאי לאו דת"ק ואבא שאול בהא קמיפלגי, דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי, מי סובר כן

ומר סבר פחת נבילה דמזיק הוי, מי סובר כן

ביאור דברי אבא שאול לפי מהלך זה בגמ' (על פי רש"י)

	האפשרויות לפרש "יביא עדודה לבית דין"	לפי זה מה הדין שדורש אבא שאול מהפסוק	האם אפשר לפרש כן ואם לא, מדוע
	דאיירי שנטרפה באונס וצריך להביא את הנבילה לבית דין לשומה בכדי לשלם		
	דאיירי שנטרפה בפשיעה ויביא הנבילה לבית דין לשומה כמה שוה:	בשעת העמדה בדין	
		בשעת מיתה	

דוחה הגמ', לא, שאין הכרח לומר שחולקים בפחת נבילה, דאפשר לומר דכולי עלמא פחת נבילה דניזק

והכא ת"ק ואבא שאול, בטורח נבילה קמיפלגי, פרש "טורח נבילה" (רש"י)

מי סובר דטורח נבילה הוא על: הניזק. המזיק.

שקוי"ט דגמ' לפרש במה חולקים ת"ק ואבא שאול

	לפי תנא קמא		לפי אבא שאול		במה חולקים ת"ק ואבא שאול
	למי/ על מי הוא	אין מוכח שסובר כן	למי/ על מי הוא	אין משמע כן בדבריו	
לפי ההו"א מאי לאו בהא קמיפלגי					
לפי הדיחוי לא, דכ"ע דניזק וכו'					

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

והתניא (בניחותא), אחרים אומרים, מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו, ת"ל "פֶּסֶף יָשִׁיב לְבַעְלָיו וְהִמָּת"'

לפי זה על מי מוטל לטרוח בנבילה
 מדוע הביאה הגמ' ברייתא זו כאן

סיכום דין "טורח נבילה"

ומנין	על מי מוטל הטורח	
		לתנא קמא
		לאבא שאול
		לאחרים

אמר ליה אביי לרבא, האי טורח נבילה דתני בברייתא שהוא על המזיק, היכי דמי

אילימא דבבירא שויה זוזא, ואגודא שויה ארבע, פרש: "בירא" _____ "אגודא" (רש"י) _____

מדוע על שפת הבור הנבילה שוה יותר _____

א"כ כי טרח, בדנפשיה טרח, מדוע הטירחה היא לטובת עצמו (רש"י) _____

באר את הקושיא (שם) _____

ביאור המקרה שעל זה הקשה אביי "כי טרח בדנפשיה טרח"

שור שוה 10 זוז שנפל לבור ומת		
כמה ישלם	כמה שוה הנבילה	
		כשהיא נמצאת בתוך הבור
		כשהיא על שפת הבור

אמר ליה רבא, לא צריכא התורה לומר שהטורח על המזיק, אלא במקרה דבבירא שויה זוזא, ואגודא נמי שויה זוזא

שואלת הגמ', ומי איכא כהאי גוונא, מדוע תמוה שיהיה מקרה כזה _____

משיבה הגמ', אין, דהא אמרי אינשי, כשורא במתא בזוזא, כשורא בדברא בזוזא

פרש: "כשורא" (רש"י) _____ "במתא" _____ "בדברא" (רש"י) _____

באיזה מקום צריכה הקורה להיות יותר בזול _____

ומדוע _____

והאם באמת היא נמכרת שם יותר בזול _____

לפי"ז האם יכול להיות שהנבילה תימכר באותו מחיר בין בתוך הבור ובין על שפת הבור _____

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

למדנו לעיל שבנזקין הנבילה שייכת לניזק, עכשיו דנה הגמ' למי שייכת הנבילה, בגנב וגזלן ובשואל.

אמר שמואל, אין שמין לא לגנב ולא לגזלן, אלא לנזקין

את דעתם של מי מביא שמואל כאן (רש"י)

מה ההכרח של רש"י לפרש כן

פרש "אין שמין לא לגנב ולא לגזלן" (שם)

מאיפה לומדים שאין שמין: לגנב (תוס') _____ לגזלן (שם)

הערה: כתב רש"י וז"ל: אלא לנזקין שמין, כדכתיב **וְהָיָה לְךָ**, וצ"ע דהרי דין זה נלמד מ"ישיב" (עין פנ"י)

ואני אומר, אף לשואל, ואבא מודה לי, מי זה "ואני" _____ ומי הוא "אבא" (רש"י)

איבעיא להו, האם הכי קאמר שמואל, אף לשואל 'שמין', לפי זה על מה קאי "אף לשואל" (רש"י)

או דלמא ה"ק, ואני אומר אף לשואל 'אין שמין', לפי זה על מה קאי "אף לשואל" (רש"י)

ת"ש לפשוט את האיבעיא ממעשה שהיה, **דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה**, מה זה נרגא

תברה השואל (בפשיעה, ולא שמתה מחמת מלאכה), **אתא** השואל **לקמיה דרב** לשאול מה דינו

אמר ליה רב לשואל, זיל שלים ליה למשאל **נרגא מעליא** ואת השברים קח לעצמך

שמע מינה שרב סובר שלשואל **אין שמין**, איך אפשר לפשוט מזה מה דעת שמואל

דוחה הגמ', **אדרבה** ממעשה זה אפשר להוכיח להיפך

מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב, וכי **דינא הכי**, שְׁמָה _____

ושתיק, מה רואים מזה שרב שרק שתק

שמע מינה שרב סובר שלשואל **שמין**, וממילא מוכח שגם שמואל סובר כן.

סיכום ההוכחה מהי דעת רב ושמואל בשואל מהמעשה ד"ההוא גברא"

באר את ההוכחה	מה מוכיחה הגמ' ממעשה זה	
		לפי ההו"א
		לפי המסקנא

איתמר, אמר עולא א"ר אלעזר, שמין לגנב ולגזלן, רב פפי אמר אין שמין

והלכתא, אין שמין לא לגנב ולא לגזלן, אבל לשואל שמין, כדרב כהנא ורב אסי.

סיכום השיטות בסוגייתנו

אליבא דהלכתא	לפי רב פפי	לפי עולא אמר ר' אלעזר	לפי רב ושמואל	
				האם שמין לגנב ולגזלן
		אין מוכר זמא אין מוכר שזמין לזב זלמא כ"ש שזמין זלמא		האם שמין לשואל

ב"ק דף י"א ע"א

חקדמה לסוגיא דשליא

דיני טומאת לידה באשה וימי טהרתה

א. כתוב בתורה בפרשת תזריע (ויקרא י"ב, ב' - ד') "אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וְטִמְאָה שְׁבַע יָמִים וְגו' וְשִׁלְשָׁתִּים יוֹם וְשִׁלְשָׁתִּים יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה וְגו'" פירוש: אשה היולדת זכר הרי היא טמאה 7 ימים מיום הלידה (ויום הלידה בכלל), לאחר ימי טומאה אלו יש לה 33 ימי טהרה, כלומר ימים שבהם אפי' ראתה דם אינה טמאה (מכל מקום בימים אלו אסורה בתרומה וקדשים ולהכנס לבית המקדש).

ב. "וְאִם נִקְבָּה תֵּלַד וְטִמְאָה שְׁבַע יָמִים כַּנְּדָתָהּ, וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשִׁשִּׁים יָמִים תֵּשֵׁב עַל דָּמֵי טְהָרָה" (שם ה') פירוש: אשה היולדת נקבה הרי היא טמאה 14 ימים (ויום הלידה בכלל), לאחר ימים אלו יש לה 66 ימי טהרה כנ"ל.

ג. "וּבְמִלֵּאת יָמֵי טְהָרָה לְבֵן אוֹ לְבַת תִּבְיָא כְּכֹשׁ בֶּן שָׁנָתוֹ וְגו'" (שם ו' - ח') פירוש: לאחר 33 ימי טהרה של יולדת זכר, שהם 40 יום מהלידה, ולאחר 66 ימי טהרה של יולדת נקבה, שהם 80 יום מהלידה, עליה להביא קרבן יולדת ולאחמ"כ מותרת בתרומה ובקדשים ולהכנס לבית המקדש.

ד. זמן הלידה נקבע לפי הזמן שבו יצא ראשו או רובו של הולד, דהיינו ולד שיצא ראשו או רובו לפני השקיעה הרי אמו טמאה מיד, ומתחילה למנות את ימי הטומאה באותו יום, ואפי' אם שאר הולד יצא לאחר השקיעה.

ה. אשה שהפילה את הולד ואין ידוע אם היה זכר או נקבה הולכים לחומרא לכל הצדדים, דהיינו שיש לה 14 ימי טומאה כיוולדת נקבה, אבל אין לה ימי טהרה אלא עד יום הארבעים כיוולדת זכר, נמצא שיש לה בסה"כ 26 ימי טהרה.

ו. אשה שהפילה "שליא", שהוא כמין לבוש שהולד שוכב בתוכו, אע"פ שאין רואים בה וְלַד, טמאה, משום שאין שליא בלא וְלַד אלא שנימוח בתוכה, ודינה לענין ימי טומאה וטהרה כדלעיל בסעיף ה'.

דיני השוחט בהמה ונמצא בתוכה ולד (בן פקועה)

א. בהמה שנשחטה ונמצא בתוכה וְלַד בין חי בין מת (והוא הנקרא בן פקועה), הרי הוֹלַד מותר באכילה בלא שחיטה, משום ששחיטת האם מתרת את הוֹלַד, דין זה נלמד מפסוק "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרִסְתָּ פְּרִסָּה וְשִׁסְעַת שְׁסַע שְׁתֵּי פְּרִסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה בְּבִהֶמָה אֲתָה תֹאכְלוּ" (דברים י, 1).

ב. אם הוֹלַד הוציא יד או רגל קודם שחיטת האם, הרי אותה היד או הרגל אסורים באכילה, וכל שאר הגוף מותר באכילה כנ"ל.

ג. אם הוֹלַד הוציא ראשו או רובו קודם השחיטה, הרי כל הוֹלַד אסור באכילה עד שישחט שאינו נותר ע"י שחיטת האם, דכיון שהוציא ראשו או רובו הרי הוא כְּלוּד לפני השחיטה.

דיני ספקות

א. ספק דאורייתא לחומרא' דהיינו שאם יש ספק בדבר שאיסורו מן התורה הולכים לחומרא.
ב. ספק ספיקא לקולא' דהיינו שאם יש ספק ספיקא אפילו באיסור דאורייתא הולכים לקולא.

שבט תשע"ו

בבא קמא דף י"א ע"א
שאלות הקדמה לסוגיא דשליא

דיני טומאת לידה באשה וימי טהרתה

לפי"ז כמה ימי טהרה יש לה	באיזה יום נגמרים ימי טהרתה	מאיזה יום מתחילים ימי טהרתה	כמה ימי טומאה מונין לה	
				יולדת זכר
				יולדת נקבה
				מפלת ספק זכר או נקבה

איזה חלק מהולד צריך לצאת, כדי שאמו תיטמא טומאת לידה _____
 אשה המפלת שליא ואין ניכר בה ולד, האם היא טמאה _____ ומדוע _____
 כמה ימים מונין לה: לימי טומאה _____ לימי טהרה _____ והטעם _____

דיני השוחט בהמה ונמצא בתוכה זלד (בן פקועה)

בהמה שנשחטה ויש בתוכה ולד, האם הולד צריך שחיטה _____
 על ידי מה הותר הולד באכילה _____
 ומאיפה לומדים דין זה _____

דיני בן פקועה

ולכן מה דין החלק שנשאר בפנים	האם הוא נחשב כילוד	אם הוציא העובר קודם השחיטה
		יד או רגל
		ראשו או רובו

דיני ספקות

בספק דאורייתא, האם הולכים לחומרא או לקולא: כשיש ספק אחד _____ כשיש ספק ספיקא _____

בס"ד

שבט תשע"ו

בבא קמא דף י"א ע"א
המימרות דעולא אמר רבי אלעזר
סוגיא דשליא

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, שליא של אשה, שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני

מה אנו מסתפקים במקרה זה _____
ומה הנפק"מ מתי יצא רובו _____
מונין לה ליולדת מן הראשון, מה מונין לה _____
ומדוע מונין מן הראשון _____

אמר ליה רבא לעולא, מה דעתך לפסוק כן, היינו משום שהולכים לחומרא

לגבי איזה ענין הוי חומרא (רש"י) _____

הרי חומרא דאתי לידי קולא הוא, משום דקא מטהרת לה קודם, כיון שתתחיל למנות ימי טומאתה מראשון

כשמונה מיום הראשון באיזה יום יתחילו ימי טהרתה _____

ואם היתה מונה מיום שני באיזה יום היו מתחילין ימי טהרתה _____

אלא אמר רבא, לחוש לטומאה חוששת מיום ראשון, אבל מימנא לא ממניא אלא לשני

מה היא מתחילה למנות מיום שני (רש"י) _____

ובאיזה יום יתחילו ימי טהרתה _____

סכס, מאימתי היא: חוששת לטומאה _____ ודאי טמאה _____ מתחלת ימי טהרה _____

סיכום חשבון ימי הטומאה וימי הטהרה באשה המפלת שליא

40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1																					
																					י"א סהרה										סאה מספק שאה האלף נקצה										סאה אדאי דאפילן זכר סאה										כשיצתה כולה ביום אחד									
																					י"א סהרה										** סאה מספק										* סאה אדאי										כשיצתה מקצתה ביום א' ומקצתה ביום ב'									

* טמאה מספק שמא יצא רוב הולד ביום א' ** טמאה מספק שמא יצא רוב הולד ביום ב'

המשך בבא קמא דף י"א ע"א

מקשה הגמ', מאי קא משמע לן, דאין מקצת שליא בלא ולד

מי משמיע לנו זאת (רש"י) _____
 ובאיזו הלכה שאמר (שם) _____

ביאור איך משמע מדברי עולא שאין מקצת שליא בלא ולד

ולכן מה דינה ביום הראשון	האם זה ספק או ספק ספיקא	מה יש להסתפק	
			אילו היינו אומרים דיש מקצת שליא בלא ולד
			עכשיו שאנו אומרים שאין מקצת שליא בלא ולד

סכס, מאיזה יום אמר עולא שחוששת _____
 איך משמע מזה דס"ל שאין מקצת שליא בלא ולד _____
 ומסיימת הגמ' את הקושיא, הרי חידוש זה כבר **תנינא** במשנה בחולין (פרק ד' משנה ז')
שליא של בהמה, **שיצתה מקצתה** קודם שנשחטה האם, **אסורה** השליא כולה **באכילה**
 מפני ששליא היא **סימן ולד באשה**, **סימן ולד בבהמה**
 מה הטעם שאפילו מה שנשאר בפנים אסור באכילה _____

ביאור איך משמע מהמשנה בחולין שאין מקצת שליא בלא ולד

ולכן האם החלק שלא יצא מותר או אסור באכילה	האם זה ספק או ספק ספיקא	מה יש להסתפק	
			אילו היינו אומרים דיש מקצת שליא בלא ולד
			עכשיו שאנו אומרים שאין מקצת שליא בלא ולד

מתרצת הגמ', **אי ממתניתא** (המשנה בחולין), הוה **אמינא דיש מקצת שליא בלא ולד וכו'**

א"כ מדוע כל השליא אסורה באכילה _____
 האם גם באשה שייך לגזור גזירה זו _____ ומדוע _____
 לפי זה מה היה צריך להיות הדין באשה _____
קמ"ל, מי משמיע לנו _____ ומה הוא משמיע לנו _____
 סכס, לפי"ז מדוע שליא של בהמה שיצתה מקצתה אסורה כולה באכילה _____

בבא קמא דף י"א ע"ב

המימרות דעולא אמר רבי אלעזר

בכור שנטרף, ובהמה גסה נקנית במשיכה

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, בכור אדם שנטרף בתוך ל' יום, אין פודין אותו

פרש "נטרף" (רש"י) _____ ומה הדין אם מת מעצמו (רש"י) _____ ומניין (שם) _____

ומדוע הוה אמינא שאם נהרג צריכים לפדותו (שם) _____

וכן תני רמי בר חמא, מתוך שנאמר "אֶךָּ פְּדֵה תְּפִדָּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם", יכול אפילו נטרף בתוך שלושים יום

שמה יהיה הדין אפילו נטרף _____

וכדי שלא נאמר כן, תלמוד לומר "אֶךָּ פְּדֵה תְּפִדָּה" שבזה חלק הפסוק, ללמדנו ש"בכור שנטרף" אין צריך לפדותו

איך לומדים זאת מ"אך" _____

עד כאן כתבנו לפי רש"י, אמנם תוס' חולקים עליו.

לפי תוס' מה הפירוש "נטרף" _____

ולפי דבריהם מאיפה לומדים שאם נהרג בתוך ל' יום אין פודין אותו _____

דין בכור אדם שקרהו אסון בתוך ל' יום

מאיפה לומדים זאת	האם צריך לפדותו	
		אם מת מעצמו תוך ל' יום
לרש"י:		אם נהרג תוך ל' יום
לתוס':		אם נעשה טרפה (תוס')

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, בהמה גסה נקנית במשיכה

מקשה הגמ', והא אנו תנן במסכת קידושין (דף כ"ה ע"ב) "בהמה גסה נקנית במסירה"

מתרצת הגמ', הוא (ר' אלעזר) דאמר כי האי תנא של הברייתא

דתניא, וחכמים אומרים זו וזו במשיכה, ר' שמעון אומר זו וזו בהגבהה, מי הם "זו וזו" _____

סכס, כמו מי סובר ר' אלעזר _____

סיכום השיטות באיזה קנין נקנית בהמה

מי סובר שקונים		איך עושים קנין	
בהמה דקה ב...	בהמה גסה ב...		
			משיכה
			מסירה
			הגבהה

שבט תשע"ו

בבא קמא דף י"א ע"ב
חמיטרות דעולא אמר רבי אלעזר
 האחים שחלקו

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, האחים שחלקו, רצה לומר, שבאים לחלוק בירושת אביהם
 מה שעליהן הבגדים שהאחים לובשים, שקנו להם מתפוסת הבית (ירושת האב קודם שחלקו) ועדיין לא בלו
 שמין אותם, כפי מה שהם שוין עכשיו בשעת חלוקה

לצורך מה שמין אותם _____
 ומה שעל בניהן ובנותיהן, אין שמין, מה הטעם שאין שמין אותם (רש"י) _____
 לפי זה מה הדין בבגדי שבת של בניהן ובנותיהן (תוס') _____
 ומדוע _____

אמר רב פפא שיש פעמים שאף מה שעליהן אין שמין

משכחת לה, בגדול אחי (בגדול האחים) שעוסק ומטפל בנכסים

משום דניחא להו, למי (רש"י) _____ ומה ניחא להו (שם) _____
 ומתי הוי ניחא להו בזה (שם) _____
 כי היכי דלשתמעון מיליה, פרש _____
 האם מיירי שהאחים אמרו מפורש דניחא להו (תוס') _____
 א"כ מנין לנו דניחא להו (שם) _____
 ולכן מה יהיה הדין אם כן מיחו (שם) _____

סכס, האחים שחלקו אלו בגדים שמין ואלו אין שמין

מה שעל בניהן ובנותיהן	מה שעליהן	
		האם שמין
		באיזה אופן משתנה הדין
(תוס')		מה הטעם שמשתנה

שבט תשע"ו

בבא קמא דף י"א ע"ב
חמיטרות דעולא אמר רבי אלעזר
סוגיא דשומר שמסר לשומר

ואמר עולא א"ר אלעזר, שומר שמסר לשומר, פטור, מי פטור (רש"י).

וממה הוא פטור (שם)

ולא מיבעיא לומר שפטור בשומר חנם שמסר לשומר שכר ונגנבה או שאבדה, דעלויי עלייה לשמירתו

מדוע המסירה לשומר שכר הוי עליוי בשמירה (רש"י).

והאם השומר השני כן משלם.

ולמי הוא משלם (תוס"י) ומדוע (שם).

א"כ מדוע א"א לפרש דהעילוי בשמירה הוא שאם תיגנב תחזור לבעלים (תוס"י).

אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם, דהשתא גרועי גרעיה לשמירתו, נמי פטור

והטעם שהמסירה לאיש אחר לא נחשבת פשיעה, **שהרי מסר את הפקדון לבן דעת.**

רבא אמר, שומר שמסר לשומר חייב, מי חייב.

ועל מה הוא חייב (רש"י על פי הפני"י)

ולא מיבעיא לומר שחייב בשומר שכר שמסר לשומר חנם, דגרועי גרעיה לשמירתו

אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר נמי חייב

והטעם שזה נחשב פשיעה, הוא משום **דאמר ליה, מי יכול לומר למי**

את מהימנת לי בשבועה, האי (השני) לא מהימן לי בשבועה, איזו שבועה (רש"י)

מדוע לשומר הראשון הוא חייב להאמין בשבועה, ולשומר השני לא (רש"י ב"מ דף ג. ד"ה לא מהימן לי)

סיכום המחלוקת עולא ורבא בדין שומר שמסר לשומר

לפי רבא	לפי עולא אמר ר' אלעזר	
		מה הדין
		באיזה אופן פשוט ומדוע
		באיזה אופן החידוש ומדוע
		ומה הטעם שפטור/חייב

המשך בבא קמא דף י"א ע"ב

בפרק המפקיד אמר אביי טעם אחר לחייב את השומר הראשון, מה הוא טעמו (תוס')

הטעמים למ"ד שומר שמסר לשומר חייב והנפק"מ לדינא בין הטעמים

האם הוא חייב במקרה		מה הטעם ששומר שמסר לשומר חייב	
*שהשומר השני אינו צריך לישבע	שהשומר השני (נאמן יותר מהראשון (תוס'))		
			לפי רבא
			לפי אביי

*כגון שהשומר הראשון ראה בעצמו את האונס ויכול לישבע על זה או שיש עדים שנאנסה.

סיכום דין שומר שמסר לשומר

ומה דינו לאחר שמסרו		מה דין השומר הראשון קודם שמסרו	אם קרה	
לפי רבא	לפי עולא			
			פשיעה	שומר חנם שמסר לשומר שכר
			גניבה ואבידה	
			אונס	
			פשיעה	שומר שכר שמסר לשומר חנם
			גניבה ואבידה	
			אונס	

שבת תשע"ו

בבא קמא דף י"א: י"ב.

חקדמה לסוגיית עבדי כמקרקעי או כמטלטלין

נאמר בפרשת בהר (פרק כה פסוק מו) "וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם (עבדים כנענים) לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֵשֶׁת אַחֲזָהּ וְגו'" וממה שכתוב גבי עבדים לשונות "נחלה" ו"אחזה" השייכות בדרך כלל בקרקעות, דרשו חז"ל שהעבדים הוקשו לקרקעות לגבי כמה דינים, כגון:

1. עבדים נקנין בכסף בשטר ובחזקה כקרקע.

2. אין אונאה במכירת עבדים כמו שאין אונאה במכירת קרקע.

3. וכך כשיש דין ודברים על עבדים, אין נשבעים עליהם כמו שאין נשבעים על על הקרקעות.

במה דברים אמורים שדינם כקרקע, דוקא לגבי דינים שהם מדאורייתא, אבל לגבי דינים שהם מדרבנן, נחלקו אמוראים אם גם בהם אמרינן עבדי כמקרקעי או שמא כמטלטלין, כגון:

1. למ"ד שעבודא לאו דאורייתא, האם בעלי חוב יכולים לגבות עבדים מיתומים עבור חוב אביהם.

2. "פרוזבול" (שהוא תקנת חכמים) האם חל במקרה שיש ללוה עבדים ואין לו קרקע.

3. "קנין אגב" (שהוא מדרבנן) דהיינו לקנות מטלטלין אגב קרקע, האם עבדים יש להם דין קרקע או דין מטלטלין לגבי זה.

סכס, האם עבדים כמקרקעי או כמטלטלין:

לענין דינים שהם מדאורייתא _____ ומנלן _____

לענין דינים שהם מדרבנן _____

שבת תשע"ו

בבא קמא דף י"א: י"ב:

חמיטרות דעולא אמר רבי אלעזר

סוגיא דעבדי כמקרקעי או כמטלטלי

ואמר עולא א"ר אלעזר, הלכתא, גובין מן העבדים, את מה גובין _____
 ועבור מה גובין אותם _____
אמר ליה רב נחמן לעולא, האמנם אמר ר' אלעזר דבעל חוב גובה את העבדים אפילו מיתמי
 עבור חוב של מי _____
 אם אכן אמר כן ר' אלעזר, האם הוא סובר עבדי כמקרקעי או כמטלטלי (רש"י) _____
 אמר לו עולא, לא, מה לא _____ אלא מיניה, ממי (רש"י) _____
 לפי זה האם ר' אלעזר סובר עבדי כמקרקעי או כמטלטלי _____
 הקשה לו רב נחמן, מיניה, אפילו מגלימא דעל כתפיה, באר הקושיא _____
 השיב לו עולא, הכא במאי עסקינן, שעשאו (את העבד) אפותיקי, ואז ממי אפשר לגבותו _____
 פרש מה זה אפותיקי (רש"י) _____
כדרבא, דאמר רבא, עשה עבדו אפותיקי, ומכרו לאחמ"כ, בעל חוב גובה הימנו
 עשה שורו אפותיקי, ומכרו, אין בעל חוב גובה הימנו _____
 מבארת הגמ', מאי טעמא, הא אית ליה קלא, פרש "אית ליה קלא" _____
 ולמה יש קול _____ ומדוע (תורת חיים בשם תשובת הרא"ש) _____
 והאם אפשר לגבותו מהלוקח כשלא עשאו אפותיקי _____
והא לית ליה קלא, למה אין קול _____

סיכום דברי רבא

והטעם	האם הבעל חוב יכול לגבות מהלוקח	
		עשה עבדו אפותיקי ומכרו
		עשה שורו אפותיקי ומכרו

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

לבתר דנפק, מי יצא (רש"י) _____ אמר להו עולא, למי (רש"י) _____

שאליבא דאמת, הכי אמר רבי אלעזר, שאפשר לגבות עבדים אפילו מיתמי

לפיי"ז האם הוא סובר עבדי כמקרקעי או כמטלטלי (רש"י) _____

אמר רב נחמן, אשתמטין עולא, מדוע הוא השתמט (רש"י) _____

סיכום מה דעת רבי אלעזר בענין "גובין מן העבדים"

ומה החידוש של רבי אלעזר	והטעם	האם אפשר לגבות עבדים מן היתומים כשלא עשאו אפותיקי	
			לפי מה שאמר עולא לרב נחמן
			אליבא דאמת

הוה עובדא בנהרדעא, ואגבו דייני דנהרדעא, מה היה המעשה _____

וכן הוה עובדא בפומבדיתא, ואגביה רב חנא בר ביזנא

מה הם גבו _____ וממי (רש"י) _____ ומה רואים מזה שפסקו כך _____

אמר להו רב נחמן, למי (שיטמ"ק בשם מהר"י כץ) _____ זילו אהדורו, את מה עליהם להחזיר (שם) _____

ומה יעשה אם לא יחזירו _____

ומדוע הם יכולים לחזור בהם (תוס' ועיין מהר"ם) _____

אמר ליה רבא לרב נחמן, הא עולא, הא רבי אלעזר, הא דייני דנהרדעא, והא רב חנא בר ביזנא

שכל אלו מה הם סוברים (רש"י) _____ ולכן שאל אותו רבא, מר כמאן סבירא ליה

אמר ליה רב נחמן לרבא, אנא מתניתא ידענא שרואים ממנה שעבדי כמטלטלי

דתני אבימי (שם אמורא ששנה ברייתא זו), פרוזבול חל על הקרקע, ואינו חל על העבדים

מי תיקן פרוזבול (רש"י) _____

ומדוע תיקן זאת (שביעית י' - ג') _____

למה מועיל פרוזבול (רש"י) _____

ומה כותבים בו (רש"י) _____

ומדוע הוא חל דוקא על הקרקע (שם) _____ על קרקע של מי _____

מטלטלין נקנין עם הקרקע, אלו דברים מכר לו (רש"י) _____

באיזה מהם עשה קנין _____ והאם צריך לעשות קנין גם במטלטלין (שם) _____

ובאיזה קנין הם נקנים _____

ואינו נקנין עם העבדים, אלו דברים מכר לו (רש"י) _____

באיזה מהם עשה קנין (שם) _____ והאם ע"י זה קנה גם את המטלטלין (שם) _____

שאלות סיכום:

1. מה הוכיח רב נחמן מברייתא זו _____

ואיך _____

2. אלו אמוראים בסוגייתנו סוברים שעבדים דינם: _____

כקרקעות _____ כמטלטלין _____

3. לגבי אלו דינים מצאנו בסוגייתנו נפק"מ אם עבדים כקרקע או כמטלטלין _____

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

לימא כתנאי

לימא כתנאי, לגבי מה רוצה הגמ' לומר שיש מחלוקת תנאים

ברייתא א':

מכר לו עבדים וקרקעות: החזיק בעבדים, לא קנה קרקעות; החזיק בקרקעות, לא קנה עבדים.
מכר לו קרקעות ומטלטלין: החזיק בקרקע, קנה מטלטלין; החזיק במטלטלין, לא קנה קרקעות.
מכר לו עבדים ומטלטלין: החזיק בעבדים, לא קנה מטלטלין; החזיק במטלטלין, לא קנה עבדים.

סיכום ברייתא א'

א. עבדים ב. מטלטלין	א. קרקעות ב. מטלטלין	א. עבדים ב. קרקעות	
			החזיק בא' האם קנה ב'
			החזיק בב' האם קנה א'

ברייתא ב': והתניא, שאם מכר לו עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים, קנה מטלטלין

ומה דעת ברייתא א' בזה

מאי לאו בהא קמפלגי

דמר סבר עבדים כמקרקעי דמי, לתנא של איזו ברייתא הכוונה

ומר סבר עבדים כמטלטלין דמי, לתנא של איזו ברייתא הכוונה

אמר רב איקא בריה דרב אמי, את מה הוא בא לדחות

דאפשר לומר דכולי עלמא (התנאים של שתי הברייתות סוברים) עבדים כמקרקעי דמי

והדתניא קנה, שפיר, מדוע ברייתא זו מובנת

והדתניא לא קנה, הטעם הוא משום שסובר דבעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה דלא נידי

לגבי מה הוא סובר שצריך קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה

ובמה עבדים אינם דומים לערים מצורות

ומבארת הגמ', מדוע הוא סובר שבקנין אגב בעינן קרקע דומיא דערים מצורות דלא נידי

דתנן במשנה בקידושין, נכסים שאין להם אחריות, נקנין עם נכסים שיש להם אחריות, בכסף בשטר ובחזקה

באלו נכסים הוא עושה את הקנין ואלו נכסים נקנין אגב זה

אלו נכסים נקראים: "שאיין להם אחריות" "שיש להם אחריות"

ומדוע הם נקראים כן (רש"י קדושין דף כ"ו)

והגמ' שם מבארת מנהגי מילי, אמר חזקיה, דאמר קרא "ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגנות עם

ערי מצרות ביהודה", איך נלמד קנין אגב מפסוק זה

סכס, לפי לשון זה במה חולקות הברייתות

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

איכא דאמרי, שכך אמר רב איקא בריה דרב אמרי לדחות את ה"לימא כתנאי"
דאפשר לומר דכולי עלמא (התנאים של שתי הברייתות סוברים) עבדי כמטלטלין דמי

לפי זה איזו ברייתא מובנת _____ ומדוע _____
הא דתניא קנה, איירי בעודן עליו, מה מונח על מי _____ וביאזה קנין נקנו המטלטלין _____
ואיך מיירי הברייתא "החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין" _____
מקשה הגמ', וכי עודן עליו מאי הוי, הרי העבד חצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה
מדוע חצר מהלכת אינה קונה (רש"י) _____
וכי תימא שמדובר בעומד, מה מתורץ בזה _____
מדוע אי אפשר באמת לתרץ כן _____
למסקנת הגמ' ביאזה אופן אפשר כן לקנות על גבי עבד בקנין חצר _____
איזה תנאי נוסף צריך כדי שיהיה אפשר לקנות על גביו (תוס') _____
ומה מועיל מה שהעבד ישן (שם) _____

סיכום שתי הלשונות של רב איקא בריה דרב אמרי

מה מתרץ רב איקא בריה דרב אמרי	מה קשה	לפי"ז על איזו ברייתא קשה	האם הברייתות סוברות עבדי כמקרקעי או כמטלטלי	
				ללישנא קמא
				ללישנא בתרא

סיכום המהלכים בגמ' לפרש דעת שתי הברייתות

"החזיק בעבדים קנה מטלטלין" ביאזה קנין מיירי	האם הברייתות חולקות	מה טעם הברייתא שסוברת שהחזיק בעבדים		
		קנה מטלטלין	לא קנה מטלטלין	
				לפי ההוה אמינא לימא כתנאי
				ללישנא קמא דרב איקא
				ללישנא בתרא דרב איקא

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

סתירת חברייתות בענין החזיק בקרקע אם קנה עבדים

שים לב: עד כאן עסקינן בקנין מטלטלין אגב עבדים, ועכשיו דנה הגמ' בקנין עבדים אגב קרקע. מקשה הגמ', והתניא, שאם מכר לו קרקע ועבדים, החזיק בקרקע קנה עבדים, ומה דעת ברייתא א' בזה _____ מתרצת הגמ', התם בעומדין בתוכה, באיזו ברייתא מיירי כן _____ ואיך מיירי הברייתא דתני "לא קנה" _____

מקשה הגמ', הניחא להך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמי עבדי כמטלטלי דמי לאיזו לישנא הכוונה _____

היינו טעמא דאי עומדין בתוכה, אין, מה כן _____ אי לא, מה לא _____ לא, מה לא _____ (בשלב זה הבינה הגמ' שבקנין אגב צריך שהמטלטלין יהיו בתוך הקרקע הנקנית.)

אלא להך לישנא דאמר רב איקא עבדי כמקרקעי דמי, לאיזו לישנא הכוונה _____

למה לי עומדין בתוכה, הא אמר שמואל, מכר לו עשר שדות בעשר מדינות, כיון שהחזיק באחת מהן, קנה כולן לפי מה שהבינה הגמ' עכשיו, האם הדין שאמר שמואל הוא גם לענין קנין עבדים עם הקרקע _____ ומדוע לפי זה קשה "למה לי עומדין בתוכה" _____

משיבה הגמ', וליטעמיך, להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי (לישנא ב'), הרי גם כן קשה למה לי עומד בתוכה הא קיימא לן דלא בעינן צבורין, באר "לא בעינן צבורין" _____

לפי"ז מה צריך להיות הדין אפילו כשאין עומדין בתוכה _____

אלא מאי אית לך למימר דהא דצריך עומדין בתוכה, הוא משום דשאני מטלטלי דניידי שצריכים להיות צבורין ממטלטלי דלא ניידי שאין צריכים להיות צבורין _____

הכי נמי, גם לפי איזו לישנא של רב איקא _____

אפשר לתרץ, שאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי _____

עבדא מקרקעי דניידי הוא, ולכן האם צריכים להיות עומדין בתוכה _____

התם במכר לו עשר שדות בעשר מדינות, סדנא דארעא חד הוא, פרש (רש"י קידושין) _____

ולכן מה הדין _____

סכס, על איזו לישנא של רב איקא הקשתה הגמ' "למה לי עומדין בתוכה" _____

באר הקושיא _____

ומה מתרצת הגמ' _____

סיכום הסוגיא בענין קניית עבדים עם הקרקע

ללישנא ב' שעבדי כמטלטלין	ללישנא א' שעבדי כמקרקעי		התירוץ: אין מיירי הברייתא	הסתירה: החזיק בקרקע
	דהקנין שהיא עושה בקרקע מאליה עבד העבד והואיל וזמא בתוכה נחשב כאחוזר (תוס')	אין הם נקנו		קנה עבדים
		מדוע לא קנה		לא קנה עבדים

(תורת חיים)

סכס, האם צריך שיהיו עומדים בתוכה:

כשקונים קרקע ועבדים (בין אם יש לעבדים דין קרקע בין אם יש להם דין מטלטלין) _____

כשקונים קרקע ומטלטלין _____

בבא קמא דף י"ב ע"ב חקדמח לסוגיא דקדשים קלים

א. הקרבנות נחלקים לב' סוגים: קדשי קדשים, קדשים קלים.

קדשי קדשים הם: חטאת, עולה, אשם ושלמי ציבור.

קדשים קלים הם: שלמים, תודה, בכור, מעשר ופסח.

ב. קדשי קדשים לכו"ע יש בהן מעילה מחיים משעה שהוקדשו.

ג. אבל לאחר זריקת הדם ע"ג המזבח יש מעילה רק באימורין (החלקים הקרבים על גבי המזבח).

ד. קדשים קלים אין בהן מעילה מחיים, אבל לאחר זריקת הדם יש מעילה באימורים.

ה. נחלקו ר' יוסי הגלילי ורבנן האם קדשים קלים הם ממון גבוה או שהוא ממון בעלים ויכול למוכרו

ולקדש בו אשה, לרבנן הוא ממון גבוה ולריה"ג ממון בעלים. (והגמ' תדון בסוגייתנו על אלו קדשים

קלים אמר ר"י הגלילי שהוא ממון בעלים)

שים לב: אף שנחלקו בקדשים קלים אי הוה ממון גבוה או ממון בעלים, מ"מ לכו"ע אין בהן מעילה.

דין שבועת פקדון:

א. אדם שגזל מחבירו, או שחבירו הפקיד אצלו דבר, והגזלן או השומר כפר בממון ונשבע על כך ואחר כך

הודה, הרי הוא חייב לשלם קרן וחומש לבעלים, וקרנן אשם (אשם גזילות).

ב. דין זה דוקא אם כפר בממון חבירו דכתיב "וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ", אבל אם אין הממון של חבירו אף שהוא

ברשותו אין עליו דין שבועת הפקדון, ואינו חייב לשלם אלא קרן בלבד.

דין בכור:

א. ישראל שנולד בעדרו בכור בהמה טהורה בין תם ובין בעל מום, צריך לתתו לכהן

ב. ואם הוא תם, הכהן מקריבו.

ג. אם הוא בעל מום, הכהן אוכלו בכל מקום, ואפי' בטומאה, שהמום מוציאו מידי קרבן.

ד. גם בכור בזמן הזה צריך ליתנו לכהן, אך מכיון שאי אפשר להקריבו, ירעה עד שיסתאב, דהיינו שהכהן

ימתין עד שיפול בו מום ואז יאכלנו כנ"ל.

ה. בכור הוא אחד מכ"ד מתנות כהונה שניתנו לכהנים.

אדר א' תשע"ו

בבא קמא דף י"ב ע"ב

שאלות הקדמה לסוגיא דקדשים קלים

מדיני קדשים

האם הם ממון גבוה או ממון בעלים	האם יש בהם מעילה			אלו קרבנות הם	
	לאחר זריקת הדם		לפני זריקת הדם		
	בבשר (הנאכל)	באימורין			
					קדשי קדשים
מתאוקת רפנן זר"י הללני					קדשים קלים

הענינים שבהם יש נפק"מ לדינא בין ממון גבוה לממון בעלים

ומדוע	ממון גבוה	ממון בעלים	
מגלן			האם חייב עליו חומש ואשם בשבועת הפקדון
מגלן			המזיק אותו האם חייב לשלם
			האם אפשר למוכרו ולקדש בו אשה

סכמ, לגבי אלו דינים יש נפק"מ אם הדבר הוא ממון בעלים או ממון גבוה:

א. _____ ב. _____ ג. _____

דיני בכור בהמה טהורה:

_____ ישראל שנולד בעדרו בכור בהמה טהורה, למי הוא חייב לתת אותו

מה הכהן עושה עמו:

_____ אם הוא בעל מום

_____ אם הוה תם: בזמן שביהמ"ק קיים _____ בזמן הזה

אדר א' תשע"ו

בבא קמא דף י"ב ע"ב

סוגיא דקדשים קלים ממון בעלים

שנינו במשנתנו, "נכסים שאין בהן מעילה" פירוש, שאם הזקתי לנכסים שאין בהם מעילה אני חייב. מדייקת הגמ', מעילה הוא דלית בהו דהיינו שכדי להתחייב, די בכך שנכסי הניזק יהיו נכסים שאין בהם מעילה, הא מקדש קדשי, פירוש, אע"פ שיש בהן קדושה, כיון שאין בהם מעילה אני חייב בנזקין. שואלת הגמ', מאן תנא שסובר כן, שהמזיק נכסי הקדש אם אין בהם מעילה חייב.

אמר ר' יוחנן, שבאיזה קדשים מיירי _____ ואליבא דאיזה תנא _____
שמה הוא סובר _____

שים לב: קדשים קלים לכו"ע אין בהן מעילה, והמחלוקת ר"י הגלילי ורבנן, היא רק אם הוי ממון בעלים או ממון גבוה. ומביאה הגמ' את המקור לדברי ריה"ג: דתניא "ומעלה מעל בה" וְכַחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ", לגבי מה כתוב פסוק זה _____
ובא הכתוב לרבות קדשים קלים שהן ממונו, דברי ר"י הגלילי, לאיזה דין בא הכתוב לרבות אותם _____
איזו מילה באה לרבות קדשים קלים (רש"י) _____
ואיך משמע בפסוק שהם ממונו _____ לפי זה על מה קאי "וכחש" (רש"י ד"ה שהן ממונו) _____

הדינים היוצאים מדברי ר' יוחנן

קדשים קלים			קדשי קדשים		
והטעם	לר"י הגלילי	והטעם	לרבנן	ומנלן	
					בשבועת הפקדון
					כשהזיק אותם

מקשה הגמ', והתנן במסכת קדושין, המקדש אשה בחלקו, בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים, אינה מקודשת לימא דלא כר"י הגלילי, שמה צריך להיות הדין לפי דברנו _____
מתרצת הגמ', אפילו תימא שהמשנה בקידושין כר' יוסי הגלילי, כי אמר ריה"ג, שמה (רש"י) _____
זה דוקא מחיים, אבל לאחר שחיטה אפילו רבי יוסי הגלילי מודה, שמה _____
משום דכי קא זכו הכהנים בחזה ושוק והבעלים בשאר הבשר, משלחן גבוה קא זכו, פרש _____
סכס, לפי ר"י הגלילי, באיזה שלב קדשים קלים הם: ממון בעלים _____ ממון גבוה _____
סיכום קושית הגמ' "והתנן המקדש בחלקו וכו'" והתירוץ

התירוץ		קושית הגמ'		
איך מוכח דאיירי כן	האם מיירי מחיים או לאחר שחיטה	איך משמע כן	האם קדשים קלים הם ממון גבוה/בעלים	
				לפי משנתנו
				לפי המשנה בקדושין
קדושין דף נב:				

המשך בבא קמא דף י"ב ע"ב

תמצית ביאור קושית הגמרא דלקמן "ומחיים מי אמר" והתירוץ

הגמ' לעיל תירצה שהמשנה "המקדש בחלקו אינה מקודשת" קאי אפילו אליבא דריה"ג, דכי אמר ריה"ג דהוי ממון בעלים, דוקא מחיים, אבל לאחר שחיטה, אפילו ריה"ג מודה דהוי ממון גבוה, משמע שמחיים בכל אופן הוי ממון בעלים לריה"ג, אפילו בחזי להקרבה. (שיטמ"ק בשם הרשב"א)

מקשה הגמ', **ומחיים מי אמר** ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה, **והתנן** במסכת מעשר שני, **בכור מוכרין אותו תם חי וכו' ומקדשין בו את האשה**, היוצא ממשנה זו דבכור הוי ממון בעלים, **ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא לא שנו** דהוי ממון בעלים, **אלא בכור בזמן הזה, דכיון דלא חזי להקרבה וכו' ואיתיביה רבא לר"נ וכו' שהרי ר"י הגלילי אמר דבכור הוי ממון בעלים גם בזמן שבית המקדש קיים** (עיי' רש"י ההכרח לזה), **ומשני רבינא** דגם בזמן הבית יש בכור דלא חזי להקרבה, דהיינו **בבכור בחו"ל**, ורק בזה אמר ר"י הגלילי דהוי ממון בעלים.

ואם איתא מה שאמרנו לעיל דמחיים אמר ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה הרי אי אפשר לאוקמי דברי רב נחמן כר' יוסי הגלילי, וא"כ **לישני רבינא הא** דתניא דקדשים קלים הם ממנו **ר' יוסי הגלילי** היא, **הא** דאמר רב נחמן דבחזי להקרבה לא הוי ממון בעלים היינו **רבנן**.

מתרצת הגמ', **מתנות כהונה קאמרת** הרי רב נחמן אמר את דבריו בבכור, ובכור הוי מכ"ד מתנות כהונה **ושאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו** ורק בהם אמר רב נחמן דבחזי להקרבה הוי ממון גבוה אפילו מחיים, משא"כ שלמים שהבעלים לא זכו בהם משולחן גבוה מחיים, הוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה.

מקשה הגמ', **ומחיים מי אמר** ר"י הגלילי דהוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה

והתנן במסכת מעשר שני, **בכור מוכרין אותו** כשהוא ***תם** ועדיין **חי**, מי יכול למוכרו למי (רש"י) _____

(ולא שחוט), מדוע א"א למוכרו כשהוא שחוט (רש"י) _____

ובעל מום מוכרין אותו **חי ושחוט** שהרי כשנפל בו מום יצא לחולין, **ומקדשין בו** (תם חי ובעל מום חי ושחוט) **את האשה** לפי משנה זו האם בכור תם חי הוי ממון גבוה או ממון בעלים _____

ואיך רואים זאת _____

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא, לא שנו, שמה (רש"י) _____

אלא בכור בזמן הזה (שאינ ביהמ"ק קיים), מדוע בזמן הזה הוי ממון בעלים _____

אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי הבכור להקרבה, לא, מה לא _____

יש שאינם גורסים את המשך הגמ' "ואיתיביה רבא לרב נחמן" ולפי גירסא זו יש לבאר קושית הגמ' כדלהלן:

קדשים קלים דחזי להקרבה, האם הם ממון בעלים או ממון גבוה: _____

לפי דברי הגמ' "כי אמר ריה"ג מחיים" _____ לפי רב נחמן _____

סיכום המשנה "בכור מוכרין אותו וכו'" לפי רב נחמן

ולכן האם הוא ממון גבוה או ממון בעלים	האם הוא ראוי להקרבה		
		בזמן הבית	תם
		בזמן הזה	
		בעל מום	

*בזמן הזה, מה יכול הלוך לעשות בו (רש"י) _____

המשך בבא קמא דף י"ב ע"ב

ועכשיו נבאר לפי הגירסא שהובאה בגמ'

ואיתבייה רבא לרב נחמן, מדתני בברייתא **"ומעלה מעל בה"** לרבות קדשים קלים שהן ממונו, דברי ר"י הגלילי

האם ר"י הגלילי איירי בזמן שביית המקדש קיים או דווקא בזמן הזה (רש"י) _____

ואיך מוכח כן (שם) _____

וא"כ מה קשה על רב נחמן _____

ומשני רבינא דאיירי בבכור שנולד **בחוף לארץ**, מי איירי כן _____

ואליבא דר"ש דאמר אם באו תמימים יקרבו, מי באו (רש"י) _____ ולהיכן באו (שם) _____

ומדויק מדבריו שרק **אם באו, אין, מה כן** _____

אבל **לכתחילה לא** מביאים אותם מחו"ל לא"י (כדי להקריבם), אלא מה עושים בהם (רש"י) _____

לפי דבריו (ר' שמעון), האם בכור בחוף לארץ עומד להקרבה או לא (שם) _____

סיכום תירוץ רבינא:

דמה שאמר רב נחמן דבכור בזמן שביית המקדש קיים לא הוי ממון בעלים איירי _____

ועל איזה בכור אמר ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים גם בזמן שביהמ"ק קיים _____

ואם איתא דמחיים אמר ר' יוסי הגלילי דקדשים קלים ממון בעלים הן **אפילו בחזי להקרבה**

לפי זה האם אפשר לומר שרב נחמן אמר את דבריו אליבא דריה"ג _____ ומדוע _____

א"כ **לישני** רבינא, **הא רבי יוסי הגלילי** הברייתא שאומרת שקדשים קלים ממון בעלים הם, היא דעת ר"י הגלילי

הא רבנן, מי קאי אליבא דרבנן (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **מתנות כהונה קאמרת**, לאיזה ממתנות כהונה הכוונה _____

שאני מתנות כהונה, שכן **דכי קא זכו** הכהנים במתנות כהונה (בכור מחיים) **משלחן גבוה קא זכו**

ולכן בכור דחזי להקרבה האם הוי ממון גבוה או ממון בעלים _____

ועל מה אמר ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים גם בחזי להקרבה (רש"י) _____

ומדוע לא תירץ רבינא שריה"ג מיירי בשלמים ולא בבכור (שם) _____

סיכום תירוץ הגמ' "מתנות כהונה קאמרת וכו'"

והטעם	האם הוי ממון גבוה או ממון בעלים לפי ריה"ג		
		דחזי להקרבה	בכור מחיים
		דלא חזי להקרבה	
רש"י דף י"ג. ד"ה בכור מבעיא		דחזי להקרבה	שלמים מחיים
		שנפסלו להקרבה	

סיכום קושית הגמ' "ומחיים מי אמר" והתירוץ

התירוץ: באיזה קדשים קלים איירי	הקושיא: האם קדשים קלים דחזי להקרבה הוי ממון בעלים או ממון גבוה	
		לפי דברי הגמ' "כי אמר ריה"ג מחיים"
		לפי דברי רב נחמן ומה שאמר רבינא

המשך בבא קמא דף י"ב ע"ב

סיכום השקו"ט אלו קדשים קלים הם ממון בעלים לפי ר' יוסי הגלילי

בשלב זה האם קרבנות אלו הם ממון בעלים או גבוה				
בכור מחיים		שלמים		
דלא חזי	דחזי להקרבה	לאחר שחיטה	מחיים	
				א"ר יוחנן, בקדשים קלים ואלביא דר' יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא, דתניא וכו'
				כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים, אבל לאחר שחיטה אפילו ריה"ג מודה, דכי קא זכו משלחן וכו'
				ומחיים מי אמר והתנן בכור מוכרין אותו תם חי וכו' ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב וכו'
				מתנות כהונה קאמרת, שאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו

למסקנת הגמ', האם הדברים הבאים הם ממון בעלים, או ממון גבוה לפי ר' יוסי הגלילי

לאחר שחיטה	מחיים		
		שלמים	
		בזמן הזה או בחו"ל	בכור תם
		בזמן הבית בארץ ישראל	
		בכור בעל מום	

סכס : לגבי אלו דברים יש נפק"מ אם קדשים קלים הוי ממון בעלים או לא :

- א. _____ ב. _____
- ג. _____ ד. _____

אדר א' תשע"ו

בבא קמא דף י"ג ע"א

המשך סוגיא דקדשים קלים ממון בעלים

גופא, פרש "גופא" (רש"י נזיר דף יח: ד"ה ה"ג ת"ר וכו' ותוסי' שם ד"ה אית ספרים) _____
"וּמְעַלָּה מְעַל בְּה'" לרבות קדשים קלים שהם ממון, דברי רבי יוסי הגלילי
 ומביאה הברייתא את דברי בן עזאי שמפרש את דברי ר"י הגלילי, אלא שנחלקו תנאים מה אמר בן עזאי
בן עזאי אומר, שר' יוסי הגלילי בא לרבות את השלמים, שהם ממון בעלים
אבא יוסי בן דוסתאי אומר, לא אמר בן עזאי שריה"ג בא לרבות את השלמים, אלא בבכור בלבד הוי ממון בעלים.
אמר מר, בן עזאי אומר שריה"ג בא לרבות את השלמים שהם ממון בעלים
 שואלת הגמ', **למעוטי מאי, איך משמע בדברי בן עזאי שזה בא למעט** _____
אילימא למעוטי בכור שאינו ממון בעלים

א"א לומר כן, דהשתא, ומה שלמים שטעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, אמרת ממון בעלים
 באר: "סמיכה" _____

"נסכים" _____

"תנופת חזה ושוק" _____

בכור שאינו טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, **מבעיא, שמה** _____

לאיזה בכור כוונת הגמ' כאן (רש"י) _____

סכס, מדוע א"א לומר שבן עזאי בא למעוטי בכור _____

אלא אמר ר' יוחנן, שבן עזאי בא למעוטי מעשר בהמה, שאינו ממון בעלים

ומביא ר' יוחנן רא"י מברייתא שמעשר בהמה הוא ממון גבוה

כדתניא, בבכור נאמר "לא תפדה" להוציאו מקדושתו, אבל ונמכר תם חי, ובעל מום חי ושחוט

מה ההבדל בין פדיון למכירה (רש"י) _____

ואילו **במעשר נאמר "לא יגאל" ואינו נמכר לא חי ולא שחוט, לא תם ולא בעל מום**

מנלך ד"לא יגאל" כולל גם איסור מכירה (רש"י) _____

איך רואים מברייתא זו שמעשר בהמה לא הוי ממון בעלים _____

סיכום הברייתא

לפי זה האם הוא ממון בעלים או ממון גבוה	ולכן האם אפשר		מה לשון הפסוק שנאמר בו	
	למוכרו	לפדותו		
				בכור
				מעשר בהמה

סכס, לפי מהלך זה בגמ', האם אפשר לומר שבן עזאי בא למעט בכור _____

ומדוע _____

אלא את מה הוא בא למעט _____

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

רבינא מתני לה אסיפא, את מה הוא לומד על הסיפא.

דתני בסיפא של הברייתא, אבא יוסי בן דוסתאי אומר, לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד

שואלת הגמ', למעוטי מאי אלו קדשים קלים הוא בא למעט

אילימא למעוטי שלמים, אם נאמר כן, אלו קדשים קלים הם ממון בעלים

אי אפשר לומר כן, דהשתא, ומה בכור שקדוש מרחם, פרש "קדוש מרחם"

ואפילו הכי ממנו הוא, שלמים שאינם קדושים מרחם, מבעיא לומר שזה ממון בעלים

אמר ר' יוחנן, שהוא בא למעוטי מעשר בהמה כדתניא וכו', מקשה הגמ', הא בכור בלבד קאמר, קשיא.

סכס, לפי רבינא האם אפשר לומר שהוא בא למעט שלמים ומדוע.

אלא את מה הוא בא למעט

מה מקשה הגמ' על פירוש זה של רבינא

סיכום החומרות בשלמים ובבכור

מה החומרא שלו	מה חמור יותר שלמים או בכור	
		ללישנא קמא
		לפי רבינא

סיכום אלו קדשים קלים הם ממון בעלים ואלו הם ממון גבוה לר' יוסי הגלילי

לרבינא		ללישנא קמא		
לאבא יוסי בן דוסתאי	לתנא קמא דבן עזאי	לאבא יוסי בן דוסתאי	לתנא קמא דבן עזאי	
				שלמים מחיים
				בכור דלא חזי להקרבה
				מעשר בהמה

רבא אמר, מאי נכסים שאין בהן מעילה, נכסים שאין בהן דין מעילה, על מי בא רבא לחלוק.

באר "שאיין בהן דין מעילה" (רש"י)

לאלו נכסים הכוונה

מה מקשה הגמ' על פירוש זה

סיכום מחלוקת ר' יוחנן ורבא בפירוש משנתנו

לפי ר' יוחנן	"שאיין בהן מעילה"	אלו נכסים הם	ואת מה זה בא למעט	לפי"ז מי התנא דמשנתנו

אדר אי תשע"ו

בבא קמא דף י"ג ע"א סוגית שלמים שהזיקו

שים לב: עד כאן איירי הגמ' בהדיוט שהזיק לקדשים קלים, ורבי אבא איירי בקדשים קלים שהזיקו להדיוט.

אמר רבי אבא, שלמים שהזיקו, גובה מבשרן, ואינו גובה מאימוריהן

האם רבי אבא אמר את דבריו לפי רבנן או לפי ר"י הגלילי _____

ומה הדין לפי רבנן _____ ומדוע _____

והאם רבי אבא איירי בתם או במועד (רש"י ד"ה גובה) _____

ומה ההכרח לומר כן _____

מקשה הגמ', **פשיטא, שמה** _____ ומדוע _____

מתרצת הגמ', לא צריכא, (לגובה) [לגבות] מבשרן כנגד אימורים

האם רבי אבא בא לומר שהוא גובה מהבשר כנגד האמורים, או שאינו גובה (רש"י בלישנא קמא) _____

סכס, פרש "ואינו גובה מאימוריהן":

לפי הבנת הגמ' בקושיא _____

לפי התירוץ _____

הקדמה להבנת קושית הגמ' "אליבא דמאן":

לקמן בדף נ"ג. נחלקו רבנן ור' נתן לגבי שור שדחף את חבירו לבור, בשני דברים:

א. מי מהם עשה עיקר הנזק, השור או הבור.

ב. באופן שאחד מהמזיקים הנ"ל אינו משלם, האם הניזק יכול לגבות את חלקו מהמזיק השני.

מחלוקת רבנן ור' נתן לשיטת רש"י (עיין בתוס' הגירסא הנכונה ברש"י)

לפי ר' נתן		לפי רבנן		
והטעם	כמה משלם	והטעם	כמה משלם	
				בעל השור תם
רש"י כאן ד"ה אנה תוראי הרזיע הנסוף הוא פלש דכי ליכא לאשתלמו מהאי משתלם מהאי				בעל הבור
				בעל השור מועד
				בעל הבור
רש"י דף נ"ג. ד"ה רבי נתן אומר		רש"י דף נ"ג. ד"ה מאי דאית לי		

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

מקשה הגמ', אליבא דמאן פירוש: האם רבי אבא אמר את דבריו אליבא דרבנן, או אליבא דר' נתן.

אי אליבא דרבנן, פשיטא, שמה _____
 הא אמרי לגבי שור שדחף את חבירו לבור, כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלמא מהאי
 האם ההוכחה שהם סוברים כן, היא ממה שאמרו בתם או במועד _____
 ששם אמרו "כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ וכמה א"א לגבות ממנו _____
 "לא משתלם מהאי" ממי _____
 א"כ גם בשלמים שהזיקו פשוט, דכי ליכא לאשתלומי ממה _____ לא משתלם ממה _____
ואי אליבא דר' נתן, הא אמר, כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי
 האם ההוכחה שהוא סובר כן, היא ממה שאמר בתם או במועד _____
 ששם אמר "כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ וכמה א"א לגבות ממנו _____
 "משתלם מהאי" ממי _____ וכמה משתלם ממנו _____
 א"כ לפי דבריו גם בשלמים שהזיקו צריך להיות הדין, דכי ליכא לאשתלומי ממה _____ משתלם ממה _____
 ומה הדין לפי מה שאמר רבי אבא _____
 סכס: מה קשה אם נאמר שדברי רבי אבא הם אליבא דרבנן _____
 ומדוע אי אפשר לומר שאמר את דבריו אליבא דר' נתן _____

ביאור שיטת רבנן לפי תוס' (רשות):

סכס, לפי רש"י איך מוכח בדברי רבנן "דלא משתלם מהאי" _____
 מה מקשים תוס' על זה _____

מחלוקת רבנן ור' נתן לשיטת תוס'

לפי ר' נתן		לפי רבנן		
והטעם	כמה משלם	והטעם	כמה משלם	
כנ"ל בשיטת רש"י				בעל השור בתם
				בעל הבור
				בעל השור במועד
				בעל הבור

באר דברי רבנן: "כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ "לא משתלם מהאי" ממי _____
 האם ההוכחה שהם סוברים כן, היא ממה שאמרו בתם או במועד _____

סיכום המחלוקת רש"י ותוס' בדברי רבנן

מה הטעם שבעל הבור פטור	כמה משלם בעל השור		
	במועד	בתם	
			לפי רש"י
			לפי תוס'

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

מתרצת הגמ', **אי בעית אימא** שדברי רבי אבא הם לפי ר' נתן, **איבעית אימא** שדברי רבי אבא הם לפי רבנן

ומבארת הגמ', **איבעית אימא רבנן**, ואין זה פשיטא

משום שהיינו אומרים **שהני מילי**, שְׁמָה (רש"י)

בתרי גופי, היכן איירי בנזק שנעשה ע"י תרי גופי _____ ומי הם ה"תרי גופי" (רש"י) _____

אבל בחד גופא, מי איירי בנזק שנעשה בחד גופא _____ ומי הוא ה"חד גופא" _____

וכיון דהבשר והאמורין הם גוף אחד, היה מקום לומר **דמצי אמר ליה**, מי היה יכול לומר למי _____

מכל היכא דבעינן משתלמנא, לפי טענה זו האם הוא יכול לגבות מהבשר כנגד האימורים _____

ולכן בא רבי אבא לחדש דאפילו בחד גופא אמרינן _____

סכס, מדוע הוצרך רבי אבא לחדש דאפילו לרבנן "אינו גובה מבשרן כנגד אימוריהן" _____

איבעית אימא ר' נתן, שאפשר לומר ד**התם**, איפה _____

הוא משום **דאמר ליה בעל השור לבעל הבור**, **אנא תוראי בבירך** **אשכחתי**ה מת, את קטלתיה, הלכך כל הנזק עליך

הבעלים של איזה שור טוען כן (רש"י) _____

ולכן **מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך**, ממי _____ **משתלמנא מינך**, ממי _____

אבל הכא, איפה _____ מודה ר' נתן שאמרינן _____

משום **דמי מצי אמר** הניזק, **בשר אזיק אמורין לא אזיק**, באר (רש"י) _____

סכס, מדוע אפשר לומר דר' נתן מודה "דאינו גובה מבשרן כנגד אימוריהן" _____

סיכום שקו"ט דגמ' לפרש לפי איזה תנא אמר רבי אבא את דבריו

מה מתרצת הגמ'	מה מקשה הגמ'	אם אמר את דבריו
		לפי רבנן
		לפי ר' נתן

אדר אי תשע"ו

בבא קמא דף י"ג ע"ב

סוגית תודה שהזיקה

אמר רבא, תודה שהזיקה, גובה מבשרה ואינו גובה מלחמה, לאיזה לחם הכוונה _____
 לפי איזה תנא אמר רבא את דבריו (תוס') _____
 ומה הדין לפי רבנן _____ ומדוע _____
 מדוע כאן הוצרכו התוס' לפרש כן ולא על דברי רבי אבא לעיל _____
 והאם מיירי בתם או במועד _____
 מקשה הגמ', לחם, פשיטא, שְׁמָה _____ ומדוע (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', סיפא אצטריך ליה, שבסוף דבריו אמר רבא ניזק אוכל בשר, מתי (רש"י) _____
 ומתכפר מביא לחם, מי הוא המתכפר _____
 האם החידוש של רבא הוא "ניזק אוכל בשר" או "מתכפר מביא לחם" _____
 מקשה הגמ', הא, נמי פשיטא, מדוע פשוט שהמתכפר מביא לחם _____
 מתרצת הגמ', מהו דתימא, כיון דלחם הכשירא דזבח, פרש "הכשירא דזבח" _____
 לימא ליה, וכי את אכלת בשר ואנא אייתי לחם, מי יאמר כן למי _____
 לפי טענה זו מי היה צריך להביא את הלחם _____
 קמ"ל, מי משמיע לנו _____
 דלחם חיובא דבעלים הוא, ולכן מי מביא את הלחם _____
 כתוב את כל המימרא של רבא _____

סיכום המימרא דרבא

ומדוע	למסקנא האם יש בזה חידוש	מה הבינה הגמ' שרבא בא לחדש בזה	כתוב את לשון דברי רבא	
				ברישא
				בסיפא

אדר אי תשע"ו

בבא קמא דף י"ג ע"ב

נכסים שהן של בני ברית

שנינו במשנתנו, "נכסים שהן של בני ברית", מי הם "בני ברית" _____
שואלת הגמ', למעוטי מאי, אי למעוטי דעובד כוכבים, שמה הדין אם הזיק לנכסיהם _____
הא קתני לה דין זה לקמן, שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור, מה מתרצת הגמ' _____

נכסים המיוחדין

שנינו במשנתנו, "נכסים המיוחדין", שואלת הגמ', למעוטי מאי _____
אמר רב יהודה, שזה בא למעוטי זה אומר וכו', באר את המקרה (רש"י) _____
מה הדין במקרה זה _____ ומדוע _____
מקשה הגמ', הא תני דין זה לקמן, היו שנים (שני שוורים של בני אדם) רודפים אחר שור אחד וכו' שניהם פטורים
מה מתרצת הגמ' _____

במתניתא תנא לפרש "נכסים המיוחדים" באופן אחר, שזה בא לומר פרט לנכסי הפקר

שואלת הגמ', היכי דמי, אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהפקר, מאן תבע ליה, באר את הקושיא _____
אלא צריך לומר דמירי דנגח תורא דהפקר לתורא דידן, א"כ מה קשה _____
מתרצת הגמ', דמירי, בשקדם וזכה בו אחר, מתי זכה בו (רש"י) _____
למי שייך השור המזיק לפי החידוש דמשנתנו _____
ולמי היה שייך השור אילו היה הדין ששור הפקר שהזיק חייב _____
רבינא אמר, ד"נכסים המיוחדים" בא למעוטי נגח ואח"כ הקדיש, או נגח ואח"כ הפקיר שהוא פטור מתשלומים
תניא נמי הכי, יתר על כן אמר ר' יהודה, יותר על מה (לקמן דף מד.) _____

אפילו נגח ואח"כ הקדיש, נגח ואח"כ הפקיר פטור השור מסקילה, והוא הדין שהבעלים פטור מתשלומים

שנאמר "והועד בבבלי וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהַמִּית אִישׁ אֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעֶלְיוֹ יוּמָת"
עד שתהא מיתה שהשור המית את האדם, והעמדה בדין, שוין כאחד, פרש "שוין כאחד" (רש"י) _____
איפה משמע בפסוק: "שעת מיתה" _____ "שעת העמדה בדין" (תוס') _____
ואיך רואים בפסוק שצריך שיהיה בעל אחד משעת מיתה עד שעת העמדה בדין (רש"י) _____
מקשה הגמ', וגמר הדין האם לא בעינן, שמה _____
היכן כתוב בפסוק "גמר דין" _____
מתרצת הגמ', אלא אימא וכו', שממתי ועד מתי צריך שהשור יהיה אצל אותם בעלים כדי שיתחייב _____
סכס, לפי כל המהלכים, הנכסים של מי צריכים להיות "מיוחדים" של המזיק או של הניזק _____
סיכום המהלכים לפרש "נכסים המיוחדים" _____

ומה התירוצ	מה מקשה הגמ' על זה	פרש לפי זה "נכסים המיוחדים"	את מה זה בא למעט	
				לפי רב יהודה
				לפי הברייתא
				לפי רבינא

אדר א' תשע"ו

בבא קמא דף י"ג: י"ד.

שנינו במשנתנו, "חוץ מרשות המיוחדת למזיק", שמה הדין אם הזיק שם _____
ומדוע _____

סוגית דיני נזקין בחצר השותפין

שנינו במשנתנו, "ורשות הניזק והמזיק"
אמר רב חסדא אמר אבימי, חצר השותפין חייב בה הכתוב על השן ועל הרגל
והכי קאמר וכו', פסק לפי רב חסדא: "חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק וכו"
ור' אלעזר אמר, שחצר השותפין פטור בה על השן ועל הרגל
והכי קאמר וכו', פסק לפי ר' אלעזר: "חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק וכו"
האם המחלוקת היא כשבהמה של אחד מהשותפין הזיקה לחברו או כשבהמה של אחר הזיקה להם (רש"י) _____
ומה הטעם שחייב לפי רב חסדא (שם) _____
ומה הדין כשבהמה של אחר הזיקה להם _____ ומדוע _____
האם המחלוקת היא רק בנזקי שן ורגל או גם בנזקי קרן בחצר השותפין (רש"י) _____
ומה הדין של קרן בחצר השותפין (שם) _____ ומדוע (שם) _____
סכס, מה בא לומר "כשהזיק חב המזיק" דמשנתנו לפי רב חסדא _____
"וכשהזיק חב המזיק" לפי ר' אלעזר בא לאתויי קרן _____
מקשה הגמ', הניחא לשמואל, מה ניחא _____ ומדוע (רש"י) _____
אלא לרב וכו', מדוע לרב קשה (רש"י) _____
מתרצת הגמ', שלפי רב, זה בא לאתויי הא דת"ר, כשהזיק חב המזיק, להביא ש"ח והשואל נושא שכר והשוכר
שהזיקה בהמה ברשותו, שהדין הוא שתם משלם ח"נ ומועד משלם נ"ש, בהמשך הגמ' תבאר חלק זה של הברייתא
המשך דברי הברייתא, נפרצה כותל בלילה, או שפרצו לסטין, ויצתה והזיקה, השומר פטור
האם איירי בכותל בריא או בכותל רעוע (רש"י) _____ ומה הטעם שהוא פטור (שם) _____
סכס, מה לומדים מהיתור של "כשהזיק חב המזיק":
לפי שמואל _____ לפי רב _____
לפי רב חסדא ד"כשהזיק חב המזיק" בא לומר שבחצר השותפין חייב, מנא ליה לאתויי קרן לשמואל וכל הני לרב
(תוס') _____
עוד כתבו התוס' וז"ל "אך קשה, דלשמואל תיקשי הברייתא" באר את הקושיא _____
סיכום המחלוקת רב חסדא ור' אלעזר (בשלב זה)

מה מיותר ב"כשהזיק חב המזיק וכו'"	האם "ורשות הניזק והמזיק" שייך לפניו או לאחריו	והטעם	מה דין שן ורגל בחצר השותפין	
				לפי רב חסדא
(תוס')				לפי ר' אלעזר

המשך בבא קמא דף י"ג: י"ד.

אמר מר בבביתא, 'כשהזיק חב המזיק' להביא (לרבות) שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר וכו' שואלת הגמ'; היכי דמי, אילימא דמיירי דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל, ועל מי לשלם למי לימא ליה, מי יכול לומר למי (רש"י) אילו אזיק בעלמא, מי היה מזיק למי בעית לשלומי את, מי היה חייב לשלם ומדוע (רש"י) השתא דאזקיה לתורא דידך וכי בעינא לשלומי, באר טענתו אלא אם נאמר דמיירי דאזקיה תורא דשואל דמשאיל, ועל מי לשלם למי וכמה עליו לשלם לו לפי מה דתני בבביתא לימא ליה, מי יכול לומר למי אילו איתזק (היה ניזוק) מעלמא, מי היה מזיק למי בעית לשלומי כוליה תורא, מדוע היה צריך השואל לשלם כוליה תורא אפילו בתם (רש"י) השתא דאזקיה תורא דידך וכי רק פלגא נזקא הוא דמשלמת לי, באר טענתו

סיכום שאלת הגמ' "היכי דמי"

ומה צריך להיות הדין לפי טענתו	"לימא ליה" כתוב בלשון הגמ' מה טוען המשאיל	על איזה דין בבביתא קשה	מי הניזק	מי המזיק	
					אילימא דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל
					אלא דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל

מתרצת הגמ', לעולם, מיירי דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל, מה הקשתה הגמ' על זה והכא במאי עסקינן, שקבל עליו השואל שמירת גופו, ולא קבל עליו שמירת נזקיו פרש: "שמירת גופו" (רש"י) "שמירת נזקיו" (רש"י). האם עיקר התירוץ הוא "שקבל עליו שמירת גופו" או "לא קבל עליו שמירת נזקיו" א"כ מה החידוש שהמשאיל חייב (תוס') מדוע אי אפשר לתרץ, דאיירי כגון דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל, וכגון שקבל עליו שמירת נזקיו ולא קבל עליו שמירת גופו, ולכן אין השואל חייב אלא חצי נזק (תוס') מקשה הגמ', אי הכי, שמה אימא סיפא, נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור, מי פטור (רשב"א) מה מדייקת מזה הגמ' אם כן מה קשה מה מתרצת הגמ'

סיכום הברייתא "כשהזיק חב המזיק להביא וכו'"

ומדוע	מי חייב	מה אפשר לדייק מזה	שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר	
			שהזיקה בהמה ברשותן תם משלם ח"נ ומועד נ"ש	הרישא
			נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור	הסיפא

אדר אי תשע"ו

בבא קמא דף י"ד ע"א

המשך סוגיית דיני נזקין בחצר השותפין

איני, קושיא היא ובתמיה קרינן ליה, והכי קאמר "איני" וכי כך הוא, והא אמר פלוני וכו'. (הליכות עולם שער שני סימן י')

על מי הקושיא (רש"י) _____ שמה הוא סובר _____

והא תני רב יוסף, חצר השותפים והפונדק, מה הוא "פונדק" (רש"י) _____

חייב בהן על השן ועל הרגל, מדוע אינו נחשב כרה"ר (שם) _____

מתרצת הגמ', אמר לך רבי אלעזר (רבי אלעזר יכול לומר לך), ותסברא מתניתא מי לא פליגי

באר את התירוץ (רש"י) _____

ומביאה הגמ' את הברייטא שסוברת כמו ר' אלעזר, והתניא, ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין:

כלל ראשון: כל מקום שהוא רשות השייכת רק לניזק ולא למזיק

חייב בכלל כל המזיקים חייבים, וכולם משלמים נזק שלם ואפילו קרן תם (בהמשך הגמ' יתבאר מדוע)

כלל שני: מקום שהוא רשות רק דמזיק ולא לניזק, כגון שנכנס שור הניזק לרשות המזיק, ושם הזיקו שורו של המזיק

פטור מכלל, מדוע (רש"י) _____

כלל שלישי: מקום שהוא שייך לזה ולזה, כגון חצר השותפים והבקעה (שטח ובו שדות של כמה אנשים יחד)

פטור בה על השן ועל הרגל, מדוע (רש"י) _____

אבל על הנגיחה, ועל הנגיפה, ועל הנשיכה, ועל הרביצה, ועל הבעיטה, תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם

כלל רביעי: מקום שאינו שייך לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינו של שניהם

פרש (רש"י) _____

חייב בו על השן ועל הרגל שהרי כך דינם בחצר הניזק

על הנגיחה, ועל הנשיכה, ועל הנגיפה, ועל הרביצה, ועל הבעיטה, תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם.

מסיימת הגמ' את הראי' מהברייטא, קתני מיהת בכלל ג', חצר השותפין והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל

שזה כדעתו של איזה אמורא דלעיל (רש"י) _____

סיכום הברייטא

מה הדין של			של מי החצר		
קרן מועד	קרן תם	שן ורגל			
	רש"י			כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק	כלל א'
				דמזיק ולא לניזק	כלל ב'
				לזה ולזה כגון חצר השותפין והבקעה	כלל ג'
			רש"י	לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם	כלל ד'

סכס, מאיזה כלל בברייטא דר' שמעון בן אלעזר מוכח כדברי ר' אלעזר _____

ומאיזה דין _____

המשך בבא קמא דף י"ד ע"א

מקשה הגמ', **קשיא אהדדי**, לגבי איזו חצר יש סתירה בין הברייתות _____

דמה הדין לפי הברייתא דתני רב יוסף _____

ומה הדין לפי הברייתא של ר' שמעון בן אלעזר _____

מתרצת הגמ', **כי תניא ההיא, בחצר מיוחדת לזה ולזה, בין לפירות בין לשוורים**

איזו ברייתא מיירי כן _____

ולכן מה הדין שם: בשן ורגל _____ בקרן _____ ומדוע (רש"י) _____

משא"כ **ההיא דרב יוסף**, מיירי **בחצר מיוחדת** לשניהם **לפירות, ואינה מיוחדת** להם **לשוורים**

דלגבי שן הויא לה חצר הניזק, מדוע (רש"י) _____

דיקא נמי, שמה _____

דקתני הכא דומיא דפונדק, באיזו ברייתא _____

האם דרך להכניס שם שוורים _____ ומדוע (רש"י) _____

א"כ מוכח שבאיזה סוג חצר השותפין מיירי _____

וקתני התם (בברייתא דר' שמעון בן אלעזר) **דומיא דבקעה**, האם דרך להכניס שוורים בבקעה (שם) _____

א"כ מוכח שבאיזה סוג חצר השותפין מיירי _____

שמע מינה, סכס, מה מדויק מהברייתות _____

סיכום הסתירה בין הברייתות והתירוץ

הסתירה	מה דין שן ורגל בחצר השותפין	באיזה סוג חצר השותפין איירי	התירוץ
			איך מדויק דמיירי כן
			תני רב יוסף
			והתניא ארבעה כללות

מתקיף לה רבי זירא, כיון דמיוחדת לפירות, הא בעינן "ובער בשדה אחר", וליכא

מדוע אין זה נחשב שדה אחר (רש"י) _____

ולכן מה צריך להיות הדין _____

אמר ליה אביי, **כיון דאינה מיוחדת לשוורים "שדה אחר" קרינא ביה**, מדוע (רש"י) _____

סיכום דין חצר השותפין המיוחדת לפירות ולא לשוורים

האם היא נחשבת "שדה אחר"	ומדוע	ולכן מה הדין בשן ורגל	קושית רבי זירא
			לפי תירוץ אביי
			לפי תירוץ אביי

המשך בבא קמא דף י"ד ע"א

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא, לימא מדמתניתא לא פליגי, אלו ברייתות _____
 אמוראי נמי לא פליגי, אלו אמוראים _____
 פירוש שאינם חולקים להלכה, אלא דכל אחד מהם איירי בסוג אחר של חצר השותפין
 שבאיזה סוג חצר השותפין איירי: רב חסדא (רש"י) _____ רבי אלעזר (שם) _____
 אמר ליה רבינא לרב אחא מדיפתי, אין, אכן אפשר לומר שאינם חולקים
 ואם תמצא לומר דרב חסדא ור' אלעזר פליגי, אזי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי בלבד פליגי
 לפי זה באיזה סוג חצר השותפין חולקים רב חסדא ור' אלעזר _____
 ומה הדין לפי דעת שניהם בחצר המיוחדת גם לשוורים _____

ביאור המחלוקת לפי מהלך זה

האם הוא סובר כקושיא דרבי זירא או כפירוקא דאביי	מה הדין בחצר המיוחדת		
	לפירות ולא לשוורים	לפירות ולשוורים	
			לפי רב חסדא
			לפי רבי אלעזר

סכסם באיזה סוג חצר השותפין איירי "ורשות הניזק והמזיק" דמשנתנו

אם תמצוי לומר שחולקים	אם נאמר שאינם חולקים	
		רב חסדא
		רבי אלעזר

רשות:

את"ל דרב חסדא ור"א פליגי האם צריך לומר דגם הברייתות חלוקות (ע"פ תוס' ר"פ ד"ה אמוראי נמי)

האם "פונדק ובקעה" הם דוקא	לפי זה האם הברייתות חולקות	מה יתרץ	מאיזו ברייתא קשה על	
				רב חסדא
				רבי אלעזר

אדר א' תשע"ו

בבא קמא דף י"ד ע"א

ביאור חברייתא דארבעה כללות דר"ש בן אלעזר

גופא, ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין

כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק, חייב בכל (זהו כלל א' בברייתא)

מדייקת הגמ', על הכל לא קתני, מה המשמעות של "על הכל" (רש"י)

אלא חייב בכל, מה המשמעות של "בכל" (שם)

מני, רבי טרפון היא, דאמר, משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם

לאיזה קרן קורא התנא "משונה" (רש"י) ומדוע (שם)

סכס, איך משמע מהרישא כר' טרפון

אימא סיפא (כלל ד'), לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינו של שניהם, חייב בה על השן ועל הרגל

מאי לא לזה ולא לזה, אילימא שהכוונה לא לזה ולא לזה כלל, אלא דאחר, למי הכוונה (רש"י)

מדוע א"א לפרש כן

אלא פשיטא שהכוונה לא לזה ולא לזה דהיינו לא של המזיק והניזק יחד אלא דחד, של איזה מהם (רש"י)

וקתני סיפא שעל הנגיחה וכו' תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם

אתאן לרבנן דאמרי, משונה קרן בחצר הניזק, חצי נזק הוא דמשלם

סכס, איך משמע מהסיפא כרבנן

א"כ קשה, וכי יתכן שיהיה רישא ר' טרפון וסיפא רבנן

סיכום הקושיא

לפי זה האם הברייתא כרבנן או כר' טרפון	באלו מילים בברייתא תני דין זה	כמה משלם קרן תם בחצר הניזק	
			לפי מה דתני ברישא
			לפי מה דתני בסיפא

משיבה הגמ', אין, מה כן

דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה, על מה אמר לו זאת (רש"י)

שיננא, שבוק מתניתין, ותא אבתראי, רישא רבי טרפון וסיפא רבנן, את מי כינה שמואל "שיננא"

מה הכונה במה שאמר לו: "שבוק מתניתין" (רש"י) "ותא אבתראי" (רש"י)

סיכום לפי שמואל, מי התנא של המשנה בדף ט"ו: ושל הברייתא דרשב"א

כשיטת מי הסיפא	כשיטת מי הרישא	
		המשנה ד"חמשה תמין"
		הברייתא ד"ארבעה כללות"

המשך בבא קמא דף י"ד ע"א

רבינא משמיה דרבא אמר, דלעולם אפשר לומר כולה רבי טרפון היא

א"כ מה קשה _____
 ומפרש רבינא, ומאי לא לזה ולא לזה, לא לזה ולא לזה לפירות אלא דחד, של איזה מהם (רש"י) _____
 לזה ולזה לשוורים, מתי יש להם רשות להכניס שם שוורים (נמוקי"י) _____
 דלגבי שן הויא לה חצר הניזק, מדוע (רש"י) _____
 ולכן מה דינו לגבי שן ורגל (שם) _____
 אבל לגבי קרן הויא לה רשות הרבים, מדוע (רש"י) _____
 ולכן כמה משלם קרן תם (שם) _____
 מקשה הגמ', על תירוצו של רבינא, אי הכי, דלגבי שן הוי חצר _____ ולגבי קרן הוי _____
 וכי ארבעה כללות יש בברייתא, הרי רק שלשה הוּ
 באיזה כלל אין חידוש משום שכל דיניו כבר נאמרו קודם בברייתא _____

ביאור הקושיא על תירוצו של רבינא

באיזה כלל כבר נאמר דין זה	ולכן מה הדין	איזו רשות הוי	
			לגבי שן ורגל
			לגבי קרן

אמר רב נחמן בר יצחק לתרץ את הקושיא, שלושה כללות (דינים) הן, בארבע מקומות

מה הם השלושה דינים (רש"י)

1. _____
2. _____
3. _____

"בארבע מקומות" דהיינו: 1. רשות הניזק, 2. רשות המזיק, 3-4. שני סוגים של חצר השותפין.

אלו שני סוגי חצר השותפין נאמרו בברייתא _____
 באיזה מהם פטור על שן ורגל _____
 ובאיזה מהם חייב עליהם _____

סיכום פירוש הברייתא ד"ארבעה כללות"

מה הם ה"ארבעה כללות"				"לא לזה ולא לזה" אלא חצר של מי היא	אליבא דאיזה תנא הוי		
					כלל א'	כלל ד'	
כלל ד'	כלל ג'	כלל ב'	כלל א'				
							לפי שמואל
							לפי רבינא משמיה דרבא

אדר אי תשע"ו

בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ו ע"א

מתנני שום כסף, שוה כסף, בפני בית דין, ועל פי עדים בני חורין בני ברית, והנשים בכלל הנזק, והניזק והמזיק בתשלומין. כל המשנה מפרש בגמ':

גמ' שואלת הגמ', מאי כוונת המשנה "שום כסף", אמר רב יהודה, שום זה, איזה שומא (רש"י) _____
לא יהא אלא בכסף, פרש (רש"י) _____

שים לב: בפירוש רש"י על הברייתא דלקמן יש ב' גירסאות, אחת המודפסת בגמ' שלפנינו והשניה כמו שהעתיקו התוס': (המילים שמודפסים ברש"י שלפנינו בסוגריים, הם לפי הגירסא שבתוס')

תנינא להא דתנו רבנן

פרש: "תנינא" (רש"י) _____ "להא דתנו רבנן" (שם) _____ ומה רצה לומר בזה (שם) _____
מהלך הגמ' לפי הגירסא שברש"י שלפנינו (ע"פ גירסת הב"ח):

פרה שהזיקה טלית, וטלית שהזיקה פרה, האם מיירי שארעו שני הדברים, דהיינו שהזיקו זה את זה, או שארע רק אחד מהם, דהיינו או פרה שהזיקה טלית או טלית שהזיקה פרה _____

ביאור המקרים ד"פרה שהזיק טלית, וטלית שהזיקה פרה"

מדוע מוכרחים לומר שמייירי ברשות זו	באיזה רשות מיירי	איזה מהאבות נזיקין הוי	
			פרה שהזיקה טלית
תוס'			טלית שהזיקה פרה

אין אומרים תצא פרה בטלית, פרש (רש"י) _____

האם זה קאי על "פרה שהזיקה טלית" או על "טלית שהזיקה פרה" _____
וטלית בפרה, פירוש, וגם ב"טלית שהזיקה פרה" אין אומרים שבעל הפרה יקח את הטלית שהזיקה לפרתו.

אלא שמין אותה בדמים, את מה שמין (רש"י) _____
סכס, איזה דין נאמר ב"שום כסף" _____

ומה היינו אומרים אילו לא היתה משנתנו מחדשת דין זה _____

ביאור מהלך הגמ' לפי הגירסא ברש"י שהעתיקו התוס' דהיינו עם המילים שבסוגריים "ומי שהזיק את חברו יותר ישלם":
"פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה" האם מיירי שארעו שני הדברים, דהיינו שהזיקו זה את זה, או שארע

רק אחד מהם, דהיינו או פרה שהזיקה טלית או טלית שהזיקה פרה _____

"אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה" באר מה אין אומרים (תוס' ר"פ) _____

"אלא שמין אותה בדמים" פירוש שמין את הנזקין של הטלית ושל הפרה. ומי מהם משלם _____

סכס, לפי גירסת תוס' איזה דין נאמר ב"שום כסף" _____

ומה היינו אומרים אילו לא היתה משנתנו מחדשת דין זה _____

והקשו תוס' על מהלך זה, דלא יתכן לומר שהזיקו זה את זה

דהרי פרה שהזיקה טלית ע"כ באיזה חצר איירי _____ וטלית שהזיקה פרה ע"כ באיזה מקום איירי _____

עי בתוס' שפי' דאפשר לישב ששני הנזקים אירעו בזא"ז ולא בבת אחת, ועי' נמוק"י איך אפשר לתרץ שאירעו בבת אחת.

המשך בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"א

שוה כסף

שנינו במשנתנו, "שוה כסף", ומביאה הגמ' ברייתא שמבארת מה הדין שנאמר בזה דתנו רבנן, "שוה כסף", מלמד שאין בית דין נזקקין לגבות מהמזיק, אלא לנכסים שיש להן אחריות אבל אם קדם ניזק ותפס מטלטלין, בית דין גובין לו מהן. אמר ר' מר, "שוה כסף", מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות לפי הבנת הגמ' בהו"א ממי בית דין גובין רק קרקע ולא מטלטלין (רש"י) _____

שואלת הגמ', מאי משמע, באר את השאלה _____

אמר רבה בר עולא, שקרקע היא דבר השוה כל כסף, באר _____

מקשה הגמ', מאי ניהו "שוה כל כסף", היינו דבר שאין לו אונאה פרש " שאין לו אונאה" (רש"י) _____

הרי עבדים ושטרות* נמי אין להן אונאה, באר הקושיא _____

מה הדין באונאה של שאר דברים: בפחות משתות _____ בשתות _____ ביותר משתות _____

אלא אמר רבה בר עולא, את מה הוא בא לפרש _____

שקרקע היא דבר הנקנה בכסף, באר (רש"י) _____

ומה אין נקנה בכסף _____ אלא איך הם נקנים _____

מקשה הגמ', הרי עבדים ושטרות נמי נקנין בכסף, באר הקושיא _____

אלא אמר רב אשי, שקרקע היא שוה כסף ולא כסף, והני כולהו כסף נינהו למי כוונת הגמ' "והני כולהו" (רש"י) _____

ומדוע הם נחשבים כסף (שם) _____

סיכום המהלכים בגמ' לפרש איך משמע ד"שוה כסף" היינו קרקע

איך דוחה הגמ' מהלך זה	מאי משמע	
		לפי הפירוש הראשון של רבה בר עולא
		לפי הפירוש השני של רבה בר עולא
		לפי רב אשי

*ביאור מה היא אונאה בשטרות:

לדוגמא: מלוה שיש בידו שטר שכתוב בו שהלוה חייב לו 1000 זוז וזמן הפרעון בעוד שנה אם ירצה יכול המלוה למוכרו היום, והלוקח יגבה החוב כשיגיע זמן הפרעון אך, הואיל והלוקח צריך להמתין מלגבות עד זמן הפרעון, וגם יתכן ויצטרך להתדיין עם הלוה עד שישלם, לכן השטר שוה עכשיו רק 800 זוז. והדין הוא שגם אם המלוה מוכרו ביותר משישית ממה שהשטר שוה עכשיו (דהיינו ביותר מ-933 זוז) אין בזה אונאה.

המשך בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"א

רמי ליה רב יהודה בר חנינא לרב הונא בריה דרב יהושע, תנא בברייתא דלעיל "שוה כסף" מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות, לפי זה ממה יכול הניזק לגבות _____
 והתניא, "יָשִׁיב", לרבות שוה כסף ואפילו סובין, לפי זה ממה הוא יכול לגבות (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', הכא במאי עסקינן, ביתמי, מי מיירי שמת והניח יתומים (רש"י) _____
 באיזו ברייתא מיירי כן _____
 מדוע מהיתומים אפשר לגבות רק קרקע (שם) _____
 וממי אפשר לגבות אפילו סובין _____
 הערה: רש"י בד"ה ביתמי כתב וז"ל "דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב דאיכא למימר לאחר מיתת אביהן קנאום" צ"ע דהרי אפילו אי ודאי לנו שירשו את המטלטלין מאביהם אי אפשר לגבות אותם מהיתומים.

סיכום הסתירה בין הברייתות והתירוץ

התירוץ:	הסתירה:	
ממי הניזק בא לגבות לפי ברייתא זו	ממה הניזק יכול לגבות לפי ברייתא זו	"שוה כסף" מלמד שאין ב"ד נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות
		"יָשִׁיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין

סכס, ממי אין ב"ד נזקקין לגבות מטלטלין: לפי ההו"א _____ לפי המסקנא _____
 מקשה הגמ', אי איירי ביתמי, אימא סיפא וכו', מה הדין דתני בסיפא של הברייתא _____
 ומה מקשה הגמ' מזה _____
 מתרצת הגמ', כדאמר רבא אמר רב נחמן במסכת כתובות, שתפס מחיים, הכא נמי מיירי שתפס הניזק מחיים _____
 מחיים של מי (רש"י) _____
 סכס, האם הניזק יכול לגבות מטלטלין: מהמזיק עצמו _____ מהיתומים _____ כשתפס בחיי המזיק _____

בפני בית דין

שנינו במשנתנו, "בפני בית דין" לפי הבנת הגמ' בהו"א, מה צריך להיות בפני ב"ד (רש"י) _____
 מבארת הגמ', שזה בא לומר, פרט למוכר נכסיו ואח"כ הולך לבית דין, מי מכר נכסיו _____
 שממי אין בית דין גובים אותם (רש"י) _____
 ומדוע שלא יגבה הניזק מהמעות שקיבל המזיק עבור מכירת קרקעותיו (שם) _____
 מקשה הגמ', האם שמע מינה, לוח ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין שאין בית דין גובין לו מהן _____
 מדוע א"א לומר שאכן כך הדין (רש"י) _____
 אלא מתרצת הגמ', ש"בפני בית דין" בא לומר פרט לבית דין הדיוטות שאינם מומחים _____
 מי נקראים מומחים _____ ולאיזה דין בנזקין צריך ב"ד מומחים (רש"י) _____

ביאור "בפני בית דין" דמשנתנו

איך דוחה הגמ' מהלך זה	מה זה בא למעט	פרש "בפני בית דין"	
			לפי ההו"א
			לפי המסקנא

המשך בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"ב

על פי עדים בני חורין בני ברית

שנינו במשנתנו, דהחייב לשלם נזק הוא דוקא על פי עדים, שמהם הם מעידים (רש"י).

מבאר הגמ', שאיירי בנזקין שהם קנס, ובא לומר פְּרָט למודה בקנס ואחר כך באו עדים, שהוא פטור מקשה הגמ', הניחא למ"ד מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור מאיפה לומדים שמודה בקנס פטור (רש"י לעיל דף ד: ד"ה וגנב).

מה הטעם של מאן דאמר שאפילו אם אחר כך באו עדים פטור ומה הטעם של מאן דאמר חייב.

אלא למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב, מאי איכא למימר, באר הקושיא.

מדוע א"א לתרץ דהחידוש הוא דמודה בקנס ולא באו עדים כלל שהוא פטור (תוס').

ומדוע אי אפשר לתרץ "תני והדר מפרש" (שם).

מתרצת הגמ', שלמ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב, סיפא אצטריך ליה, שעל העדים להיות בני חורין ובני ברית מבאר הגמ', "בני חורין" בא למעוטי עבדים, "בני ברית" בא למעוטי עכו"ם.

שמה הדין אם העדים הם עבדים או עכו"ם.

מה החידוש בזה, הרי כך הדין בכל עדיות שבתורה (רא"ש, רמב"ם נו"מ ת, יג).

ביאור "על פי עדים בני חורין בני ברית"

ומה הם	כמה דינים נאמרו ב"על פי עדים בני חורין בני ברית"	
		למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור
		למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב

וצריכא, את מה _____ דאי אשמעינן עבד, שמה הדין בעבד.

הייתי אומר שרק עבד פסול, משום דאין לו יחס, פרש "יחס" _____ ומנלן שאין לו יחס (רש"י).

אבל נכרי דיש לו יחס, מנלן שיש לו יחס (רש"י).

אימא לא, אלא מה יהיה הדין בנכרי _____ ואי אשמעינן נכרי, שמה הדין בנכרי _____.

הייתי אומר שרק נכרי פסול, משום דלא שייך במצוות, אבל עבד דשייך במצוות, אימא לא באלו מצוות חייב העבד (רש"י) _____ ומנלן (שם).

צריכא המשנה להשמיענו שגם עבד וגם נכרי פסולים לעדות.

סיכום הצריכותא

מה הסברא לומר		
שיכול להעיד	שאינו יכול להעיד	
		עבד
		נכרי

אדר אי תשע"ו

בבא קמא דף ט"ו ע"א

זחנשים בכלל הנזק

שנינו במשנתנו, **"והנשים בכלל הנזק"**, פירוש, שהדין של אשה בנזקין שוה לאיש, בין כשהזיקה בין כשהזיקה שואלת הגמ'; **מנהני מילי** שדין האשה שוה לדין האיש בנזקין

אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי ר' ישמעאל, אמר קרא "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאֲדָמָה"

באיזה חטא נאמר פסוק זה _____ ומה העונש שחייב עליו _____

מזה לומדים, **שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה**, כגון שאר קרבנות, מלקות ומיתה

איך משמע מכאן **לכל** עונשין שבתורה (תורת חיים) _____

דבי רבי אלעזר תנא, נאמר "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמַע לְפָנֶיהֶם"

מזה לומדים, **שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה**, באר מה זה דינין _____

ואיך רואים בפסוק שאשה שוה לאיש (רש"י) _____

דבי חזקיה ור"י הגלילי תנא, אמר קרא "וְהָמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה" מי המית _____ ומה משלם בעליו _____

מזה לומדים, **שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה**

האם הכוונה להשוות אשה לאיש כשהיא המיתה או כשהמיתו אותה _____

ומה הפירוש **"לכל מיתות"** (רש"י קידושין דף לה.) _____

ואיך משמע מכאן שהיא שוה **לכל** מיתות (תורת חיים) _____

סכס, לגבי אלו ג' דברים השוה הכתוב דין אשה לדין איש _____

וצריכי, את מה צריכים _____

דאי אשמעינן רק **קמייתא**, לאיזה פסוק הכוונה (רש"י) _____

הייתי אומר, **התם הוא דחס רחמנא עלה** שתהיה שוה לאיש, **כי היכי דתהוי לה כפרה**

אבל לגבי **דינין**, הייתי אומר **איש דבר משא ומתן, אין, מה כן** _____

אבל אשה שאין דרכה לישא וליתן, **לא**, אינה בכלל דינין, ולכן מה הוצרכה התורה לכתוב _____

ואי אשמעינן רק לגבי **דינין**, הייתי אומר שרק בזה השווה אותה הפסוק לאיש, **כי היכי דתהוי לה חיותא**

מדוע אם לא תהיה בכלל דינים לא יהא לה חיותא (רש"י) _____

אבל כפרה של עונשין, הייתי אומר **איש דבר מצוה** (שחייב בכל המצוות) **אין**, כן חייבתו התורה בעונשין

אבל אשה דלאו בת מצוה, הייתי אומר **שלא** חייבתה תורה בעונשין

ולכן מה הוצרכה התורה לכתוב _____

"אשה דלאו בת מצוה" האם כוונת הגמ' שאינה חייבת כלל במצוות _____

אלא מה כן הכוונה (תוס' קידושין דף לה: ד"ה איש) _____

ואי אשמעינן שאשה שוה לאיש רק לגבי **הני תרתי**, אלו שנים _____

הייתי אומר **הכא** בעונשין, הטעם הוא **משום כפרה, והכא** בדינין, הטעם הוא **משום חיותא**

אבל לענין קטלא, דהיינו כששור הרג, הייתי אומר שרק אם הרג **איש דבר מצוה** חייב בעל השור **לשלם כופר**

מה הסברא לומר כן (רש"י) _____

אבל אם הרג **אשה** שאינה חייבת במצוות כל כך כמו איש **לא**, מה לא _____

ואי אשמעינן שאשה שוה לאיש רק לגבי **כופר**, הייתי אומר **משום דאיכא איבוד נשמה**

אבל הני תרתי, אלו שנים _____ **דליכא איבוד נשמה אימא לא, צריכא.**

המשך בבא קמא דף ט"ו ע"א

ביאור מדוע צריכים את שלשת הפסוקים

משום	אבל לא ב...	הייתי אומר שרק בזה נשים בכלל, משום	אילו היה כתוב בתורה שאשה שוה לאיש רק לגבי
	דינין		עונשין
	עונשין		דינין
	מיתות		עונשין
	מיתות		דינין
	עונשין ודינין		מיתות

סיכום הלימודים והצריכותא

מה הסברא לומר		מאיפה לומדים שאשה שוה לאיש	
שלא יהיה לה דין כמו איש	שיש לה דין כמו איש		
			לגבי עונשים
			לגבי דינין
			לגבי מיתות

הערה: **כתב המהר"י בן לב** (ח"א סימן כ"ג די"ד מובא בגליון הש"ס) ויש להקשות, דחדא מחדא לא אתיא, תיתי חדא מתרתי וכו', ועוד אמאי אצטריך תלמודא למימר דאי אשמועינן חדא לא ילפינן אידך מינה מתרי טעמי וכו', **ומתוך**, דחדא מתרצא חברתא, דלהכי נקט פירוכות כפולות, כי היכי, דכי אמרת תיתי מצד השוה, נתרץ דא"א ללמוד מצד השוה, משום דבכל אחד מהם יש סיבה לחלק בין איש לאשה מה שאין באחריני.

אדר א' תשע"ו

בבא קמא דף ט"ז. ט"ז: סוגית פלגא נזקא

שנינו במשנתנו, **"הניזק והמזיק בתשלומין"**

_____ **איתמר, פלגא נזקא** שחייב בקרן תם, **רב פפא אמר** שזה **ממונא**, פרש "ממונא" (רש"י) _____
רב הונא בריה דרב יהושע אמר, שזה **קנסא**, דהיינו שאינו חייב מעיקר הדין אלא קנס הוא שחייבתו התורה
מה הנפק"מ אם זה קנס או ממון (שם) _____

הערה: צ"ע מדוע לא כתב רש"י דנפק"מ כשהודה ולא באו עדים כלל (פני יהושע)
ומבארת הגמ' את המחלוקת:

רב פפא אמר, פ"נ **ממונא**, משום **דקסבר סתם שוורים** (שוורים שעדיין לא הועדו) **לאו בחזקת שימור קיימן**
פרש "לאו בחזקת שימור קיימן" (רש"י) _____

ולכן האם היה הבעלים צריך לחשוש שיגח _____

ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה נזק, ורחמנא הוא דחס עליה שישלם רק חצי נזק, משום **דאכתי לא אייעד תוריה**
מדוע חסה עליו התורה בקרן יותר מבשן ורגל (שיטמ"ק ד"ה פלגא) _____

רב הונא בריה דרב יהושע אמר, פ"נ **קנסא**, משום **דקסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי** אף בלא שמירה
ובדין הוא דלא לשלם כלל, ורחמנא הוא דקנסיה שישלם חצי נזק, **כי היכי דלנטריה לתוריה**.

סיכום מחלוקת רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

לפ"ז האם ח"נ הוא קנס או ממון	ומדוע	"ורחמנא הוא"	"ובדין הוא"	"קסבר סתם שוורים"	
					רב פפא
					רב הונא בריה דרב יהושע

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ו:

תנן במשנתנו, "הניזק והמזיק בתשלומין", מה המשמעות של זה (רש"י) _____

מקשה הגמ', בשלמא למאן דאמר פלגא נזקא ממונא, היינו דשייך ניזק בתשלומין _____

איך שייך הניזק בתשלומין (רש"י) _____

אלא למ"ד פלגא נזקא קנסא, השתא דלאו דידיה שקיל, וכי בתשלומין איתיה _____

באר הקושיא _____

סכס, מדוע למ"ד פלגא נזקא ממונא ניחא _____

ומדוע למ"ד פלגא נזקא קנסא קשה _____

מתרצת הגמ', שלמ"ד פלגא נזקא קנסא, לא נצרכא המשנה ד"הניזק והמזיק בתשלומין" אלא לפחת נבילה _____

פרש "פחת נבילה" _____

שמי מפסיד אותו _____

מדוע הפחת נבילה נחשב הפסד לניזק, הרי למ"ד פ"נ קנסא לא מגיע לו כלום (רש"י ותוס') _____

מקשה הגמ', דין זה דפחת נבילה, הא כבר תנא ליה רישא (במשנה דף ט) "חבתי בתשלומי נזקו" _____

וקתני עלה, תשלומי נזק, מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה, והגמ' שם אומרת "לא נצרכא אלא לפחת נבילה" _____

מה מתרצת הגמ' _____

הערה: מדברי רש"י ד"ה לפחת נבילה ותוס' ד"ה לא נצרכא וכו' משמע שמשנתנו איירי בתם. _____

וצריכא, את מה _____

דאי אשמעינן רק בתם שהניזק מפסיד הפחת נבילה, היינו אומרים דהתם משום דאכתי לא אייעד _____

ולכן מי צריך להפסיד את הפחת נבילה _____

אבל במועד, אימא לא, אלא מי יפסיד את הפחת נבילה _____

ואי אשמעינן רק במועד, הייתי אומר דהתם משום דקא משלם כוליה, אבל תם אימא לא, צריכא _____

סכס, מה הסברא לומר שהתורה הקילה על המזיק שלא לשלם את הפחת נבילה: _____

רק בתם _____ רק במועד _____

סיכום הגמ' בענין "הניזק והמזיק בתשלומין"

באלו מילים כתב התנא שפחת נבילה דניזק	איך שייך הניזק בתשלומין	
		למאן דאמר פלגא נזקא ממונא
במשנה בדף ט:		למאן דאמר פלגא נזקא קנסא
במשנתנו:		

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ו:

תא שמע, דתנן במשנה בדף טז: **מה בין תם למועד, שהתם משלם חצי נזק מגופו**

פרש "מגופו" _____ ומנלן שמשלם מגופו (רש"י)

ומועד, משלם נזק שלם מן העלייה, פרש "מן העלייה" (רש"י) _____

באיזה מקרה יש נפק"מ אם הוא משלם מגופו או מן העלייה (שם) _____

סכס, כמה הבדלים בין תם למועד שנויים במשנה זו _____ ואלו הם _____

ואם איתא, שְׁמָה (רש"י) _____

ליתני נמי הא, שתם אינו משלם ע"פ עצמו, מועד משלם ע"פ עצמו, פרש "על פי עצמו" _____

מה הטעם שתם אינו משלם ע"פ עצמו, ומועד משלם ע"פ עצמו (רש"י) _____

סכס, מה קשה למ"ד פ"נ קנסא _____

ומדוע למ"ד פ"נ ממונא ניחא _____

מתרצת הגמ', **תנא ושייר**, אלו הבדלים תנא _____

ואיזה שייר _____

מקשה הגמ', **מאי שייר** עוד התנא **דהאי שייר**, מדוע מוכרחים לומר ששייר עוד _____

מתרצת הגמ', **שייר** גם **חצי כופר**, שמה הדין לענין כופר: במועד (רש"י) _____ בתם (שם) _____

באר לפי זה "שייר חצי כופר" (שם) _____

סיכום ההבדלים בין תם למועד למ"ד קנסא

"ושייר" ההבדלים שהתנא לא שנאם		"תנא" ההבדלים השנויים במשנה		
האם משלם כופר	האם משלם ע"פ עצמו	ממה משלם	כמה משלם	
				תם
				מועד

עכשיו שאמרנו ששייר חצי כופר על איזה מ"ד נהיה קשה (תוס') _____

ומה קשה עליו (שם) _____

מתרצת הגמ' למאן דאמר פ"נ ממונא, **אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא**

משום דאפשר לומר, **דהא מני ר"י הגלילי היא דאמר שתם כן משלם חצי כופר**

מדוע אין כאן שיור הרי עדיין יש הבדל שתם משלם חצי כופר ומועד משלם כופר שלם (רש"י ותוס') _____

סכס, כמה משלם שור שהמית את האדם: במועד _____

בתם, לפי רבנן _____ לפי ר' יוסי הגלילי _____

כדעת מי מהם סוברת המשנה בדף טז, למ"ד פ"נ ממונא _____ ולמ"ד פ"נ קנסא _____

סיכום השקו"ט בדברי המשנה "מה בין תם למועד"

האם יש הבדלים בין תם למועד שאינם שנויים במשנה	מדוע לא תני במשנה ההבדל		
	תם אינו משלם כופר ומועד משלם כופר	תם אינו משלם ע"פ עצמו ומועד משלם ע"פ עצמו	
			למ"ד פ"נ ממונא
			למ"ד פ"נ קנסא

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ו:

ת"ש, דתנן בכתובות, האומר **המית שורי את פלוני**, או **המית שורי את שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו**

מאי לאו דמיירי בתם, ומה הוא משלם ב"המית שורי את פלוני" (רשי"י)

לפי"ז כדעת איזה תנא סוברת המשנה (שם) שמה הוא סובר (שם)

ומה הוא משלם ב"המית שורי את שורו של פלוני" (שם)

אי"כ על מי קשה ומה קשה

מתרצת הגמ', שלמ"ד פ"נ קנסא, לא איירי בתם, אלא **במועד**

לפי זה מה הוא משלם: ב"המית שורי את פלוני" ב"המית שורי את שורו של פלוני"

ואיך מתורצת בזה הקושיא על מ"ד פ"נ קנסא

מקשה הגמ', אבל תם מאי, הכי נמי דאין משלם על פי עצמו, אי הכי, ש"מ

אדתני סיפא המית שורי את עבדו של פלוני, אין משלם על פי עצמו, פרש "אדתני"

כמה משלם שור מועד שהרג עבד כנעני (רשי"י)

מה הטעם שאינו משלם ע"פ עצמו (שם)

ולמ"ד פלגא נזקא קנסא, לפלוג וליתני בדידיה, במה (רשי"י)

דהיינו שיאמר התנא **במה דברים אמורים**, ש"מ **במועד**, אבל בתם אינו משלם ע"פ עצמו

ומזה שהתנא לא חילק בין מועד לתם אפשר להוכיח שמה הדין בתם

ולכן על מי קשה

מתרצת הגמ', כולה במועד קמיירי, באר (רשי"י)

סכס, האם יכול להיות שהתנא סובר פ"נ קנסא לפי"ז האם היה יכול לחלק בין תם למועד

אי"כ מדוע לא תני הבדל זה

סיכום הקושיא והתירוץ

האם השור נגח שור או שנגח עבד		האם השור המזיק הוא תם או מועד	
ברישא	בסיפא	ברישא	בסיפא
לפי הקושיא: "לפלוג וליתני בדידיה וכו"			
לפי התירוץ: "כולה במועד קמיירי"			

סכס, מדוע נקט התנא בסיפא "עבדו של פלוני" ולא פליג בדידיה ב"שורו של פלוני":

למ"ד פ"נ ממונא למ"ד פ"נ קנסא

סיכום המשנה ד"המית שורי וכו"

האם מדובר בתם או במועד		האם משלם ע"פ עצמו	המית שורי	
למאן דאמר קנסא	למאן דאמר ממונא			
			את פלוני או את שורו של פלוני	הרישא
2102 ש"מ 2102			את עבדו של פלוני	הסיפא

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ו:

מקשה הגמ', **תא שמע** מהמשך המשנה הנ"ל, זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק, אינו משלם על פי עצמו

מה מדייקת מזה הגמ' _____

ואיך רואים מזה שפלגא נזקא ממונא _____

מתרצת הגמ', **לא, מה לא** _____

אלא כך תדייק, **הא כמה שהזיק משלם** על פי עצמו. לפי זה מה יהיה הדין בפחות _____

מקשה הגמ', **אבל** המשלם פחות ממה שהזיק, **מאי, הכי נמי דלא משלם** על פי עצמו

אי הכי, שמה _____

אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק, אינו משלם על פי עצמו, ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה

שהזיק, מה העדיפות בלשון זה _____

באור קושית הגמ' "ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק"

האם משמע שמשלם על פי עצמו		כשמשלם
אם היה תני במשנה "כל שאינו משלם כמה שהזיק"	לפי מה דתני במשנה "כל המשלם יותר על מה שהזיק"	
		יותר ממה שהזיק
		כמה שהזיק
		פחות ממה שהזיק

מכח הקושיא הנ"ל, אומרת הגמ' **תיובתא דמ"ד פלגא נזקא קנסא, והלכתא פלגא נזקא קנסא**

מקשה הגמ', **תיובתא והלכתא**, באר הקושיא _____

משיבה הגמ', **אין, טעמא מאי הויא תיובתא, משום דלא קתני כמו שהזיק**, אין זו תיובתא דאפשר לתרץ שלא

אמר כן, משום **דלא פסיקא ליה**, איזה דבר אינו מוחלט שהוא תמיד קנס _____

כיון דאיכא חצי נזק צרורות, דהלכתא גמירא לה דממונא הוא, משום הכי לא קתני, מה לא קתני _____

סיכום המשנה "זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק וכו'"

מדוע לא תני התנא "זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק"	מה בא לאפוקי "כל המשלם יותר על מה שהזיק"	
		למ"ד פ"נ ממונא
		מ"ד פ"נ קנסא

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ו:

והשתא דאמרת דהלכתא פלגא נזקא קנסא, א"כ האי כלבא דאכל אימרי (כבשים) ושונרא (חתול) דאכלה תרנגולא משונה הוא, מה משונה בזה, ההריגה או האכילה (רש"י ד"ה ברברב).

ולא (ולפיכך לא) מגבינן בבבל, מדוע (רש"י).

והני מילי, שמה _____ ברברבי, מי היו גדולים (רש"י).

אבל בזוטרי, בכבשים ובתרנגולים קטנים אורחיה הוא, לכן איזה מזיק הוי _____ והאם מגבינן בבבל וברברבי אע"פ שאין גובין בבבל, מ"מ ואי תפס ניזק לא מפקינן מיניה

ואי לא תפס, אלא אמר לב"ד קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא דישראל לדון בפני ב"ד סמוכים, קבעינן ליה

ואי לא אזיל, מי _____ משמתינן ליה, פרש _____

סכס, באלו שני דרכים יכול הניזק לגבות תשלום עבור היזק משונה אע"פ שהזיקו בבבל.

ובין כך ובין כך, פרש "ובין כך ובין כך" (רש"י כתובות דף מ"א:).

משמתינן ליה, עד דמסלק הזיקא, איך יסלק את ההיזק (רש"י).

והחייב להרוג אותם, הוא מדרבי נתן, מה הדין שאמר רבי נתן _____

ומאיפה למד כן _____

סיכום הקושיות למ"ד פלגא נזקא קנסא והתירוצים

המשנה	הקושיא	התירוץ התירוץ בלבד בלא השקו"ט שעליו
משנתנו הניזק והמזיק בתשלומין		
מה בין תם למועד וכו'		
המית שורי את פלוני וכו'		
המשך המשנה הנ"ל זה הכלל כל המשלם וכו'		

המשך בבא קמא דף ט"ו. ט"ו:

סיכום הסוגיא דפלאגא נזקא

סיכום המחלוקת והנפק"מ בין מ"ד פ"נ ממונא למ"ד פ"נ קנסא

למאן דאמר פלגא נזקא קנסא	למאן דאמר פלגא נזקא ממונא		
		באר את הסברא	
		האם <u>תם</u> משלם על פי עצמו	
		האם גובין חצי נזק דקרן בבבל	
		במשנתנו: איך שייך הניזק בתשלומין	
		היכן תני שפחת נבילה דניזק	
		שתם אינו משלם על פי עצמו ומועד משלם	מדוע לא תני ההבדל
		שתם אינו משלם כופר ומועד משלם	
		האם המשנה היא אליבא דרבנן או אליבא דריה"ג	
		האם "שורו של פלוני" איירי בתם או במועד	
		מדוע תני בסיפא <u>עבדו</u> של פלוני, ולא פליג ב"שורו של פלוני"	
		מה בא לאפוקי "כל המשלם <u>יותר</u> על מה שהזיק וכו'"	
		מדוע לא תני "כל שאינו משלם <u>כמה שהזיק</u> "	
		במשנה: מה בין תם למועד	
		במשנה: המית שורי את פלוני וכו'	
		בסיפא דמשנה הנ"ל: זה הכלל כל המשלם וכו'	

אדר ב' תשע"ו

בבא קמא דף ט"ז: ט"ז.

חמשנה דחמשה תמין וחמשה מועדין

מתנני' חמשה תמין, פירוש, שאינם רגילים להזיק, ולכן אם הזיקו משלמין חצי נזק בלבד

וחמשה מועדין שהם רגילים להזיק, ולכן משלמין נזק שלם

הבהמה אינה מועדת: א. לא ליגח בקרן ב. ולא ליגוף לדחוף בגוף ג. ולא לשוך ד. ולא לרבוץ על כלים ה. ולא לבעוט

א. השן מועדת לאכול את הראוי לה, וכשאכלה דבר שאינו ראוי לה תולדה של איזה מזיק הוי _____

ב. הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה, וכשהזיקה בכוונה תולדה של איזה מזיק הוי _____

ג. ושור המועד, איך הוא נעשה מועד (רש"י) _____

מדוע קרן ותולדותיו נחשבים רק לאחד מהמועדין (רש"י) _____

ד. ושור המזיק ברשות הניזק, באיזה מזיק מיירי (רש"י) _____ ה. והאדם, הרי חמשה מועדין.

מדוע לא חשיב התנא בור ואש בין המועדין (רש"י) _____

סיכום החמשה תמין והחמשה מועדין

ה.	ד.	ג.	ב.	א.	
					מי הם התמין
					מי הם המועדין לפי פשוטו
אוצר אלא	א	אנזיק דרך שחורל זה			למה הוא מועד

הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש, הרי אלו מועדין, למה הם מועדין (רש"י) _____

הערה: בסוף הסוגיא יתבאר מדוע לא חשיב התנא חיות אלו במנין המועדין.

רבי אלעזר אומר, בזמן שהן בני תרבות, אינן מועדין, והנחש מועד לעולם, פרש "בני תרבות" (רש"י) _____

סכם, האם הבעלי חיים דלהלן הם מועדים בפעם הראשונה שהזיקו

הנחש	הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס		לפי תנא קמא
	בן תרבות ושאינו בן תרבות	כשהן בני תרבות	
			לפי ר' אלעזר

המשך בבא קמא דף ט"ז: ט"ז.

גמ' מדייקת הגמ'; מדקתני במשנתנו "השן מועדת לאכול", מכלל דבחצר הניזק עסקינן

באר את ההוכחה _____

וקתני ברישא לגבי קרן, בהמה אינה מועדת לשלם כוליה, אבל ח"נ משלמת, מי סוברים כן _____

שמה הם סוברים _____

לכאורה קשה, איך מוכח דגם לגבי קרן איירי בחצר הניזק ומשנתנו רבנן היא, הרי אפשר לומר "הא כדאיתא והא כדאיתא" פירוש, שכל אחד איירי במקום חיובו, שן ורגל בחצר הניזק, וקרן ברשות הרבים. (פני יהושע)

אימא סיפא דמשנתנו "שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם"

האם "שור המזיק ברשות הניזק" איירי בקרן תם או במועד (רש"י במשנה) _____

אתאן לר"ט, דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם, א"כ קשה היתכן שרישא רבנן וסיפא ר' טרפון.

סיכום קושית הגמ' "רישא רבנן וסיפא רבי טרפון"

האם זה כרבנן או כר' טרפון	איך משמע כן	כמה משלם קרן תם בחצר הניזק	
			לפי מה דתני ברישא
			לפי מה דתני בסיפא

משיבה הגמ'; אין, מה כן _____

דהאמר ליה שמואל לרב יהודה, שינא, שבוק מתניתין, ותא אבתראי, רישא רבנן וסיפא רבי טרפון

רבי אלעזר משמיה דרב אמר, שאפשר לתרץ ולומר כולה רבי טרפון היא, והא דברישא משלם רק חצי נזק

היינו משום דרישא איירי בחצר המיוחדת לפירות לאחד מהן, ולזה ולזה לשוורים

דלגבי שן הויא לה חצר הניזק, מדוע _____

ולגבי קרן הויא רשות הרבים, מדוע (רש"י) _____

ולכן כמה משלם לפי ר' טרפון _____

סיכום הסתירה ותירוץ של אלעזר משמיה דרב

לפי התירוץ		לפי הקושיא		
מי התנא	באיזה סוג חצר איירי	מי התנא	באיזה סוג חצר איירי	
				ברישא
				בסיפא

המשך בבא קמא דף ט"ז: ט"ז.

אמר רב כהנא, אמריתיה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא, איזו שמעתא _____
ואמר לי רב זביד, מי מצית מוקמת לה כולה כר' טרפון, הקתני במשנתנו "השן מועדת לאכול את הראוי לה"
משמע "ראוי לה" אין, מה כן _____ מה הוי ראוי לשן (רש"י)
אבל אם אכלה דבר שאין ראוי לה, לא, מה לא _____ מה אינו ראוי לשן (רש"י)
ותולדה של איזה מזיק הוי כשאכלה דבר שאין ראוי לה _____
ואי כדברי ר' אלעזר שכולה רבי טרפון היא, קשה האמר ר' טרפון, משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם
ולכן כמה צריך לשלם גם בדבר שאינו ראוי לה _____
מדוע הוי קרן בחצר הניזק, הרי לר' אלעזר מיירי בחצר שלגבי קרן יש לו דין רה"ר (רש"י עפ"י המהרש"א) _____

לכן מתרץ רב זביד את משנתנו באופן אחר
אלא לעולם, כולה רבנן היא, וחסורי מחסרא והכי קתני (וכך צריך לשנות את המשנה),
חמשה תמים הן, ואם הועדו החמשה תמין, חמשתן מועדין
לפי מהלך זה מי הם החמשה מועדין _____
ושן ורגל אינם כן, אלא הם מועדין מתחילתן, האם שן ורגל הם ממנין החמשה מועדין (רש"י) _____
ומפרשת המשנה, והיכן העדתן של שן ורגל, אלו מילים במשנה מפרשת כאן הגמ'
בבא קמא הניזק, אלו מילים במשנה מפרשת כאן הגמ' _____
סכס לפי רב זביד: מי התנא דמשנתנו _____
איך נפרש: "ושור המועד" _____
"ושור המזיק ברשות הניזק" _____

מדוע לפי פירוש זה אפשר לומר שגם הסיפא רבנן היא _____
על אלו אבות נזיקין אומרת המשנה שהם מועדין מתחילתן _____
ומי הם החמשה מועדין _____
מתקיף לה רבינא, על תירוצו של מי הוא מקשה _____
הא קתני לקמן בפרק כיצד הרגל, שמפרש את המועדין דמשנתנו, "שור המזיק ברשות הניזק כיצד"
אי אמרת בשלמא איירי בה, במי איירי (רש"י) _____ והיכן איירי בה (שם) _____
משום הכי קתני כיצד, מדוע לפי"ז מובן הא דקתני "כיצד" _____
אלא אי אמרת לא איירי בה בפרק קמא, מאי כיצד, פרש "מאי כיצד" (רש"י) _____
סכס, מה היא קושית רבינא _____

אלא אמר רבינא לתרץ את הסתירה מהרישא לסיפא באופן אחר חסורי מחסרא והכי קתני
חמשה תמים הן, ואם הועדו, חמשתן מועדין והיינו החמשה מועדין דמשנתנו
ושן ורגל מועדין מתחילתן, וזהו (החמשה מועדין דלעיל) שור המועד הכתוב בתורה
ושור המזיק ברשות הניזק יש בזה מחלוקת ר' טרפון ורבנן לקמן בפרק כיצד, והאדם.
איך מתורצת בזה הקושיא "רישא רבנן וסיפא ר' טרפון" _____
ויש מועדים אחרים כיוצא באלו, פירוש, שגם מועדין מתחילתן, והם הזאב והארי והדוב והברדלס והנמר והנחש
איכא דרמו לה מירמא וכו', איזו סתירה _____
ומשני אמר רבינא חיסורי מחסרא וכו', איך מתורצת הסתירה _____
ומדוע לא נחשבים הזאב והארי בהדי מועדים לפי המהלכים בגמ' שהמועדים הם שן ורגל וכו' (רש"י ד"ה ויש מועדין
(בסוגריים) ועיין עוד ברע"ב) _____

המשך בבא קמא דף ט"ז: ט"ז.

ביאור המשנה ד"חמשה תמין וחמשה מועדין" לפי כל המזהלים בגמ'

לפי רבינא	לפי רב זביד מנהרדעא	לפי רבי אלעזר משמיה דרב	לפי שמואל	
				מי התנא של המשנה
				באיזו חצר איירי ברישא
				מי הם החמשה מועדין
				"השן מועדת לאכול וכו'" "הרגל מועדת לשבור וכו'" מה בא התנא לומר בזה
				פרש "ושור המועד"
				מה בא התנא לומר בזה
לחוסף ביאור על החמשה מועדין	לחוסף ביאור שן ורגל			פרש "ושור המזיק ברשות הניזק"
				מה בא התנא לומר בזה
				מדוע לא נחשבו הזאב והארי וכו' בהדי החמשה מועדין
				רש"י ד"ה ויש מועדין (בסוגריים) ועיין עוד ברע"ב
				מה הקושיא על מהלך זה

אדר ב' תשע"ו

נבא קמא דף ט"ז ע"א ולא לרבוץ

שנינו במשנתנו, "הבהמה אינה מועדת וכו' **ולא לרבוץ**"

אמר רבי אלעזר לא שנו, שמה

אלא כשרבצה על פכין גדולים, אבל אם רבצה על פכין קטנים אורחיה הוא

לפי זה, תולדה של איזה אב הוא רביצה: על פכין גדולים _____ על פכין קטנים _____

למאי נפק"מ אם זה קרן או רגל (רש"י) _____

לימא מסייע ליה לר' אלעזר, דתני הבהמה מועדת להלך כדרכה, ולשבר ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים

לפי ברייתא זו האם רביצה הוא אורחיה או משונה _____ ואיך משמע כן _____

ולכאורה הברייתא סותרת את מה ששנינו במשנתנו דרביצה הוא משונה

אלא על כרחך דבאיזה אדם בהמה וכלים איירי הברייתא _____ ובאיזה איירי משנתנו _____

לפי זה לאיזה דין יש ראייה מהברייתא _____

דוחה הגמ', שאין ראי' מהברייתא, משום ד**דלמא** הא דקתני מועדת למעך איירי **מן הצד**

איך היא ממעכת מן הצד (רש"י) _____

באופן זה תולדה של איזה אב הוא _____ היכן למדנו שזה תולדה דרגל (רש"י) _____

ולעולם אפשר לומר דרביצה אפילו על פכין קטנים תולדה של איזה אב הוא _____

ביאור שקו"ט דגמ' האם יש ראי' מהברייתא לדברי ר' אלעזר

לפי זה האם יש ראייה לדברי ר' אלעזר	ביאור מדוע הברייתא אינה סותרת את משנתנו		
	הברייתא ד"מועדת למעך" איירי	משנתנו "ולא לרבוץ" איירי	
			"לימא מסייע ליה"
			"דלמא מן הצד"

איכא דאמרי אמר ר' אלעזר, לא תימא פכין גדולים הוא דלאו אורחיה וכו'

לפי לשון זה תולדה של איזה אב הוא כשרבצה על פכין קטנים _____

מה מקשה הגמ' על זה _____

ומה מתרץ ר' אלעזר _____

איכא דרמי לה מירמא, תנו במשנתנו **"ולא לרבוץ"**, לפי זה תולדה של איזה אב הוא רביצה _____

והתניא "הבהמה מועדת וכו' **ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים**"

לפי זה תולדה של איזה אב הוא רביצה _____

ומה מתרץ ר' אלעזר _____

שאלות סיכום:

א. תולדה של איזה מזיק הוא רביצה על פכין קטנים לר' אלעזר: לפי המהלך הראשון _____

לפי האיכא דאמרי _____ לפי האיכא דרמי ליה מירמא _____

ב. תולדה של איזה מזיק הוא: אם רבצה על פכין גדולים _____ אם מיעכה מן הצד _____

בבא קמא דף ט"ז. ט"ז:

שנינו במשנתנו, "הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש, הרי אלו מועדין" שואלת הגמ', מאי ברדלס, אמר רב יהודה נפרזא, שואלת הגמ', מאי נפרזא, אמר רב יוסף אפא לסיכום כמה שמות יש לברדלס _____ ואלו הם _____

מיתבי, רבי מאיר אומר להוסיף על החיות דמשנתנו, אף הצבוע, רבי אלעזר אומר אף הנחש ואמר רב יוסף צבוע זו אפא, לפי זה האם אפא שנוי במשנתנו _____

באר איך מוכח כן _____

וא"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', לא קשיא, כאן איירי בצבוע זכר, כאן איירי בצבוע נקיבה

ביאור התירוץ

איזה צבוע הוא אפא ונפרזא וברדלס	מי מיירי בצבוע נקבה	מי מיירי בצבוע זכר	
			ללישנא קמא ברש"י
			ללישנא בתרא ברש"י

דתינא, צבוע זכר, לאחר שבע שנים נעשה עטלף,

עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד, העטלף והערפד הם מהגרועים שבעופות (ע"פ מהרש"א)

ערפד לאחר שבע שנים נעשה קימוש,

קימוש לאחר שבע שנים נעשה חוח, קימוש וחוח הם מיני קוצים

חוח לאחר שבע שנים נעשה שד,

סיכום התירוץ לפי ב' הלשונות ברש"י

לפי"ז האם דברי רב יוסף "צבוע זו אפא" קאי גם על דברי ר' מאיר	האם נקרא אפא		לשם מה הביאה הגמ' את הברייתא "צבוע זכר לאחר שבע שנים וכו"	איזה צבוע הוסיף ר"מ ומדוע הוצרך להוסיפו	
	צבוע נקבה	צבוע זכר			
					ל"ק
					ל"ב

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ז:

המשך הברייתא: **שדרו של אדם לאחר שבע שנים** ממייתתו, נעשה נחש

מבארת הגמ', **והני מילי** שנעשה נחש, **דלא כרע במודים**

מדוע נענש דוקא בעונש זה (תוסי' ע"ב ד"ה והוא)

ומה העונש בזה: לפי תוסי'

לפי היש מפרשים בגליון בתוסי' הנ"ל

מה מקשה הגליון על פירוש זה

וכיצד אפשר ליישב פירוש זה (תורת חיים)

אמר מר, ר' מאיר אומר אף הצבוע מועד מתחילתו, **רבי אלעזר אומר אף הנחש** מועד מתחילתו

מקשה הגמ', **והא אנן תנן** במשנתנו, **ר' אלעזר אומר, בזמן שהן בני תרבות אינן מועדים, והנחש מועד לעולם**

ביאור הקושיא בדברי ר' אלעזר

באלו מילים אמר זאת	האם הזאב והארי וכו' מועדין כשהם בני תרבות	
		לפי מה שאמר בברייתא
		לפי מה שאמר במשנתנו

מתרצת הגמ', **תני נחש**, איפה צריך לגרוס "נחש" ומה אין לגרוס

לפי גירסא זו בדברי ר' אלעזר, האם הזאב והארי וכו' מועדין מתחילתן כשהם בני תרבות

סכס, מה בא ר' אלעזר (בברייתא) לומר:

לפי ההו"א שגורסים "אף הנחש"

לפי המסקנא שגורסים "נחש"

העתק דברי ה"תורת חיים" בב"ק דף ט"ז.

שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והוא דלא כרע במודים.

בראשו, וכדאשכחן בר' ישמעאל כשאמר ליה ברכני נענע לו בראשו ופירש רש"י ז"ל כמודה בדבר, ולהכי בכל מקום הודאה מצינו השתחוואה, כמו שנאמר "אשתחוה אל היכל קדשך ואודה את שמך על חסדך", ובדניאל "וזימנין תלתא ביומא ברכך על ברכויה מצלא ומודא", ואחז"ל במקדש על כל הודיה השתחויה. שכל העומד בקומה זקופה ככופר בדבר הוא, ואין הודאתו הודאה, כדאשכחן בדתן ואבירם שכפרו בתורת משה כתיב בהו "יצאו נצבים" בקומה זקופה, ואמרו במדרש רבה על הנחש כשבא לפתות את חוה בא בקומה זקופה, לפי שבא לכפור בו יתברך, ולכך נענש במדה ללכת שחוה שנאמר "על גחונך תלך" דרגלים היו לו ונקצצו, **ואפשר לומר דמהאי טעמא מי שאינו כורע במודים שדרו נעשה נחש, דכיון שעומד בקומה זקופה, ואינו כורע ומתכוין להודות לו יתברך על כל חסדיו, הרי הוא ככופר בו יתברך ואומר לא הוא, והרי הוא כמודה לדעת הנחש הקדמוני, אשר כל הכפירות והדעות החיצוניות נמשכין ממנו, כמו שכתבו חז"ל "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו" דהיינו מיתה נצחית, לכך שדרתו נעשה נחש שאין לו רפואה אפילו לעתיד כדאיתא במדרש "הכל מתרפאין חוץ מנחש" ונמצא שעל ידי כן אין לו חלק לעולם הבא, דכיון דשדרתו נעשה נחש הרי לוז של שדרתו בטל אשר ממנו יצמח האדם לעתיד.**

ונראה כי אדם הראשון נמי, לפי שבתחילה הודה לדברי הנחש וכפר בו יתברך, כמ"ש בסנהדרין "אדם הראשון כפר בעיקר היה" כלומר שהוא יתברך איננו עיקר היסוד חלילה, אלא מן העץ אכל וברא כו' כמו שאמר הנחש, לכך נענש גם הוא בקומתו כנחש, שנתמעט קומתו והעמידו רק על מאה אמה, והיה מן הראוי ללכת שחוה לגמרי כמו נחש, אלא לפי שחזר בתשובה והודה על כפירתו, ושר "מזמור שיר ליום השבת", ופתח ואמר "טוב להודות", פ"י הודה שהוא יתב' יוצר בראשית, ואמר "כי שמחתי ה' בפעלך", "מה גדלו מעשיך ה'" לפיכך לא נענש כל כך. ונראה דהיינו הא דתנן בפרק אין עומדין האומר מודים מודים משתקין אותו, דלפי מה שפ"י השוחה במודים בכוונת הלב הרי הוא מקבל עליו מלכות שמים ומודה בו, לכך אין ראוי לכפלו שלא יהא נראה כמקבל ח"ו שתי רשויות, ומהאי טעמא איתא נמי התם האומר שמע שמע משתקין אותו, דכוונת מודים וכוונת שמע חד טעמא אית ליה, דכי היכי דכל בר ישראל שאינו אומר שמע ישראל בכל יום הרי הוא ככופר בו יתברך, כך מי שאינו אומר בכל יום מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלהינו וכו' בכריעה ובכוונת הלב הרי הוא ככופר בו יתברך כדפרישית:

טעם שדרו, לפי שאמרו צריך לשחות עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה. וטעם לאחר שבע שנים ולא מיד לאחר מיתה, יש לומר שהתחלת היצירה מיד הוא, אלא שהולדת הנחש אינו בפחות משבע שנים כדאיתא בבכורות. מיהו יש ספרים גרסינן שדרו של אדם לאחר שבעים שנה נעשה נחש. וטעם שנעשה נחש, כתבו התוספות לפי שמצוה לכרוע וכי זקיף זקי' כחיויא. מיהו קשה כיון דתניא "אלו ברכות ששוחין בהן תחלה וסוף באבות ובהודאה" אמאי החמירו בהודאה טפי מבאבות, דהוה ליה למימר והוא דלא כרע באבות ובמודים? ועוד, למה זה תיקנו חכמים לשחות בהודאה בשלמא באבות י"ל דמלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא, וכל הרוצה לבקש דבר ממלך בשר ודם שוחה בתחילה, ואי משום דמנהג נמי לשחות במלך בשר ודם בסוף הבקשה כשנפטרינן ממנו כמו שכתבו המפרשים, אם כן הוה להו לתקן לשחות בשלום רב שהוא סוף י"ח, ועוד דמהאי טעמא שוחין בעושה שלום במרומיו?

ונראה לפרש, לפי שהוא ית' עושה חסד עם כל אדם בכל יום ובכל עת ובכל רגע, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסיו, סבור עולם כמנהגו הוא נוהג, ואינו מרגיש שכל פסיעה ופסיעה וכל תנועה ותנועה וכל נשימה ונשימה הוא ממנו יתברך שמו, כמו שנאמר "מה' מצעדי גבר כוננו", וכתב "אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש", והיה מן הראוי שיודה האדם ויברך בכל עת ובכל רגע על כל פסיעה ותנועה ונשימה, כמו שאמרו חכמים "כל הנשמה תהלל יה" על כל נשימה ונשימה חייב אדם להלל יה, וכל מי שאינו מעלה על לבו בכל רגע שהכל מאתו יתברך, אלא עולם כמנהגו נוהג, הרי הוא ככופר בו חס ושלו, ולפי שהוא מן הנמנע שיעמוד אדם מן הבוקר ועד הערב ויתן שבח והודאה על כל פסיעה ונשימה ותנועה, וכל שכן רוב בני העולם הולכים תמיד אחרי הבלי העולם הזה באסיפת ממון וכיוצא בזה, ואפילו הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה והודאה, אמרו חכמים דהוי כאלו מעל וגוזל לכנסת ישראל, שנאמר "לה' הארץ וגו'", ולזאת המציאו אנשי כנסת הגדולה תקנה, ויסדו לומר בכל תפלה ערב ובקר וצהרים ברכת הודאה, כדי שיכלול אדם בהודאה אחת את כל הנשימות וחסדים ונפלאות שהוא יתברך עושה עמו בכל רגע, ויוצא ידי חובת כולן בבת אחת בהודאה אחת.

ולזה יסדו לומר מודים אנחנו לך וכו' על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך, דהיינו על כל נשימה ונשימה, ועל נסיך שבכל יום ויום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובקר וצהרים וכו', ולכך תיקנו לשחות בברכה זו כמנהג בשר ודם המודה לחבירו דבר, הוא שוחה ומנענע לו

בבא קמא דף ט"ז ע"ב

אמר שמואל, ארי שהרג בהמה ברה"ר, אם דרס אותה ואכל פטור, פרש "דרס" (רש"י) _____
 אבל אם טרף ואכל חייב, פרש "טרף" (רש"י) _____ וכמה הוא חייב (רש"י) _____

ביאור דברי שמואל

ולכן מה דינו ברה"ר	לפי זה איזה מזיק הוי	האם זה אורחיה של ארי	
			דרס ואכל
			טרף ואכל

מקשה הגמ', למימרא דטריפה לאו אורחיה הוא, והכתיב "אַרְיֵה טָרַף בְּדֵי (די מאכל) גְּרוֹתָיו"

באר את הקושיא (רש"י) _____

מתרצת הגמ', בשביל גורותיו, באר את התירוץ (רש"י) _____

מקשה הגמ', הרי כתוב בהמשך הפסוק "וּמְחַנֵּק לְלִבָּאֲתָיו", מתרצת הגמ', בשביל לבאותיו

מקשה הגמ', והרי כתוב "וַיִּמְלֵא טָרְף חֲרִיו", מתרצת הגמ', בשביל חוריו

מקשה הגמ', והרי כתוב "וּמַעֲנִיתוּ טָרְפָה", מתרצת הגמ', בשביל מעונותיו.

סכס, באיזה אופן אורחיה לטרוף _____ ובאיזה לאו אורחיה _____

מקשה הגמ', והתניא, וכן היה שנכנסה לחצר הניזק טרפה בהמה ואכלה בשר, משלם נזק שלם

באר את הקושיא (רש"י) _____

מתרצת הגמ', הכא במאי עסקינן, שטרפה להניח, איפה מיירי כן _____

מדוע באופן זה ניחא שמשלם נ"ש (רש"י) _____

מקשה הגמ', הא אכלה קתני, באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', בשנמלכה ואכלה, מה היה דעתה בשעה שטרפה _____ ומתי נמלכה לאכלה _____

מקשה הגמ', מנא ידעינן שנמלכה, ועוד קשה, דשמואל נמי דלמא הכי הוא

ביאור קושיות הגמ' על התירוץ "בשנמלכה ואכלה"

ומדוע	מה צריך להיות הדין לפי הקושיא	על איזה דין הקושיא		
			קושיא א'	"מנא ידעינן"
			קושיא ב'	"ועוד דשמואל נמי דלמא הכי הוא"

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב

אמר רב נחמן בר יצחק, אפשר לתרץ כמו שתירצנו לעיל "שטרפה להניח"

ומה הקשתה הגמ' על זה _____

אפשר לומר שהברייתא לצדדין קתני, ש"טרפה בהמה" להניח, או דרסה "ואכלה בשר", משלמת נזק שלם

פרש "לצדדין קתני" (רש"י) _____

באלו מילים בברייתא נאמר: המקרה הראשון _____ המקרה השני _____

ביאור הברייתא לפי תירוץ רב נחמן בר יצחק

ולכן כמה משלם	האם דרכה לעשות כן	והאם אכלה אותה או הניחה	האם הרגה תחילה את הבהמה	
				"טרפה בהמה"
				"ואכלה בשר"

סכס, מה מתרצת הגמ' על הקושיא "והא אכלה קתני"

לפי ההו"א _____

לפי רב נחמן בר יצחק _____

רבינא אמר, איזו קושיא הוא בא לתרץ _____

כי קאמר שמואל, בארי תרבות, ואליבא דרבי אלעזר דאמר לאו אורחיה לטרופ

איזה דין שאמר שמואל מיירי בארי תרבות (רש"י) _____

והאם הכוונה דוקא בארי תרבות או גם בארי תרבות _____

לפי תירוץ רבינא האם סתם ארי אורחיה לטרופ (רש"י) _____

וא"כ מדוע אמר שמואל שחייב ברה"ר _____

מקשה הגמ', אי הכי דשמואל איירי בארי תרבות, אפילו דרסה ברה"ר נמי לחייב, מדוע _____

אלא דרבינא שאמר דאיירי בארי תרבות, לאו אשמואל אתמר, ובאיזה ארי איירי שמואל _____

והאם סתם ארי אורחיה לטרופ ולאכול _____

אלא, רבינא אמר זאת אמתניתא, על איזה דין בברייתא _____

והתירוץ הוא, דכי תני מתניתא שטרפה ואכלה משלם נ"ש, בארי תרבות ואליבא דר' אלעזר דאמר לאו אורחיה

האם הכוונה רק בארי תרבות או אפי' בארי תרבות (רש"י) _____

האם ארי תרבות אורחיה לטרופ _____

וא"כ מה דתני בברייתא שמשלם נזק שלם האם הוא משום דאורחיה לטרופ _____

אלא מדין איזה מזיק משלם _____

מקשה הגמ', אי הכי, שמה _____

הרי רק חצי נזק בעי לשלומי, מדוע _____

מתרצת הגמ', דאייעד, באר _____

סכס, לפי תירוץ רבינא איזה מזיק הוי "טרפה בהמה ואכלה בשר" _____

ומדוע משלם נזק שלם _____

מקשה הגמ', אי הכי, שמה (רש"י) _____

מאי האי דקתני לה גבי תולדה דשן וכו', אלא לגבי מה היה ראוי למיתני דין זה _____ קשיא.

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב

סיכום תירוץ רבינא

מה מקשה הגמ' על תירוץ זה	מהו טעם הברייתא שטרפה משלם נזק שלם	האם סתם ארי אורחיה לטרוף ולאכול	באיזה ארי איירי הברייתא	באיזה ארי איירי שמואל	על מה אמר את דבריו	
						לפי ההו"א
						לפי המסקנא

סיכום קושית הגמ' על שמואל מהברייתא, והתירוצים

הברייתא: וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק טרפה בהמה ואכלה בשר משלם נ"ש	אמר שמואל ארי ברה"ר וכו' טרף ואכל חייב	
		האם ארי אורחיה לטרוף ולאכול מיד
		איך משמע כן
		באיזה אופן איירי
		באיזה אופן איירי
		לפי ההו"א באיזה ארי איירי
		לפי המסקנא מדוע הדין כן
אכן לא אורחיה הא אולם כיון דאייעד, משלם נזק שלם	דלא אורחיה	תירוץ רבינא

איזה מן התירוצים הנ"ל נשאר למסקנא

בבא קמא דף ט"ז: י"ז.

מתנ"י מה בין תם למועד, אלא שהתם משלם חצי נזק מגופו, ומועד משלם נזק שלם מן העלייה.

מה הם החילוקים בין תם למועד השנויים במשנתנו _____
באיזה מקרה יש נפק"מ אם משלם מגופו או מן העלייה (רש"י) _____
ומנלן שמועד משלם מן העלייה (שם) _____

גמ' שואלת הגמ', מאי עלייה, מה השיב ר' אלעזר _____
ומביאה הגמ', שר' אלעזר פירש כן גם על פסוק שיש בו לשון דומה לעלייה שבמשנתנו.

וכן הוא אומר "וַיִּשְׁכַּב חֲזָקָהּ עִם אֲבֹתָיו, וַיִּקְבְּרוּהָ בְּמַעְלָה קִבְרֵי בְנֵי דָוִד", פרש "וישכב" _____
ואמר ר' אלעזר גם בזה, ד"בְּמַעְלָה" פירושו אצל מעולים שבמשפחה, ומאן נינהו, דוד ושלמה

אגב דעסקינן בקבורת חזקיהו המלך, מביאה הגמ' פסוק שכתוב לגבי קבורת מלך אחר.

"וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּקִבְרוֹתָיו אֲשֶׁר לוֹ בְּעִיר דָּוִד, וַיִּשְׁכְּבוּהוּ בְּמִשְׁכַּב אֲשֶׁר מְלֵא בְּשָׂמִים וְזָנִים"

על מי נאמר פסוק זה (רש"י) _____

פרש "בשמים וזנים": לפי רבי אלעזר _____ לפי ר' שמואל בר נחמני _____

אגב המחלוקת של ר' אלעזר ור' שמואל בר נחמני בביאור פסוק זה, מביאה הגמ' את מחלוקתם בביאור פסוק נוסף.

"כִּי כְרוּ שׁוּחָה (חפרו בור) לְלִכְדָּנִי, וּפְחִים (רשתות) טָמְנוּ לְרַגְלִי", כוונתו לומר, יעצו עלי רעות.

מי אמר פסוק זה (רש"י) _____ ועל מי אמר זאת (תוד"ה אפילו) _____

רבי אלעזר אמר, שטענתו על אנשי ענתות היתה על מה שחשדוהו מזונה, וירמיהו כהן היה שאסור בזונה (תוס')

ר' שמואל בר נחמני אמר, שטענתו היתה על מה שחשדוהו מאשת איש

מקשה הגמ' על מ"ד שחשדוהו מאשת איש

בשלמא למ"ד שחשדוהו מזונה, היינו דכתיב "כִּי שׁוּחָה עָמְקָה זִוְנָה"

באר מה מובן לפי שיטתו _____ ומדוע _____

אלא למ"ד שחשדוהו מאשת איש, מאי "שוחה", באר את הקושיא _____

מתרצת הגמ', אטו אשת איש מי נפקא מכלל זונה, פרש _____

מקשה הגמ' על מ"ד שחשדוהו מזונה

בשלמא למ"ד שחשדוהו מאשת איש, היינו דכתיב בהמשך דבריו "וְאֵתָהּ ה' יַדְעֶתָ אֵת כָּל עֲצָתָם עָלֵי לְמוֹת"

מדוע פסוק זה מובן לפי שיטתו (רש"י) _____

אלא למ"ד שחשדוהו מזונה, מאי "למוות", באר את הקושיא _____

מתרצת הגמ', שירמיהו התכוון לדבר נוסף שעשו לו, דהיינו שרצו להמיתו ע"י שהשליכוהו לבאר טיט.

סיכום המחלוקת מה יעצו אנשי ענתות על ירמיה הנביא

מה מתרצת הגמ'	מה מקשה הגמ' ע"ז	במה חשדוהו	
			לפי ר' אלעזר
			לפי ר' שמואל בר נחמני

המשך בבא קמא דף ט"ז: י"ז.

הגמ' מביאה את דרשת רבא על המשך הפסוק "ואתה ה' ידעת את כל עצתם עלי למות וגו'"

דרש רבא, מאי דכתיב "יהיו מְכַשְׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעַת אֶפְךָ עֲשֵׂה בָהֶם", על מי ביקש זאת ירמיהו

מה התפלל ירמיהו שיהיו מוכשלים

איך מרומז בפסוק זה ענין צדקה (תוס')

"בְּעַת אֶפְךָ עֲשֵׂה בָהֶם" מדוע שייכת בקשה זו דוקא לאחר שאמר "יהיו מוכשלים לפניך" (מהרש"א)

עכשיו חוזרת הגמ' להמשך הפסוק "וישכב חזקיהו עם אבותיו"

"וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ", למי _____ **מלמד שהושיבו ישיבה על קברו,** פרש (רש"י)

כמה זמן הושיבו שם ישיבה

מדוע דוקא לחזקיהו עשו כבוד זה (תוס')

איתא במסכת ברכות דף יח. לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא, ואם עשה כן

עובר משום "לועג לְרַשׁ חֲרָף עוֹשֵׂהוּ", מדוע זה נחשב לועג לרש

ומדוע כשהושיבו ישיבה על קברו אין בזה משום לועג לרש (שם)

לפניך רשימת מאמרי הגמ' בסוגייתנו, כתוב על יד כל אחד מהם כיצד הוא שייך לסוגייתנו

א. וכן הוא אומר "וַיִּשְׁכַּב חֲזַקְיָהוּ עִם אֲבוֹתָיו וגו'"

ב. "וַיִּקְבְּרוּהוּ אֶת אֲסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּקִבְרֵי תַיִן אֲשֶׁר כָּכָה לוֹ בְּעִיר דָּוִד" וכו'

ג. "כִּי כָרוּ שׁוֹחָה לְלֶכְדָּנִי וּפְחִים טָמְנוּ לְרַגְלֵי" וכו'

ד. דרש רבא מאי דכתיב "יהיו מְכַשְׁלִים לְפָנֶיךָ וגו'"

ה. "וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ (לחזקיהו) בְּמוֹתוֹ" מלמד שהושיבו ישיבה על קברו וכו'

הגמ' מביאה ברייתא שמפרשת "וכבוד עשו לו" באופן אחר

תנו רבנן, "וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ" זה חזקיהו מלך יהודה, האם זהו החידוש של הברייתא (רש"י)

א"כ מדוע תני לה בברייתא (שם)

שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף, דברי ר' יהודה, באר "חלוצי כתף" (רש"י)

איך מרומז בפסוק שהיו שלשים וששה אלף (תוס')

א"ל ר' נחמיה לר' יהודה, והלא גם לפני אחאב עשו כן, באר טענת ר' נחמיה

אלא אמר ר' נחמיה, שהכבוד המיוחד שעשו לחזקיהו, הוא שהניחו ס"ת על מטתו, ואמרו "קיים זה מה שכתוב בזה"

מקשה הגמ', **והאידנא נמי עבדינן הכי,** מה עושים גם בזמננו (רש"י)

א"כ מה קשה

מתרצת הגמ', דאין הכי נמי, גם בזמננו **אפוקי מפקינן ספר תורה, אבל אנוחי את הס"ת על מטת המת לא מנחינן**

לפי זה מה היה הכבוד המיוחד שעשו לחזקיהו

ואיבעית אימא, אנוחי נמי מנחינן גם בזמננו, אבל **"קיים זה מה שכתוב בזה" לא אמרינן**

ולפי זה מה היה הכבוד המיוחד שעשו לחזקיהו

סכס, מה ה"כבוד גדול" שעשו לחזקיהו :

לפי מה שמובא בגמ' בדף טז :

לפי ר' יהודה _____ ומה מקשה ר' נחמיה ע"ז

לפי ר' נחמיה _____

המשך בבא קמא דף ט"ז: י"ז.

הגמ' מביאה מעשה שהיה לרבב"ח עם ר' יוחנן, ובסופו יתבאר תירוץ אחר על הקושיא "והאידינא נמי עבדינן הכי" אמר רבה בר בר חנה, פעם אחת הוה אזילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא, וזה היה כי הוה עייל לבית הכסא, והוה בעינא מיניה מלתא, איזו שאלה שאל רבב"ח מר' יוחנן _____

לא פשיט לן ר' יוחנן, עד דמשי ידיה (נטל ידיו) ומנח תפילין ומברך על התפילין (הגהות ר' יעקב עמדין)

והדר אמר לן, שבזמננו אפילו "קיים" זה מה שכתוב בזה" אמרינן, אבל "לימד" זה מה שכתוב בזה" לא אמרינן

ולפי זה מהו הכבוד המיוחד שעשו לחזקיה (רש"י) _____

סיכום התירוצים על קושית הגמ' "והאידינא נמי עבדינן הכי"

מה עושים האידינא אצל כל אדם גדול	ומה הוסיפו אצל חזקיהו המלך	
		לפי תירוץ א'
		לפי תירוץ ב'
		לפי ר' יוחנן
		רש"י

מקשה הגמ' על דברי ר' יוחנן, והאמר מר (בספרי פרשת עקב), גדול למוד תורה, מפני שהלמוד מביא לידי מעשה

מה מוכיחה הגמ' מברייתא זו (רש"י) _____

אי"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', לא קשיא, הא למיגמר הא לאגמורי

פרש "למיגמר" (רש"י) _____ בזה מה עדיף לימוד או מעשה (שם)

פרש "לאגמורי" (שם) _____ בזה מה עדיף לימוד או מעשה (שם)

ביאור קושית הגמ' על ר' יוחנן מהברייתא "והאמר מר גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי מעשה" והתירוץ

סדר לפי חשיבותם לימוד לעצמו ללמד לאחרים, או מעשה	מה מתרצת הגמ'	אם כן מה קשה על ר' יוחנן	מה אפשר להוכיח מהברייתא	
1.				לפי רש"י
2.				
3.				
1.				לפי ר"ת
2.				
3.				
1.				לפי רב אחאי גאון
2.				
3.				

סכס, "גדול למוד תורה, שהלמוד מביא לידי מעשה" לפי זה האם לימוד עדיף או מעשה עדיף

לפי רש"י _____ ואיך מוכח כן _____

לפי ר"ת ור"א גאון _____ ואיך מוכח כן _____

המשך בבא קמא דף ט"ז: י"ז.

א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי

מימרא של ר' יוחנן שלפנינו, מקומה בתחלת הפרק בדף ב' ע"ב, דשם איתא: "ושלח" זה הרגל, וכן הוא אומר "משלחי רגל השור והחמור" ושם היה ראוי להביא דרשה זו של ר' יוחנן, אלא שלא רצו להפסיק שם בדברי אגדה, ולכן הביאוהו כאן בסוף הפרק, דאיירי במילי דאגדתא. (תורת חיים)

אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי, מאי דכתיב "אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור"

מלמד שכל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, זוכה לנחלת שני שבטים, אלו שבטים (רש"י)

איך משמע בפסוק שהוא זוכה לנחלת שבטים אלו (שם)
ומבאר ר' יוחנן כיצד נרמזים בפסוק תורה וגמילות חסדים

שנאמר "אשריכם זורעי" ואין זריעה אלא צדקה, שנאמר "זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד"

ובהמשך הפסוק נאמר "על כל מים", ואין מים אלא תורה, שנאמר "הוי כל צמא (לדבר ה') לכו למים" פירוש לתורה

סיכום דרשת הפסוק "אשריכם זורעי וגו' ואיך מרומז בפסוק תורה וגמילות חסדים

מאיזה פסוק הוא מביא ראיה לדרשה זו	מה דרש ר' יוחנן מזה	
		"אשריכם זורעי"
		"על כל מים"
		"משלחי רגל השור והחמור"

וזוכה לנחלת שני שבטים, ומפרש מי הם שני השבטים ומה היא נחלתם

זוכה לכילה (ח) כיוסף, דכתיב "בן פרת יוסף בן פורת עלי עין בנות צעדה עלי שור" (על החומה) להסתכל ביופיו.

וזוכה לנחלת יששכר דהיינו עשירות, דכתיב "יששכר חמר גרם", תרגם "חמור גרם" (רש"י)

אית דאמרי, שהוא זוכה לנחלה אחרת של יוסף ויששכר

זוכה שאויביו נופלין לפניו כיוסף, דכתיב בברכת משה ליוסף "וקרני ראם קרניו בָּהֶם עַמִּים יִנְגַח יַחְדּוֹ אַפְסֵי אֲרָץ"

וזוכה לבינה כיששכר, דכתיב "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל"

סיכום הדרשה של "משלחי רגל השור והחמור"

"חמור"	"שור"		
		על מי נאמר	
		באיזה פסוק הוא נקרא כך	
	(רש"י)	מה היא נחלתו	לפי מהלך א' בגמ' דכתיב
		מה היא נחלתו	
		דכתיב	לפי מהלך ב' בגמ' דכתיב
		דכתיב	

הדרן עלך

אחר השלמת הפרק יאמר זה ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך:

הדרן עלך פרק ארבעה אבות והדרן עלן	נחזר עלך פרק ארבעה אבות ותחזר עלינו
דעתו עלך פרק ארבעה אבות ודעתך עלן	דע תנו עלך פרק ארבעה אבות ודעתך עלינו
לא נתנשי מינך פרק ארבעה אבות	לא נשכח ממך פרק ארבעה אבות
ולא תתנשי מינן	ולא תשכח מאתנו
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי (ג' פעמים)	לא בעולמם הדין ולא בעולמם הפא

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא, חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רביש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא, יי אלהינו את דברי תורתך בפנינו ובפיפיות עמך בית ישראל ונהיה בלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יודעי שמך ולומדי תורתך: מאזיבי תחבמני מצותך פי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש: לעולם לא אשכח פקודיך פי גם חייתי: ברוך אתה יי למדני חקך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות, שאנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים, אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלין שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, אנו רעים והם רעים, אנו רעים לחיי העולם הבא והם רעים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, בשם שעזרתני לסיים פרק ארבעה אבות כן תעזרני להתחיל (פרקים) משכתות וספרים אחרים ולסייםם ללמד וללמד ולשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי ולזרעי שלא ימוש התורה מפי זרעי וזרע זרעי עד עולם: ותתקיים בי בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עלך והקיצות היא תשיחך: פי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אךך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

המשך בבא קמא דף ט"ז: י"ז.

הגמ' מביאה עובדא שהיתה לרבב"ח עם ר' יוחנן ובסופו יתבאר תירוץ אחר על הקושיא "והאידינא נמי עבדינן הכי"
אמר רבה בר בר חנה פעם אחת **הוא אזלינא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא כי הוה עייל לבית הכסא, והוה בעינא מיניה מלתא** איזו שאלה שאל רבב"ח את ר' יוחנן.

לא פשיט לן ר' יוחנן עד דמשי ידיה (שנטל ידיו) **ומנח תפילין ומברך** על התפילין (הגהות ר' יעקב עמדין)
והדר אמר לן אפילו "קיים" זה מה שכתוב בזה "אמרינן גם בזמננו, אבל "לימד זה מה שכתוב בזה" **לא אמרינן.**

סיכום התירוצים על קושית הגמ' "והאידינא נמי עבדינן הכי"

דברים הנעשים בהלויית אדם גדול לכבודו: 1. מוציאים ס"ת 2. מניחים ס"ת על המטה 3. אומרים "קיים וכו"		
	איזה מן הבאים הנ"ל עושים האידנא (כבוד וספר)	
ומה הוסיפו אצל חזקיה		לפי תירוץ א'
		לפי תירוץ ב'
אמרו לימד		לפי ר'

מקשה הגמ' על דברי ר' יוחנן **והאמר מר גדול למוד תורה**, מפני שהלימוד מביא לידי מעשה מה מוכיחה הגמ' מבריייתא זו (רש"י) _____
 אי"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ' **לא קשיא, הא למיגמר הא לאגמורי**

פרש "למיגמר" (רש"י) _____ בזה מה עדיף לימוד או מעשה (שם)

פרש "לאגמורי" (שם) _____ בזה מה עדיף לימוד או מעשה (שם)

ביאור קושית הגמ' על ר' יוחנן מהבריייתא "והאמר מר גדול לימוד תורה שהלימוד מביא לידי מעשה" והתירוץ

סדר לפי חשיבותם לימוד לעצמו וללמד לאחרים, או מעשה	מה מתרצת הגמ'	אם כן מה קשה על ר' יוחנן	מה אפשר להוכיח מהבריייתא		
1. אלא אחרים 2. מעשה 3. לימוד לעצמו	שאל חזקיה אמרו שלימד אחרים, אלא אחרים אלא אחרים עדיף ממעשה	איך אמר ר' יוחנן שאל חזקיה אמרו לימד הרי מעשה עדיף מלימוד	מעשה חשוב יותר מלימוד	לפי רש"י	
1. אלא אחרים 2. לימוד לעצמו 3. מעשה	אצל אחרים שאמרו קיים זה כאלו לימוד לעצמו משא"כ חזקיה לימד אחרים שזה עדיף יותר	שאם אמרו אצל אחרים קיים זה כאלו לימוד שאין מעשה לי לימוד וא"כ קיים עדיף מלימוד	שאין מעשה לי לימוד		לפי ר"ת
1. לימוד לעצמו 2. מעשה 3. אלא אחרים	מעשה עדיף מלימוד אלא אחרים	מפני דתחילה מנח תפילין הרי קודם היה לו לענות דהא לימוד עדיף	שלימוד חשוב יותר ממעשה		

סכום, "גדול לימוד תורה, שהלימוד מביא לידי מעשה" לפי זה האם לימוד עדיף או מעשה עדיף

לפי רש"י _____ ואיך מוכח כן _____

לפי ר"ת ור"א גאון _____ ואיך מוכח כן _____